DZIENNIK URZĘDOWY
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 26 stycznia 2011 r. **Nr 23**

TREŚĆ:
Poz.:

UCHWAŁY SEJMIKU WOJEWÓDZTWA

333 – nr III/19/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 stycznia 2011 r. zmieniająca rozporządzenie Wojewody Podlaskiego w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi 1957

334 – nr III/20/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi 1957

335 – nr III/21/11 Sejmik Województwa Podlaskiego z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia Wojewody Podlaskiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi" 2029

UCHWAŁA RADY POWIATU

336 – nr III/19/10 Rady Powiatu Sejneńskiego z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radą działalności pożytku publicznego oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji 2029

UCHWAŁY RAD MIEJSKICH

337 – nr III/7/10 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie zatwierdzenia statutu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach 2032

338 – nr II/22/10 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na obszarze Gminy Choroszcz 2034

UCHWAŁY RAD GMIN

339 – nr III/11/10 Rady Gminy Milejczyce z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie ustalenia dla terenu Gminy Milejczyce liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu /z wyjątkiem piwa/ przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży jak i w miejscu sprzedaży 2039

340 – nr III/12/10 Rady Gminy Milejczyce z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie określenia zasad usytuowania na terenie gminy Milejczyce miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych 2039

341 – nr III/9/10 Rady Gminy Nowinka z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Nowince oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania 2040

342 – nr III/10/10 Rady Gminy Nowinka z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji 2042

343 – nr II/14/10 Rady Gminy Puńsk z dnia 29 grudnia 2010 r. zmieniająca uchwałę w sprawie górnych stawek opłat za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych 2043

344 – nr III/8/10 Rady Gminy Augustów z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie uchwalenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków lokalnego zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania 2044

345 – nr III/21/10 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania 2046

346 – nr III/8/10 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy 2047

347 – nr III/11/10 Rady Gminy Wyszki z dnia 31 grudnia 2010 r. w sprawie zmian w Statucie Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyszkach 2047

ZARZĄDZENIE

348 nr 2/2011 Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej „Spokojna Przystań" w Garbarach 2049

333

UCHWAŁA NR III/19/11 SEJMIK WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 10 stycznia 2011 r.

zmieniająca rozporządzenie Wojewody Podlaskiego w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, zmiany: Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1206, Nr 214, poz. 1806; z 2006 r. Nr 126, poz. 875, Nr 227, poz. 1658; z 2007 r. Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 216, poz. 1370, Nr 223, poz. 1458; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 106, poz. 675) oraz z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, zmiany: Dz. U. z 2009 r. Nr 215, poz. 1664; z 2010 r. Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804) uchwala się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Nr 3/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 maja 2006 r. w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi wprowadza się następujące zmiany:

1) § 5 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„Zakaz określony w ust. 1 pkt 4 nie dotyczy terenu rekreacyjnego położonego w Parku na gruntach wsi Rybno i Pniewo, gm. Łomża, wykorzystywanego jako zjazdowe trasy narciarskie.”
2) w § 5 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„Zakaz określony w ust. 1 pkt 8 nie dotyczy gospodarstw położonych w parku, w których wprowadzono hodowlę zwierząt metodą bezściółkową przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Sejmiku
Bogdan Dyjuk

334

UCHWAŁA NR III/20/11 SEJMIK WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 10 stycznia 2011 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, zmiany: Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1206, Nr 214, poz. 1806; z 2006 r. Nr 126, poz. 875, Nr 227, poz. 1658; z 2007 r. Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 216, poz. 1370, Nr 223, poz. 1458; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 106, poz. 675) oraz z art. 19 ust. 6a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, zmiany: Dz. U. z 2009 r. Nr 215, poz. 1664; z 2010 r. Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804) Sejmik Województwa Podlaskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, zwany dalej „planem ochrony”, na który składa się:

1) część tekstowa – stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały;

2) rysunek planu ochrony w skali 1: 20 000 – stanowiący załącznik nr 2 do uchwały;

3) rysunek rozmieszczenia siedlisk oraz gatunków „naturowych” w: Specjalnym Obszarze Ochrony Siedlisk i Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003 – stanowiący załącznik nr 3 do uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Dyrektora Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi do wdrożenia i kontroli realizacji planu ochrony.

§ 3. Traci moc rozporządzenie Nr 11/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 24 kwietnia 2003 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Woj. Podl. nr 45, poz. 940).

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Sejmiku
Bogdan Dyjuk

Załącznik Nr 1

do uchwały Nr III/20/11

Sejmik Województwa Podlaskiego

z dnia 10 stycznia 2011 r.

PLAN OCHRONY ŁOMŻYŃSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO DOLINY NARWI Z PLANEM ZADAŃ OCHRONNYCH OSOP I SOOS NATURA 2000 PRZEŁOMOWA DOLINA NARWI

DZIAŁ I

CELE OCHRONY PRZYRODY ORAZ PRZYRODNICZE, SPOŁECZNE I GOSPODARCZE UWARUNKOWANIA ICH REALIZACJI

Rozdział 1
Informacje ogólne

§ 1. Podstawę prawną opracowania Planu Ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi - zwanego dalej planem ochrony - stanowi art.18, ust.1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r.Nr 151 poz. 1220 z późniejszymi zmianami).

§ 2. Tryb sporządzenia planu ochrony oraz jego zakres merytoryczny dostosowane są do wymagań Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 roku w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz.794).

§ 3. Podstawą prawną działania Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, zwanego dalej „Parkiem", jest Rozporządzenie Nr 3/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego Nr 152, poz. 1406 z dnia 2 czerwca 2006 roku).

§ 4.1. Przedmiotem planu ochrony jest obszar o powierzchni 7 353,5 ha, położony na terenie następujących gmin: gmina Łomża – 4 106,6 ha, gmina Piątnica – 2 869,7 ha, gmina Wizna – 356,6 ha, miasto Łomża – 20,6 ha.

2. W skład Parku wchodzą obszary określone linią graniczną, która rozpoczyna się w miejscowości Piątnica od skrzyżowania dróg krajowych Łomża - Grajewo i Piątnica - Wizna, biegnie prawą stroną drogi Piątnica - Wizna do północno-zachodniego narożnika działki nr 563/4 (według mapy ewidencyjnej gruntów wsi Piątnica Poduchowna i Włościańska w skali 1 : 1000 z 2000 r.), załamując się na południowy zachód i wzdłuż granicy działki Nr 563/4, obejmując forty, biegnie po punktach granicznych nr nr 4534, 4533, 4560, 4562, 4585 do przecięcia z drogą Piątnica - Bronowo, załamuje się na południowy wschód i biegnie prawą stroną tej drogi do granicy Lasów Państwowych, załamuje się na północ i po punktach granicznych (według mapy ewidencyjnej gruntów wsi Kalinowo z roku 1985) nr nr 97, 95, 93, 92, 91, 90, 89, 88, 87, 86a, 86, 85, 84, 83, 81, 80, 79, 78, 75, 73, 72, 71, 69, 68, 67, 65, 64, 63, 62, 61, 57, 55, 54, 53, południową granicą działki Nr 580 do punktu granicznego Nr 46, załamuje się na północ i biegnie po punktach granicznych nr nr 45, 44, 43, 42, 41, do punktu granicznego nr 40, co odpowiada punktowi granicznemu nr 3331 (według mapy ewidencyjnej gruntów wsi Drozdowo), biegnie drogą załamuje się na wschód i biegnie drogą lokalną nr 427, załamuje się na północ i biegnie drogą lokalną 1180, załamuje się na wschód i biegnie drogą lokalną nr 349, załamuje się na południe i biegnie drogą nr 189 do gruntów wsi Niewodowo, załamuje się na południe i biegnie po punktach granicznych Nr 102, 103 i 104, załamuje się na południowy-zachód i biegnie drogą lokalną nr 474, załamuje się na wschód i biegnie drogą lokalną nr 483 po punktach granicznych nr nr 154 i 109 do punktu granicznego nr 166, załamuje się na południe i biegnie wzdłuż drogi lokalnej nr 424 do północno-zachodniego narożnika działki nr 488, załamuje się na wschód i biegnie południową granicą działki nr 63, załamuje się i biegnie zachodnią granicą działki nr 492 (według mapy ewidencyjnej gruntów wsi Niewodowo), załamuje się na wschód i biegnie po drodze lokalnej nr 487 i południowej granic} działki nr 499 do wsi Rakowo Czachy, załamuje się na północ i biegnie (według ewidencji gruntów wsi Rakowo Czachy) przez

punkt graniczny nr 11 do południowo-zachodniego narożnika działki nr 200, załamuje się na wschód i biegnie południową granicą działek nr nr 200, 186 i 88 do punktu granicznego nr 6186, załamuje się na południe i biegnie drogą lokalną nr 121, załamuje się na wschód i biegnie wzdłuż południowej granicy działki nr 104, załamuje na południe się i biegnie do punktu granicznego nr 6184 (według ewidencji gruntów wsi Rakowo Boginie) drogą lokalną nr 181 do południowo-wschodniego narożnika działki nr 310, załamuje się na wschód i biegnie dalszym odcinkiem drogi lokalnej nr 181 i następnie drogą lokalną nr 224 do granicy wsi Krzewo, biegnie drogą lokalną nr 85 (według ewidencji wsi Krzewo) do punktu granicznego nr 158k (punkt poligonowy 1064), przecina drogę lokalną nr 86/1, załamuje się na północ i biegnie do drogi lokalnej nr 191, załamuje się na wschód i biegnie po punktach granicznych nr nr 156, 155, 154, 153, 152, 151 do punktu granicznego nr 22 odpowiadającego punktowi granicznemu nr 22 (według ewidencji gruntów wsi Kossaki), biegnie drogą lokalną nr 213 do punktu granicznego nr 571. załamuje się na południe, przecina działkę nr 217 i biegnie częścią zachodniej granicy działki nr 219, załamuje się na wschód i biegnie wzdłuż północnej granicy działki nr nr 220, 221 i 222, załamuje się na północ i biegnie wzdłuż drogi lokalnej nr 366 do narożnika działki nr 85, biegnie południową granicą tej działki do narożnika działki nr 81, załamuje się na północ i biegnie zachodnią granicą działki nr 81 do drogi lokalnej, załamuje się na wschód i biegnie drogą lokalną nr 78 do granicy wsi Bronowo, dalej drogą lokalną nr 619 (według ewidencji gruntów wsi Bronowo) południową granicą działki nr 120, załamuje się na południe i biegnie po rzece Łojewek do rzeki Narew, lewym brzegiem rzeki Narew i dochodzi do rzeki Gać, prawym brzegiem rzeki Gać dochodzi do drogi krajowej Łomża - Rutki, załamuje się na zachód i północną stroną tej drogi biegnie do skrzyżowania z drogą krajową Łomża - Zambrów, biegnie wschodnią stroną tej drogi i dochodząc do punktu granicznego nr 839, załamuje się na północ i biegnie drogą lokalną nr 76 (według ewidencji gruntów wsi Stara Łomża p/Szosie) do skrzyżowania z drogą lokalną nr 15, załamuje się na zachód i biegnie do zabudowań wsi Stara Łomża p/Szosie, załamuje się na północy-wschód i biegnie drogą lokalną nr 29 do punktu granicznego 1040, dalej po przedłużeniu dochodzi do rzeki Narew i załamuje się na zachód, biegnie jej lewym brzegiem do mostu w Piątnicy. załamuje się na północ i biegnie wschodnią stroną drogi do skrzyżowania dróg krajowych Łomża -Grajewo i Piątnica - Wizna.

3. Dodatkowo plan ochrony Parku ustala zadania ochronne dla Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków i projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi – PLC200003 w części pokrywającej się z granicami Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków, których obszar i granice w zasadniczej części pokrywają się z obszarem i granicami Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi.

4. Obszary NATURA 2000 wyszczególnione w ust. 3 zajmują powierzchnię 7 649,1 ha, w tym na obszarze gminy Łomża – 4 106,6 ha, gminy Piątnica – 3 165,3 ha, gminy Wizna – 356,6 ha i miasta Łomża – 20,6 ha, a ich granice pokrywają się.

5. Różnice w przebiegu granic obszarów NATURA 2000 i granicy Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi występują tylko na obszarze gminy Piątnica i dotyczą:

1) obrębu geodezyjnego Kalinowo - zgodnie z mapą ewidencji gruntów z roku 1985: granica obszarów NATURA 2000 biegnie;
   a) od punktu nr 93 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000) po rowie melioracyjnym szczegółowym przebiegającym przez działki nr nr 550, 551, 552, 553, 554/1, 554/2, 555/1, 555/2, 556, 557, 558, 559 do punktu 80 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000) ;
   b) od punktu 72 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000) przez punkty nr nr:23b, 81/24, 80,25, 79/26, po granicy działek nr nr 510 i 511 z działką nr 512, lewą krawędzią drogi o

szerokości 4 m – działki nr 543 do granicy działki nr 592 z działką nr 593 i 594, dalej po granicy do połowy jej długości i załamuje się na północny zachód do punktu nr 63 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000), przecinając działki nr nr 592, 591 i 590;

c) od punktu nr 55 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000) do punktu nr 52 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000), przecinając działki nr nr 581 i 580;

2) obrębu geodezyjnego Niewodowo - zgodnie z mapą ewidencji gruntów z roku 1985, granica obszarów NATURA 2000 biegnie od punktu nr 166 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000) na północ do granicy działki nr 63 z działką nr 65 i dalej po północnej granicy działek nr nr 63 i 64 do granicy gruntów wsi Rakowo Czachy (kontynuacja przebiegu granicy w obrębie geodezyjnym Rakowo Czachy);

3) obrębu geodezyjnego Rakowo Czachy - zgodnie z mapą ewidencji gruntów z roku 1997, załamuje się na południe i biegnie po granicy obrębów: Niewodowo i Rakowo Czachy do granicy działki nr 192/2 z działką nr 193 i dalej załamuje się na wschód po północnej granicy działki nr 193 do drogi o szerokości 3 m – działka nr 181, dalej po krawędzi tej drogi w kierunku północno – wschodnim przy granicy działek nr nr 183 i 182 do drogi o szerokości 10 m – działka nr 166, po wschodniej granicy tej drogi w kierunku północnym do granicy działek: nr nr 76 i 74 załamuje się w kierunku wschodnim po północnej granicy działek nr nr 76 i 75 i biegnie do granicy gruntów wsi Rakowo Boginie (kontynuacja przebiegu granicy w obrębie geodezyjnym Rakowo Boginie);

4) obrębu geodezyjnego Rakowo Boginie - zgodnie z mapą ewidencji gruntów z roku 2002, przecina drogę o szerokości 4 m – działka nr 181 i po granicy działki nr 141 z działką nr 142 do drogi o szerokości 12 m – działka nr 112 i dalej w kierunku południowym zachodniej krawędzi tej drogi do drogi o szerokości 6 m – działka nr 224 (wspólny punkt granicy Parku i obszarów NATURA 2000).

§ 5 Integralną częścią planu ochrony jest rysunek planu w skali 1: 20 000, wykonany na kopi mapy topograficznej w skali 1 : 10 000.

Rozdział 2
Szczegółowe cele ochrony przyrody Parku

§ 6. Generalnym celem planu ochrony jest realizacja szczególnych celów ochrony Parku zawartych w rozporządzeniu nr 3/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi i są to:

1) cele ochrony wartości przyrodniczych:
   a) zachowanie swobodnie meandrującej nizinnej rzeki Narew oraz jej nieregularnego koryta i doliny z dużą ilością starorzeczy, które wraz z dopływami i rowami tworzy skomplikowaną sieć wodną;
   b) zachowanie chronionych i rzadkich gatunków zwierząt i roślin związanych z siedliskami charakterystycznymi dla Parku;
2) cele ochrony wartości historycznych i kulturowych:
   a) ochrona tożsamości kulturowej obszaru;
   b) ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego;
   c) odtwarzanie i ożywianie lokalnych tradycji;
3) cele ochrony wartości krajobrazowych:
   a) zachowanie i ochrona zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego walor wizualny współistnienia gospodarki człowieka z naturalnymi elementami środowiska;
   b) ochrona wyróżniających się w środowisku wizualnych form geomorfologicznych;

c) przywracanie obszarom o krajobrazie niekorzystnie przekształconym ich potencjalnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych;
d) zachowanie i tworzenie mozaiki krajobrazów.

§ 7. Z uwagi na położenie zasadniczej części Parku w wyznaczonym (Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku – Dz. U. Nr 229, poz. 2313 – z późniejszymi zmianami) Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków oraz projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 - Przełomowa Dolina Narwi - PLC200003 - celem planu ochrony parku jest również zapewnienie właściwej ochrony gatunkom i siedliskom przyrodniczym, dla ochrony których został powołany obszar Natura 2000.

§ 8. Wyszczególnione w § 6 cele planu ochrony Parku zamierza osiągnąć się poprzez ustalenie i realizację następujących szczegółowych celów ochrony przyrody Parku:
1) cele ochrony zasobów abiotycznych i ekosystemów wodnych:
   a) zachowanie form ukształtowania powierzchni, w tym unikalnych elementów krajobrazu charakterystycznych dla obszaru Parku;
   b) zachowanie form powierzchni ziemi cennych ze względu na kształt, wysokości względne i walory krajobrazowe;
   c) zachowanie struktury przestrzennej gleb, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony gleb organicznych;
   d) zachowanie struktur litogenicznych warunkujących istnienie ekosystemów istotnych przyrodniczo lub gospodarczo;
2) cele ochrony szaty roślinnej:
   a) zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych i przywracanie utraconych wartości przyrodniczych zdegenerowanym biocenozom leśnym, ze szczególnym uwzględnieniem olsów, lasów łęgowych i dąbrowy świetlistej;
   b) zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych doliny rzeki Narew, w tym mozaiki zbiorowisk roślinnych stanowiących ostoje dla ginących i chronionych gatunków roślin i grzybów wielkoowocnikowych;
   c) utrzymanie, zwłaszcza na terenach wysoczyznowych, charakterystycznej dla krajobrazu kulturowego mozaiki mikrosiedlisk, na którą składają się: zieleń komponowana, zakrzewienia i zadrzewienia;
3) cele ochrony siedlisk przyrodniczych, w tym zbiorowisk roślinnych:
   a) utrzymanie dotychczasowej różnorodności i powierzchni siedlisk przyrodniczych charakterystycznych dla Parku;
   b) utrzymanie mozaikowego układu siedlisk;
4) cele ochrony gatunków roślin i grzybów, w tym porostów oraz ich siedlisk:
   a) utrzymanie różnorodności rodzimych gatunków na ich naturalnych i półnaturalnych stanowiskach, w typowych dla nich fitocenozach;
   b) zapewnienie warunków do wzrostu liczebności populacji chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków;
   c) utrzymanie i kształtowanie korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację gatunków;
   d) promowanie uprawiania tradycyjnych odmian roślin użytkowych;
   e) wykorzystanie walorów szaty roślinnej do celów dydaktycznych, edukacyjnych, naukowych oraz promocji Parku;
5) cele ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk:

a) zachowanie istniejących stanowisk, ostoi i siedlisk rzadkich gatunków zwierząt oraz przywracanie utraconych składników różnorodności biologicznej;
b) utrzymanie powierzchni dotychczas występującej mozaikowości środowiskowej z dużym udziałem ekotonów, warunkującej bogactwo i różnorodność zgrupowań zwierzęcych;
c) utrzymanie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt;
d) przywracanie walorów przyrodniczych najcenniejszym pod względem faunistycznym siedliskom przekształconym lub przekształcającym się w wyniku działalności gospodarczej, bądź zaniechana tej działalności;
e) wykorzystanie zasobów faunistycznych w edukacji i promocji obszaru Parku;

6) cele ochrony wartości historycznych i kulturowych:
a) ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez:
- szczególną ochronę obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz objętych gminną ewidencją zabytków;
- właściwe zagospodarowanie stref ochrony konserwatorskiej ustanowionych dla ochrony fizycznej obiektów zabytkowych, jak również dla zachowania odpowiedniej ich ekspozycji;
b) ochrona tożsamości kulturowej obszaru;
c) odtwarzanie i ożywianie lokalnych tradycji;

7) cele ochrony krajobrazu:
a) zachowanie i ochrona zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego walor wizualny współistnienia gospodarki człowieka z naturalnymi elementami środowiska;
b) zachowanie i kształtowanie regionalnych cech fizjonomii krajobrazu Parku związanych z dotychczasowymi sposobami gospodarowania;
c) ochrona wyróżniających się wizualnie form geomorfologicznych;
d) przywracanie w miarę możliwości obszarom o krajobrazie dysharmonijnym ich potencjalnych wartości krajobrazowych i przyrodniczych;
e) kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Parku, zgodnie z rozwojem jego funkcji, poprzez:
- optymalne rozmieszczenie funkcji obszarów zapobiegając obniżeniu lub utracie ich wartości przyrodniczych i krajobrazowych;
- optymalne kształtowanie układu osadniczego, w tym ograniczanie rozpraszania zabudowy;
- przeciwdziałanie wprowadzaniu antropogenicznych elementów dysharmonizujących krajobraz;
- zachowanie wnętrz, punktów widokowych i dominant o szczególnych wartościach krajobrazowych, zarówno w krajobrazie zbliżonym do naturalnego, jak i w krajobrazie kulturowym.

Rozdział 3
Przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody

§ 9 Na obszarze Parku występuje ponad siedemset gatunków roślin naczyniowych. Szata roślinna różnicuje się na: fizjocenozy dolinowe, fizjocenozy strefy krawędziowej i fizjocenozy wysoczyznowe.

§ 10. 1. **Fizjocenozy strefy krawędziowej**. Dolinę Narwi w granicach Parku otaczają krawędzie wyżej położonych krain fizjograficznych: Wysoczyzny Kolneńskiej i Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Względne różnice wysokości między dnem doliny a wysoczyznami sięgają 40 – 45 metrów, a stoki w wielu miejscach są znacznie nachylone (20° – 40°). Zróżnicowanie nachylenia i ekspozycji, różnorodność charakteru podłoża, uwilgotnienia i innych czynników stwarza dogodne warunki do występowania wielu gatunków roślin. Czynniki geomorfologiczne uniemożliwiają intensywne wykorzystanie rolnicze

strefy krawędziowej, pozwalają natomiast (w miejscach wolnych od zabudowy) na zachowanie naturalnych i półnaturalnych fizjocenoz cennych przyrodniczo: ciepłolubne lasy - rezerwat Kalinowo, murawy z ostrożniem krótkołodygowym *(Cirsium acaule)* – na odcinku Stara Łomża Zosin, murawy psammofilne z chrobotkami – w miejscowości Krzewo Stare, murawy pastwiska - na odcinku Drozdowo – Niewodowo.

2. **Rezerwat Kalinowo**. Krawędź Wysoczyzny Kolneńskiej urozmaiconą licznymi wąwozami i trzema strumykami między miejscowościami Kalinowo i Drozdowo porastają niezwykle bogate florystycznie ciepłolubne grądy i dąbrowa pochodzące z naturalnego odnowienia. Las grądowy zajmuje większość powierzchni rezerwatu. Odznacza się drzewostanem złożonym głównie z lipy drobnolistnej i dębu szypułkowego z domieszką klonu i grabu. Las wykazuje znaczną dynamikę odtwarzania się naturalnych zbiorowisk. W dolnej części stoków, na glebach żyznych o większej wilgotności utrzymującej się przez cały rok, rozwija się bujnie runo o znacznym, miejscami, zagęszczeniu roślin chronionych m.in. przylaszczki *(Hepatica nobilis)*. Polany i obrzeża lasu, miejscami, urozmaica roślinność kserotermiczna. Stwierdzono tu występowanie 34 gatunków chronionych i rzadkich.

3. **Murawy z ostrożniem krótkołodygowym** *(Cirsium acaule)* – na odcinku Stara Łomża Zosin. Odcinek krawędziowy Wysoczyzny Wysokomazowieckiej od miejscowości Stara Łomża N/Rzeką do miejscowości Stara Łomża Zosin charakteryzuje się bardzo malowniczą i urozmaiconą rzeźbę. Nachylenie i ekspozycja stoków jest we wszystkich możliwych kierunkach. Jednakże wyróżniają to miejsce wilgotne stoki o wystawie północnej z porastającym ostrożeniem krótkołodygowym *(Cirsium acaule)*. Ważnym elementem siedliskotwórczym jest różnorodność podłoża: glina lodowcowa i spływowa, piaski oraz żwiry zwałowe i glacjofluwialne. Powyższe czynniki decydują o znacznym bogactwie florystycznym. Zbocza mają charakter trawiasty i urozmaicone są bylinami, krzewami i (rzadziej) drzewami. Spotkać tu można znaczne powierzchnie zwartych darni bliźniczki psiej trawki *(Nardus stricta)*, izgrzycy przyziemnej *(Syglingia decumbens)*, kostrzewy czerwonej *(Festuca rubra)* oraz kępy śmiałka darniowego *(Deschampsia caespitosa)* i innych. Na wierzchowinie lokują się: tymotka Boehmera *(Phleum phleoides)* i stokłosa bezostna *(Bromus inermis)* ze znacznym udziałem porostów i mchów. Występują tu 18 gatunków chronionych i rzadkich. Murawy o podobnym charakterze występują również w strefie krawędziowej na terenach położonych bardziej na wschód od Starej Łomży aż po dolinę rzeki Gać.

4. **Murawy psammofilne z chrobotkami** w miejscowości Krzewo Stare. Szczególne miejsce wśród zachowanych muraw w strefie krawędziowej Wysoczyzny Kolneńskiej mają murawy psammofilne we wsi Krzewo Stare. Występują tu w podłożu suche, luźne drobnoziarniste piaski. Najcenniejsze fragmenty tych muraw objęte zostały ochroną w formie użytku ekologicznego o nazwie „Piaskowa Górka - Krzewo". Skłon wysoczyznowy wygląda na szarobrunatny jakby wypalony. Ten szczególny wygląd nadają porosty, w tym: różynka kolczasta *Cornicularia aculeata* i szczotlicha siwa *(Corynephorus canescens)*. Szczotlicha dzięki bardzo silnie rozwiniętemu systemowi korzeniowemu utrwala luźne piaski. Pod jej osłoną osiedlają się wytrzymałe na skrajne warunki siedliskowe porosty i mchy (zwłaszcza *Polytrichum pilosum* i *Rhacomitrium canescens)*. Wśród płatów z dominującą roślinnością zarodnikową występują tu również powierzchnie z goździkiem piaskowym *(Dianthus arenarius)* o zwartym poduszkowym pokroju i towarzyszące mu inne gatunki, wśród których występuje 21 gatunków chronionych i rzadkich.

5. **Murawy pastwiska** - na odcinku Drozdowo – Niewodowo. Na wschód od miejscowości Drozdowo i na północ od miejscowości Niewodowo zachowały się malownicze, wolne od zabudowy zbocza, głównie o zachodniej i południowo-zachodniej ekspozycji, wykorzystywane jako pastwiska. Podłoże stanowią tu gruboziarniste piaski gliniaste. Barwnie kwitnące byliny porastające obficie wśród traw stanowią o uroku tych miejsc. Są to: goździk kartuzek (*Dianthus cartusianorum)*, chaber nadreński *(Cen-*

taurea Renana), dziewanna kutnerowata *(Verbascum phlomoides)*, wiesiołek dwuletni *(Oenothera biennia)*, dziurawiec zwyczajny *(Hypericum perforatum)*, bylica polna *(Arthemisia campestris)*, rumian żółty *(Anthemis tinctoria)*, przelot pospolity *(Anthylis vulneraria)*, macierzanka zwyczajna (Thymus pulegioides), żebrzyca roczna (Seseli annuum). Stwierdzono tu występowanie 8 gatunków roślin chronionych i rzadkich.

§ 11. 1. **Fizjocenozy dolinowe.** Dolina Narwi w granicach Parku należy do bardzo cennych przyrodniczo obszarów, nie tylko w Polsce ale również w Europie, głównie dzięki naturalnemu biegowi rzeki. Jest to obszar, na którym Narew dyktuje prawa. Jest „sercem" doliny wyznaczając jej rytm wiosennymi rozlewiskami, tworząc starorzecza, modyfikując dno. Dzięki powyższym czynnikom utrzymują się w dolinie, przez większość roku, znaczne powierzchnie zabagnień, w sąsiedztwie suchych gleb mineralnych. Na wytworzonej mozaice siedlisk występują następujące fizjocenozy: roślinność wodna, szuwary, lasy – olsy i łęgi, ziołorośla, murawy ze skalnicą ziarenkowatą.

2. **Roślinność wodna.** Na obszarze doliny stwierdzono występowanie 34 gatunków roślin wodnych, w tym 13 gatunków chronionych i rzadkich.

1) Rzeka Narew ze względu na szybki nurt i częste zmiany konfiguracji dna ma stosunkowo ubogą florę naczyniową. W miejscach wypłaconych, o spowolnionym przepływie, przy brzegach w różnego typu zatoczkach występuje roślinność podobna do notowanej w pobliskich starorzeczach. Najczęściej obserwowane są rogatek sztywny *(Ceratophyllum demersum)*, strzałka wodna *(Sagittaria sagittifolia)*, grążel żółty *(Nuphar luteum)*, rzadziej łączeń baldaszkowy *(Butomus umbellatus)*, rdestnica nitkowata *(Potamogeton filiformis)*, rdestnica nawodna (*Potamogeton nodosus)* oraz na powierzchni kożuchy, które tworzą głównie rzęsa garbata *(Lemna gibba)* i rzęsa drobna *(Lemna minor)*.
2) W ujściowych odcinkach mniejszych rzek (Gać i Łojewek) miejscami dość obficie występują moczarka kanadyjska *(Elodea canadensis)* i wywłócznik okółkowy *(Myriophyllum verticillatum)*.
3) Większość starorzeczy ma stosunkowo bogatą i zróżnicowaną florę naczyniową. Najpospoliciej i zwykle najobficiej w zbiornikach tego typu występuje rogatek sztywny zasiedlający różne strefy akwenów. Rozleglejsze i głębsze starorzecza porośnięte są na znacznej powierzchni przez grzybienie białe, a bliżej brzegów występują znaczne połacie grążela żółtego. Występują tu też rdestnica przeszyta *(Potamogeton perfoliatus)*, rdestnica kędzierzawa *(Potamogeton crispus)*, rdestnica połyskująca *(Potamogeton lucens)*, rdestnica pływająca *(Potamogeton natans)*, moczarka kanadyjska *(Elodea canadensis)* przęstka pospolita *(Hippuris vulgari)s*. Wypłycone skrajne części tych zbiorników oraz starorzecza mniejsze porośnięte są niemal całkowicie przez roślinność, wśród której dominuje osoka aloesowata *(Stratiotes aloides)* a towarzyszy jej często żabiściek pływający (*Hydrocharis morsus-ranae)* oraz grążel żółty *(Nuphar luteum)*, a miejscami też włosienicznik *krążkolistny (Batrachium circinatum)*, rdest ziemnowodny *(Polygonum amphibium)* i in.
4) Doły potorfowe zasiedlane są przez osokę aloesowatą, której często towarzyszy pływacz pospolity oraz miejscami mchy torfowce *(Sphagnum sp.)*.
5) Specyficzny charakter wykazuje Narwica. Spływ wód z wysoczyzny oraz związany z tym przepływ występujący w Narwicy nadaje jej szczególny charakter hydrologiczny, co rzutuje na występującą tu roślinność. Na żyźniejszym podłożu występuje strzałka wodna *(Sagittaria sagittifolia)* i grążel żółty *(Nuphar lutea)*. W wielu miejscach obficie występuje rogatek sztywny, miejscami moczarka kanadyjska. Na płyciznach obficie występuje osoka aloesowata i towarzyszący jej zwykle żabiściek pływający oraz obfite kobierce pływającej roślinności, które budują głównie spirodela wielokorzeniowa *(Spirodela polyrrhiza)*, rzęsa garbata *(Lemna gibba)* i rzęsa trójrowkowa *(Lemna trisulca)* a towarzyszy im, szczególnie w płytszych partiach akwenu, rzęsa drobna.

3. **Szuwary.** Na podłożu torfowym i torfowo-mineralnym wykształciły się szuwary wielkoturzycowe. Zajmują one rozległe obszary w dolinie (szczególnie na wysokości wsi Gać, Pniewo, Drozdowo). Szuwary wielkoturzycowe budowane są głównie przez turzycę zaostrzoną *(Carex acuta),* której towarzyszą: turzyca pęcherzykowata *(Carex vesicaria),* mozga trzcinowata *(Phalaris arundinacea),* przytulia błotna *(Galium palustre),* szczaw lancetowaty *(Rumex hydrolapatum)* skrzyp bagienny *(Equisetum limosum),* kosaciec żółty *(Iris pseudacorus),* marek szerokolistny *(Sium latifolium),* wiechlina błotna *(Poa palustris)* i inne. Na wysokości miejscowości Drozdowo w dołach potorfowych, w obrębie szuwarów wielkoturzycowych występują m.in.: osoka aloesowata *(Stratiotes aloides),* bobrek trójlistkowy *(Menyanthes trifoliata),* pływacz pospolity *(Utricularia vulgaris).*

Obok szuwarów wielkoturzycowych istotnym pod względem zajmowanej powierzchni jest szuwar manny mielec *(Glyceria maxima)* (masywna o wysokości 1,5 m jasnozielona trawa), która w sposób zwarty porasta wilgotne, okresowo zalewane obniżenia terenu. Występuje na podłożu mineralno organicznym. Towarzyszą jej: mozga trzcinowata *(Phalaris arundinacea)* wiechlina błotna *(Poa palustris)* szalej jadowity *(Cicuta Mirosa)* mięta okręgowa *(Mentha x verticillata).* Szuwary mannowe na znacznej powierzchni porastają obrzeża wód na przykład starorzeczy i Narwicy.

Do stałych elementów roślinności szuwarowej przy starorzeczach należą: szuwar tatarakowy budowany przez tatarak zwyczajny *(Acorus calamus*), szuwar oczeretowy budowany przez oczeret jeziorny *(Schoenoplectus lacustris),* szuwar skrzypu bagiennego budowany przez skrzyp bagienny *(Equisetum limosum).* Powyższe szuwary tworzą niewielkie skupiska otaczające zbiorniki wodne. Są elementami naturalnej roślinności w dolinie Narwi.

4. **Lasy.** W części dolinowej Parku występuje żyzny **ols porzeczkowy**. We wschodniej części tego obszaru, na wysokości wsi Krzewo Stare i Pniewo, zajmuje znaczne powierzchnie. W drzewostanie dominuje olsza czarna *(Alnus glutinosa)* z domieszką jesionu *(Fraxinus excelsior),* a w podszyciu występują porzeczka czarna *(Ribes nigrum)* i porzeczka czerwona *(Ribes spicatum).* Miejscami znaczny jest udział gatunków szuwarowych np.: trzciny pospolitej *(Phragmites australis),* turzycy błotnej (*Carex acutiformis)* i in. Przy dołach potorfowych występują okazałe kępy turzycy prosowej *(Carex paniculata).* Znaczny też jest udział pokrzywy zwyczajnej *(Urtica dioica).* Na szczególną uwagę zasługują **łęgi jesionowo-olszowe** występujące na wyniesieniu w obrębie „Olszyny Pniewskiej" w rezerwacie Wielki Dział i na obrzeżach doliny przy miejscowościach Kalinowo i Drozdowo oraz między tymi miejscowościami na wysokości rezerwatu Kalinowo. Drzewostan budowany jest przez olszę czarną i jesion wyniosły, którym towarzyszy 21 gatunków chronione i rzadkich.

5. **Ziołorośla.** Na obszarze doliny w Parku znajdują się miejscami wilgotne i żyzne siedliska o podłożu mineralno-torfowym zajmowane przez specyficzne ziołorośla. Zwykle występują one między szuwarami a suchymi łąkami w wilgotniejszych miejscach takiej strefy przejściowej. Roślinność tworzy bardzo zwarte fitocenozy o piętrowym układzie warstw ziół. Powierzchnię gleby zasiedla tojeść rozesłana *(Lysimachia nummularia).* Piętro średnie tworzą: jaskier rozłogowy *(Ranunculus regens),* pięciornik gęsi *(Potentilla anserina),* mięta polna *(Mentha arvensis),* sit członowaty *(Juncus articulatus),* tarczyca oszczepowata *(Scutellaria hastifolia),* przetacznik błotny *(Veronica scutellata).* Główny ton zbiorowisku nadają wysokie byliny: przetacznik długolistny *(Veronica longifolia),* krwawnik wierzbolistny *(Achillea salicifolia).* Znaczny udział w budowaniu fitocenozy mają też trawy i turzyce: wiechlina błotna (Poa palustris), mozga trzcinowata *(Phalaris arundinacea),* turzyca zaostrzona *(Carex acuta).* W warstwie ziół występują siewki wierzb. Przy zaniechaniu koszenia szybko wykształciłyby się w tych miejscach zadrzewienia i zakrzaczenia wierzbowe.

6. **Murawy ze skalnicą ziarenkowatą.** Murawy zawciągowe ze skalnicą ziarenkowatą należą do najsuchszych, najmniej wykorzystywanych a jednocześnie najbogatszych florystycznie pastwisk w doli-

nie. Wyróżnia je masowo kwitnąca wiosną skalnica ziarenkowata *(Saxifraga granulata)*, której nadziemne części po przekwitnieniu szybko zasychają i zanikają. Gatunkami dominującymi są trawy; mietlica pospolita *(Agrostis capillaris)*, kostrzewa czerwona *(Festuca rubra)*, tomka wonna *(Anthoxantum odoratum)* - towarzyszą im: zawciąg pospolity *(Armeria maritima)*, jastrzębiec kosmaczek *(Hieracium pilosella)*, macierzanka piaskowa *(Thymus serpyllum)*, macierzanka zwyczajna *(Tymus pulegioides)*, goździk kropkowany *(Dianthus deltoidem)*, mokrzycznik baldaszkowy *(Holosteum umbellatum)*, rogownica pięciopręcikowa *(Cerastium semidecandrum)*, połonicznik nagi *(Hierniarnia gabra)* i wiele innych.

§ 12. 1. **Fizjocenozy wysoczyznowe.** W krajobrazie wysoczyzn wyróżnić można: pola uprawne, lasy, zbiorniki wodne.

2. **Pola uprawne** Większość obszaru Parku, poza doliną, zajmują pola uprawne wykorzystywane głównie pod zasiew tradycyjnych zbóż, uprawę ziemniaków oraz warzyw. Dotychczas nie były prowadzone szczegółowe badania zbiorowisk roślinnych towarzyszących uprawom na terenie Parku. Nie mniej można zaobserwować występowania takich gatunków jak przetacznik trójlistkowy *(Veronica triphyllos)*, mysiurek drobny *(Myosurus minimus)*, mak piaskowy *(Papaver argemone)*, czyściec roczny *(Stachys Anna)*, krwawnica wąskolistna *(Lythrum hysopifolia)*, rumian żółty *(Anthemis tinctoria)* czyścica drobnokwiatowa *(Acinos arvensis)*, solanka kolczysta *(Salsola kal)* i kąkol polny *(Agrostema githago)*.

3. **Lasy**. Wśród wysoczyznowych rozdrobnionych lasów w Parku przeważają młode drzewostany sosnowe. Często w drzewostanie sosnowym warstwę krzewów stanowi dąb szypułkowy i leszczyna, w warstwie runa spotkać można szereg gatunków rzadkich i chronionych.

4. **Zbiorniki wodne.** Tereny wysoczyznowe w granicach Parku są stosunkowo ubogie w wody otwarte. Drobne zbiorniki, które tu występują mają stosunkowo ubogą florę naczyniową i znacznie zmienioną pod wpływem czynników antropogenicznych. Część tych wód stanowią zbiorniki wysychające latem, co ma znaczący wpływ na porastającą je roślinność. Wśród roślinności wodnej tych zbiorników występują: rdest ziemnowodny *(Polygonum amphibium)*, rdestnica pływająca *(Potamogeton natans)*, turzyca sztywna *(Carex elata)* i inne. Większość zbiorników występujących wewnątrz wsi ma bardzo zubożoną roślinność lub nie ma w ogóle roślinności naczyniowej.

§ 13. 1. Na obszarze Parku występuje 47 gatunków roślin objętych całkowitą lub częściową ochroną, 95 gatunków roślin rzadkich i 9 gatunków chronionych i rzadkich spośród porostów, grzybów i glonów.

2. Na terenie Parku występuje sześć siedlisk „naturowych" wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory – zwanej dalej Dyrektywą Siedliskową oraz jedna roślina wymieniona w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, którą jest rzepik szczeciniasty *(Agrimonia pilosa)*.

§ 14. Fauna na obszarze Parku przebadana została w różnym stopniu szczegółowości. Najwięcej informacji dotyczy kręgowców, a wśród nich ptaków. Wśród ssaków najwięcej informacji zebrano o nietoperzach. Stosunkowo niewiele opracowań odnosi się do płazów i gadów. Spośród bezkręgowców najwięcej opracowań poświęcono owadom.

§ 15. W Parku stwierdzono występowanie 46 gatunków ssaków. Jest to liczba stosunkowo duża, nawet w porównaniu do fauny większości parków narodowych i krajobrazowych w Polsce. W grupie tej występują 23 gatunki objęte ochroną prawną, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (nocek

łydkowłosy i mroczek posrebrzany) oraz 4 gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (nocek duży, nocek łydkowłosy, bóbr europejski, wydra).

§ 16. 1. **Ptaki** są najlepiej poznaną grupą zwierząt na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi. Zespól ptaków charakteryzuje się dużą dynamiką wewnętrzną wynikającą z procesów wewnątrzpopulacyjnych występujących tu gatunków, jak również przeobrażeń zachodzących w lokalnych siedliskach. Siedliska zalewowych dolin rzecznych, z natury swojej, podlegają z roku na rok silnym zmianom. Mimo tych zmian jakim podlegają środowiska Parku, jest on przez cały okres jego funkcjonowania, ważnym refugium dla tej grupy zwierząt nie tylko w skali krajowej, ale także europejskiej. W latach 1979 - 2007 na obszarze Parku stwierdzono występowanie 189 gatunków ptaków, w tym: 150 to gatunki lęgowe, 20 gatunki corocznie regularnie przelatujące i 19 to gatunki nieregularnie zalatujące.

2. Według SFD dla OSO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi na terenie Parku występuje 43 gatunki ptaków „naturowych" wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady UE 79/409/EWG (zwanej dalej Dyrektywą Ptasią).

§ 17. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie praktycznie wszystkich gatunków płazów charakterystycznych dla niżu Polski oraz 4 gatunków gadów. W grupie tej występuje 13 gatunków płazów objętych ochroną prawną, w tym: 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt i 2 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz 4 gatunki gadów objętych ochroną prawną, w tym: 1 z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt i 1 gatunek z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

§ 18. Dotychczas na terenie Parku odnotowano występowanie 33 gatunków **ryb** - 8 gatunków chronionych, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt oraz 4 gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Stwierdzono również występowanie jednego chronionego gatunku **krągłoustych** wymienionego w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

§ 19. Fauna **bezkręgowa** Parku jest stosunkowo słabo zbadana. Szczególnie duże niedostatki wiedzy dotyczą fauny lądowej. Niektóre bogate w gatunki grupy taksonomiczne nie były na tym terenie badane przez specjalistę, między innymi: prostoskrzydłe, błonkówki, muchówki, pająki. Szersze dane dotyczą tylko organizmów związanych z wodami jak chruściki, chrząszcze wodne, ważki czy wodne mięczaki. W sumie spośród bezkręgowców wykazano na terenie Parku występowanie 15 gatunków objętych ochroną prawną, 18 gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt oraz 3 gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Rozdział 4
Społeczne i gospodarcze uwarunkowania realizacji celów ochrony

§ 20. 1. Na obszarze Parku zlokalizowanych jest 17 jednostek osadniczych)wsi) w których zamieszkuje 3386 osób (stan na koniec 2007 roku), z tendencją wzrostową o dynamice 105% (za okres ostatnich 7 lat). Zasadniczymi ogniwami sieci osadniczej są: Piątnica - 1794 osób, Drozdowo – 670 osób, Pniewo – 607 osób.

2. Większość wsi charakteryzuje zwarta zabudowa, zlokalizowana w zasięgu tzw. skarpy – na pograniczu szerokiej i płaskiej doliny rzecznej i wyżej położonej części wysoczyznowej. Koncentruje się ona przy głównych drogach przebiegających po obu stronach rzeki Narew: drogi powiatowej Łomża – Pniewo i drogi powiatowej Piątnica – Wizna.

3. Dla 60% ludności głównym źródłem utrzymania jest praca w rolnictwie. Najwięcej ludności zatrudnionej w działach pozarolniczych zamieszkuje wsie: Piątnicę, Starą Łomżę Przy Szosie, Starą Łomżę nad Rzeką, Pniewo i Kalinowo. Większość z nich dojeżdża do pracy do Łomży i Piątnicy. Część ludności zatrudniona jest w rzemiośle usługowym oraz w usługach z zakresu infrastruktury społecznej w miejscu zamieszkania.

§ 21. Podstawowym działem gospodarki na obszarze Parku jest rolnictwo, zdominowane chowem bydła mlecznego oraz uprawą zbóż i ziemniaków. Dodatkowymi formami działalności gospodarczej są: drobna wytwórczość oraz turystyka.

§ 22. 1. Strukturę użytkowania gruntów na obszarze Parku według danych ewidencji gruntów przedstawia poniższa tabela nr 1.

Struktura użytkowania gruntów — Tabela nr 1

Rodzaj użytku	Powierzchnia	
	ha	%
1	2	3
I. Użytki rolne	**5.300,80**	**72,1**
łącznie z zabudową zagrodową		
w tym:		
- grunty orne	2.289,00	31,1
- użytki zielone	3.011,80	41,0
II. Lasy	**1.378,10**	**18,7**
III. Wody	**250,90**	**3,4**
IV. Nieużytki	**186,20**	**2,5**
V. Inne, w tym	**237,50**	**3,3**
- drogi	184,40	2,5
- użytki kopalne	17,30	0,2
- zabudowa mieszkaniowa	7,80	0,1
- zabudowa inna	16,50	0,3
- różne	11,50	0,2
Razem	**7.353,50**	**100,0**

2. Na obszarze Parku przeważają gleby słabych kompleksów przydatności glebowo-rolniczej do produkcji rolnej. Niewielkie obszary kompleksów wyższej jakości występują w okolicach wsi Drozdowo. Wśród użytków zielonych dominują kompleksy użytków zielonych słabych.

3. Jakość gleb – klasyfikacja gleb według danych ewidencji gruntów przedstawia się następująco – tabela nr 2:

Jakość gleb — Tabela nr 2

Klasa	Grunty orne		Użytki zielone		Użytki rolne	
	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7
I - III	49,0	2,1	26,50	0,9	75,50	1,4
IV	865,50	37,8	675,80	22,4	1.541,30	29,1
V-VI	1.374,50	60,1	2.309,50	76,7	3.684,00	69,5
Razem	2.289,00	100,0	3.011,80	100,0	5.300,80	100,0

4. Dominującą grupę władania gruntami stanowią właściciele indywidualnych gospodarstw rolnych. Struktura władania według danych ewidencyjnych gruntów przedstawia poniższa tabela nr 3:

Struktura władania gruntami Tabela nr 3

Jednostka administracyjna	Agencja nieruchomości	Lasy państwowe	Wspólnota gruntowa	Wody	Drogi	Prywatne	Inne nie prywatne	Ogółem
	ha							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gm. Łomża	4.10	362,70	33,40	73,30	105,60	3502,70	24,80	4106,60
Gm. Piątnica	3,80	120,60	85,50	131,90	73,90	2413,60	42,40	2869,70
Gm. Wizna	-	-	-	25,10	4,90	326,60	-	356,60
M. Łomża	-	-	-	20,60	-	-	-	20,60
Ogółem **%**	**7,9** **0,1**	**483,3** **6,6**	**116,9** **1,6**	**250,90** **3,4**	**184,40** **2,5**	**6242,90** **84,9**	**67,20** **0,9**	**7353,50** **100,0**

5. Wody powierzchniowe zajmują powierzchnię 194,58 ha. Wody płynące zajmują powierzchnię 155,74 ha i są własnością Skarbu Państwa, w którego imieniu działa Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Powierzchnie wód w obrębach geodezyjnych Tabela nr 4

L.p.	Nazwa obrębu	Wody stojące w ha	Wody płynące w ha	Nieużytki*) w ha
1	2	3	4	5
1	m. Łomża	-	20,60	-
2	Stara Łomża p/Szosie	-	-	0,24
3	Zosin	0,21	-	1,33
4	Siemień Nadrzeczny	1,44	-	4,72
5	Siemień Rowy	0,39	-	0,18
6	Rybno	0,92	-	4,61
7	Pniewo	29,34	32,25	48,96
8	Wyrzyki	-	-	0,05
9	Puchały	1,40	-	5,09
10	Gać	1,75	0,74	3,04
11	Lutostań	0,39	4,43	-
12	Stara Łomża n/Rzeką	-	-	1,15
13	Podgórze	-	-	1,01
14	Piątnica Poduchowna	0.27	-	-
15	Piątnica Włościańska	0,98	1,50	28,16
16	Kalinowo	1,42	32,84	23,05
17	Drozdowo	3,56	21,13	25,91
18	Niewodowo	2,76	24,91	9,80
19	Rakowo Czachy	0,24	14,20	7,49
20	Rakowo Boginie	0,08	25,67	3,83
21	Krzewo Stare	1,01	-	9,88
22	Kossaki	1,37	-	3,92
23	Bronowo	0,57	24,55	3,75
	RAZEM	**48,10**	**202,82**	**186,17**

**) Zarastające stare koryta rzeki Narew, najczęściej z utrzymującą się przez cały rok na niewielkich powierzchniach wodą, sklasyfikowane zostały jako nieużytki.*

§ 23. Teren Parku należy do słabiej uprzemysłowionych obszarów powiatu łomżyńskiego. W zakładach zaliczanych do działu przemysłu zatrudnionych jest łącznie ok. 40 osób. Są to głównie zakłady branży drzewnej i rolno – spożywczej zatrudniające po kilka osób. Ze względu na niewielka

skalę produkcji oraz rozproszenie w terenie, wymienione zakłady te nie są uciążliwe dla środowiska przyrodniczego w stopniu wywołującym jego degradację.

§ 24. 1. Obszar Parku dysponuje wysokimi walorami środowiska przyrodniczego i znaczącymi wartościami kultury materialnej, sprzyjającymi rozwojowi funkcji turystyczno–wypoczynkowej o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Walory turystyczne to przede wszystkim: malowniczy krajobraz doliny Narwi, walory wypoczynkowe i wędkarskie Narwi, walory krajoznawcze Piątnicy, Kalinowa, Drozdowa, Pniewa, Starej Łomży Nad Rzeką i inne.

2. Baza turystyczna jest słabo rozwinięta i ogranicza się do: Muzeum Przyrodnicze w Drozdowie, punktów widokowych na „Górze Królowej Bony", punktu widokowego z altaną w Siemieniu Nadrzecznym i Rakowie Boginie, stacji narciarskiej „Rybno" w Rybnie, szlaku pieszego, „Chwały Oręża Polskiego" na odcinku Nowogród – Piątnica Poduchowna – Wizna, szlaku pieszo–rowerowego na trasie Łomża – Piątnica – Drozdowo – Bronowa – Pniewo – Łomża, ścieżek przyrodniczo–edukacyjnych na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego, gospodarstw agroturystycznych w Siemieniu Nadrzecznym, Starej Łomży przy Szosie, Pniewie, Zosinie, domów letniskowych w Krzewie, Siemieniu Nadrzecznym.

§ 25 1. Na obszarze Parku znajdują się dwa ujęcia wód głębinowych w miejscowościach: Siemień Nadrzeczny i Drozdowo. Wszystkie miejscowości położone w granicach Parku zaopatrywane są w wodę z wodociągów zbiorczych – część miejscowości z ujęć zlokalizowanych poza granicami Parku.

2. Tylko jedna miejscowość – Piątnica – posiada sieć kanalizacji sanitarnej odprowadzoną do oczyszczalni ścieków w Łomży. Wieś Kalinowo posiada opracowany projekt budowlany sieci kanalizacji sanitarnej. W pozostałych miejscowościach utylizacja ścieków sanitarnych odbywa się w sposób indywidualny poprzez gromadzenie ich w zbiornikach bezodpływowych i wywożenie do oczyszczalni ścieków. Coraz częściej realizowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków.

3. Przez południowo-zachodnią część Parku przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 200 mm. Tylko dwie miejscowości: Piątnica i Stara Łomży Przy Szosie posiadają gazociągi zaopatrujące ich mieszkańców w gaz ziemny.

4. Przez obszar Parku przebiega linia napowietrzna 110 kV krajowego systemu sieci elektroenergetycznych wysokich napięć oraz trzy napowietrzne linie 15 kV z odgałęzieniami i wzajemnymi ich powiązaniami. Programowana jest budowa linii napowietrznej 110 kV Łomża – Piątnica – Ełk trasa przebiega przez teren Parku w okolicach Kalinowa.

§ 26. 1. System komunikacji drogowej ogranicza się do dwóch dróg powiatowych przebiegających po obu stronach rzeki Narew: drogi powiatowej Łomża – Pniewo i drogi powiatowej Piątnica – Wizna i nielicznych dróg gminnych oraz systemu dróg gospodarczych wewnętrznych i leśnych.

2. Południowo-zachodnią granicę Parku wyznacza droga krajowa nr 63 (Łomża – Zambrów) oraz droga wojewódzka nr 697 (Łomża – Mężenin). Nieznaczny fragment północnej granicy Parku przebiega wzdłuż drogi krajowej nr 64 (Piątnica – Wizna – Jeżewo).

3. Przez teren Parku przebiega projektowane alternatywne obejście drogowe Łomży w ciągu drogi krajowej nr 61. Trasę przebiegu obejścia uwzględniają studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża i gminy Piątnica.

§ 27. 1. Dla miejscowości: Kalinowo, Drozdowo, Niewodowo, Rakowo Czachy, Rakowo Boginie, Stare Krzewo i Kossaki położonych w granicach Parku zostały opracowane i uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniające ustalenia Planu Ochrony Łomżyńskiego Parku

Krajobrazowego Doliny Narwi ustanowionego Rozporządzeniem Nr 11/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 24 kwietnia 2003 roku.

2. W trakcie opracowania znajdują się miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego następujących miejscowości: Piątnica, Siemień Nadrzeczny, Siemień Rowy, Rybno oraz część obszarów wsi Podgórze i Pniewo.

§ 28. 1. Polityka przestrzenna oraz zasady, kierunki i formy ochrony powinny umożliwiać zachowanie i wzbogacanie oraz popularyzację i upowszechnianie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w warunkach zrównoważonego rozwoju.

2. Polityka przestrzenna oraz zasad, kierunki i formy ochrony powinny zapewnić w maksymalnym stopniu utrzymanie istotnej roli Parku w regionalnym i ponad regionalnym systemie powiązań przyrodniczych jako:

1) zachodnia część obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym (25M) w sieci ekologicznej ECONET Pl;
2) jednego z głównych powiązań ekologicznych pomiędzy Pojezierzem Augustowskim a Doliną Wisły – podstawowymi elementami struktury ekologicznej kraju;
3) jednego z najmniej przekształconych antropogenicznie obszarów w kraju.

3. Działania gospodarcze na obszarze Parku należy prowadzić zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego. Nie mogą one powodować pomniejszenia lub utraty wartości Parku. Poszczególne rodzaje działalności gospodarczej nie mogą być uciążliwe dla przyrody, powinny harmonizować ze środowiskiem kulturowym i krajobrazem, a jednocześnie muszą umożliwiać odpowiednie warunki życia mieszkańcom obszaru Parku oraz gwarantować podnoszenie ogólnego poziomu cywilizacyjnego.

4. Polityka przestrzenna na terenie Parku i w jego otoczeniu powinna zmierzać do:

1) zmniejszenia negatywnych skutków presji antropogenicznej na ekosystemy Parku;
2) utrzymania właściwych warunków przyrodniczych na obszarze funkcjonalnym Parku.

5. Pod względem społecznym szczególnie pożądane jest stymulowanie rozwoju form aktywności zawodowej mieszkańców związanych z obsługa pełnionych funkcji Parku (turystyka, kultura, nauka, dydaktyka, krajoznawstwo, techniczna infrastruktura ochrony środowiska) przyczyniającego się do poprawy warunków życia społeczności lokalnej, poprzez wykorzystanie możliwości wynikających z istnienia Parku.

6. Warunkiem realizacji celów ochrony Parku jest kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody jako dziedzictwa i dobra wspólnego, m.in. poprzez udostępnienie turystyczne Parku oraz prowadzenie działalności dydaktycznej i edukacji ekologicznej.

DZIAŁ II

IDENTYFIKACJA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ ICH SKUTKÓW

§ 29. 1. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych oraz ich skutków przedstawia poniższa tabela nr 5:

Zagrożenia i sposoby eliminacji ich skutków — Tabela nr 5

Lp.	Zagrożenie	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożenia i jego skutków
1	2	3
1.	Zmiany klimatu przyczyniają się do zmian w środowisku przyrodniczym poprzez obniżanie poziomu wód gruntowych, przesuszanie i stepowienie krajobrazu. Zanieczyszczanie atmosfery są m.in. źródłem skażenia wód i gleb.	Dla ograniczenia skutków szkodliwego wpływu na biocenozy większości negatywnych czynników ponadlokalnych należy ograniczać bądź eliminować wpływ negatywnych czynników lokalnych. Działania takie zwiększą odporność biocenoz na czynniki globalne, którym służby Parku i społeczności lokalne nie mogą bezpośrednio w sposób istotny przeciwdziałać.
2.	Ponadlokalnym czynnikiem zagrażającym przyrodzie Parku są inwazje gatunków obcych, których pojawienie się może mieć istotny wpływ na lokalne biocenozy. Na terenie Parku przykładami takimi są: - norka amerykańska, która z pewnością wywiera silny negatywny wpływ na populacje niektórych gatunków ptaków, - kolczurka klapowana - gatunek północnoamerykański uprawiany jako roślina ozdobna zadomowił się w łęgach nadrzecznych. Rozrastając się masowo, zacienia i doprowadza do obumierania zakrzaczeń wierzbowych i towarzyszącej im rodzimej roślinności nadrzecznej. Owoce łatwo przenoszą się z nurtem rzeki co tłumaczy szybkie rozprzestrzenianie się tego gatunku. Niezbędne wydaje się kontrolowanie rozwoju tego gatunku na terenie Parku i interwencyjne niszczenie w miejscach masowego rozwoju. Ponieważ jest to roślina jednoroczna usunięcie większej ilości okazów przed kwitnieniem może znacznie ograniczyć jej szkodliwy wpływ na rodzimą roślinność. - klon jesionolistny – gatunek północnoamerykański łatwo wysiewający się tak w dolinie jak i na wysoczyznach głównie na siedliskach zmienionych przez człowieka. Łatwo zarasta różnego typu murawy i ziołorośla wypierając gatunki rodzime. - robinia akacjowa - gatunek północnoamerykański łatwo wysiewający się na terenach wysoczyznowych i w strefie krawędziowej. Łatwo zarasta różnego typu murawy i ziołorośla wypierając gatunki rodzime.	1. Eliminacja norki amerykańskiej z obszaru Parku i terenów go otaczających . 2. W przypadku roślin inwazyjnych niezbędnym jest kontrolowanie ich rozwoju poprzez interwencyjne usuwanie w miejscach masowego występowania, w przypadkach ograniczania rozwoju roślinności rodzimej.
3.	Przekształcenia o charakterze zmian krajobrazu lub zmian struktury roślinności powodujące zaburzenia całych biocenoz Parku. Lokalne usuwanie małych zadrzewień i nawet pojedynczych starszych drzew powoduje eliminację środowisk dogodnych do występowania i chronienia się wielu gatunków lokalnej fauny. Skutkiem takich procesów jest zanikanie przede wszystkim gatunków rzadszych, mających ściśle określone wymagania środowiskowe, a więc gatunków faunistycznie cenniejszych.	Zachowanie istniejących zadrzewień i pojedynczych drzew, również drzew przydrożnych. Usuwanie ich należy dopuścić tylko w przypadku wystąpienia choroby i zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzi oraz w przypadku prowadzenia zabiegów prowadzących do osiągnięcia założonych efektów ochronnych.

1	2	3
4.	Naruszanie stosunków wodnych na terenie Parku poprzez okresowo pogłębianie i oczyszczanie rowów odwadniających oraz odprowadzanie wody ze starorzeczy powoduje zmiany funkcjonowania ekosystemów wodnych, zanikanie stanowisk rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt, zmniejszanie areału przyrodniczych siedlisk chronionych i niekorzystne zmiany w tych siedliskach oraz zmniejszenie retencji wodnej obszaru.	Poprawa retencji wód poprzez spowalnianie ich odpływu – zaniechanie konserwacji rowów melioracyjnych w rejonach, gdzie odwadnianie gruntów nie jest bezwzględnie konieczne, zasypanie przekopów osuszających starorzecza, blokowanie odpływu wód urządzeniami drenarskimi na śródpolnych nieużytkach (oczkach wodnych i mokradłach) oraz zachowanie śródleśnych i śródpolnych oczek wodnych i mokradeł.
5.	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych spowodowane punktowymi zrzutami nie oczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych oraz spływami zanieczyszczonych wód z obszarów użytkowanych rolniczo prowadzące do niekorzystnych zmian jakościowych i ilościowych roślinności oraz zgrupowań zwierząt, degradacji biocenoz i osłabienia procesów samooczyszczania, a także do ograniczenia możliwości gospodarczego i turystycznego wykorzystania wód.	1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w całej zlewni Narwi. 2. Kontrola wywozu ścieków z gospodarstw domowych.
6.	Intensyfikacja rolnictwa co wiąże się z zwiększaniem chemizacji (nawożenie mineralne i środki ochrony roślin), niszczeniem niezagospodarowanych enklaw i miedz, likwidacją ugorów oraz wylewaniem dużych ilości gnojowicy, stwarza wyraźne zagrożenie dla większości gatunków związanych z ekstensywnym krajobrazem rolniczym.	1. Na wysoczyźnie i w strefie krawędziowej ograniczanie nawożenia mineralnego na rzecz nawożenia naturalnego, przestrzegając terminów i dawek nawożenia. Rezygnacja z chemicznych środków ochrony roślin zastępując je środkami biologicznymi. 2. Na terenach zalewowych należy wykluczyć nawożenie mineralne i wylewanie gnojowicy.
7.	Presja na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych, głównie na cele budownictwa mieszkaniowego i letniskowego, mogąca powodować rozkopywanie skarp wysoczyzn, fragmentację i likwidację terenów aktywnych biologicznie, zmniejszenie areału lub zanikanie siedlisk i stanowisk rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz wzrost ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych na obszar Parku.	Wykluczenie z zabudowy przestrzeni otwartych oraz wyznaczenie maksymalnego zasięgu rozwoju jednostek osadniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
8.	Zabudowa doliny wzdłuż dróg na sztucznie wytworzonych nasypach. Zmienia to lub niszczy całkowicie najcenniejsze siedliska (w tym olsów źródliskowych) wraz z mało poznaną a specyficzną ich fauną. Zabudowa doliny w sposób istotny zmniejsza obszar faktycznie chroniony Parku.	Ustalenie w miejscowych plan zagospodarowania przestrzennego bezwzględnego zakazu zabudowy tych terenów.
9.	Wzrastająca penetracja obszaru doliny przez wycieczkowiczów i wędkarzy. Powoduje to płoszenie i niepokojenie zwierząt, a zwłaszcza ptaków. Szczególnie niekorzystne jest to w okresie lęgowym czyli od połowy marca do końca czerwca. Często dochodzi do wjeżdżania samochodami w głąb doliny, aż do rzeki.	Wyznaczenie tras dla wycieczkowiczów oraz miejsc dla wędkarzy z dala od stanowisk lęgowych ptaków, lub (z braku takich możliwości) wprowadzenie zakazu penetracji w okresie lęgowym ptaków (od 15 marca do 15 lipca).
10.	Możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych pierwszego horyzontu wodonośnego w dolinie Narwi z powodu braku izolacji od powierzchni terenu (brak nieprzepuszczalnej warstwy utworów geologicznych.	Wykluczenie zabudowy w dolinie oraz wprowadzenie zakazu wylewania gnojowicy i ograniczanie nawożenia mineralnego, z docelowym jego zaniechaniem.
12.	Sukcesja roślinna powodująca zmniejszanie areału cennych zbiorowisk roślinnych terenów otwartych (łąkowych i murawowych) oraz zmiany jakościowe i ilościowe związanych z nimi roślin i zgrupowań zwierząt.	Wdrażanie programów rolno-środowiskowych. Utrzymywanie ekosystemów łąkowych i murawowych poprzez czynną ochronę (koszenie, wypas).

1	2	3
13.	Nasilające się natężenie ruchu pojazdów mechanicznych na drogach powiatowych przebiegających po obu stronach doliny Narwi powodujący kolizje zwierząt, zwłaszcza płazów, gadów, ptaków i drobnych ssaków z pojazdami.	1. Rozpoznanie tras migracji zwierząt oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony w działalności inwestycyjnej. 2. Realizacja bezkolizyjnych systemów przejść dla zwierząt oraz w niektórych przypadkach płotków naprowadzających umożliwiających bezpieczną migrację płazów i gadów.
	Istniejące i projektowane linie elektroenergetyczne, szczególnie wysokich napięć.	Zagrożenia bardzo trudne do eliminacji lub ograniczenia. Nie buduje się kablowych linii o tak dużej mocy. Zmiana przebiegu trasy nie eliminuje zagrożenia ponieważ cała dolina Narwi jest obszarem specjalnej ochrony, a przejście linii przez dolinę jest warunkiem koniecznym.
14.	Zakłócenia osi i panoram widokowych na obiekty kulturowe obniżające ich walory ekspozycyjne.	Wyznaczenie stref ekspozycji obiektów kulturowych z wyłączeniem ich z zabudowy i zalesień. Odtworzenie powiązań widokowych poprzez systematyczne cięcia pielęgnacyjne oraz wycinkę samosiewów.
15.	Zaleganie odpadów skutkujące obniżeniem wartości estetycznych krajobrazu Parku.	Wyposażenie obszarów o zwiększonej penetracji turystycznej w kosze na odpady i regularne usuwanie zgromadzonych odpadów.
16.	Niszczenie źródlisk oraz spadek ich wydajności. Zasypywanie, przeorywanie, rozjeżdżanie lub przekopywanie źródlisk prowadzi do ich zniszczenia lub tak drastycznych zmian środowiskowych, które uniemożliwiają występowanie specyficznych dla źródlisk roślin i zwierząt. Szczególnie niepokojący jest wyraźny spadek wydajności źródeł wypływających na terenie rezerwatu „Kalinowo". Prawdopodobnie ma to związek z funkcjonowaniem od kilku lat na wysoczyźnie dość licznych ujęć wody, wykorzystywanych w produkcji ogrodniczej	Dokonać inwentaryzacji wszystkich źródlisk i objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych.

DZIAŁ III

OBSZARY REALIZACJI DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

§ 30. 1. Dla obszaru Parku określono ustalenia ogólne obowiązujące na całym terenie objętym planem ochrony oraz ustalenia obowiązujące dla poszczególnych terenów składających się na strukturę funkcjonalno-przestrzenną Parku, zwanych dalej strefami.

2. Na obszarze Parku wyznacza się następujące strefy funkcjonalno-przestrzenne:
1) zalewowe dno doliny Narwi – strefa S-1;
2) strefa krawędziowa wysoczyzn – strefa S-2;
3) strefa wysoczyznowa – strefa S-3.

§ 31. 1. W celu identyfikacji występujących oraz projektowanych na obszarze Parku form ochrony przyrody w Planie przyjęto następujące identyfikatory adresowe:

2. Rezerwaty przyrody:
1) rezerwaty przyrody istniejące – RI;
2) rezerwaty przyrody projektowane – RP.

3. Użytki ekologiczne:
1) użytki ekologiczne istniejące – UI;
2) użytki ekologiczne projektowane – UP.

4. Pomniki przyrody istniejące - P.

§ 32. W celu identyfikacji obiektów środowiska kulturowego i form ochrony krajobrazu w planie przyjęto następujące identyfikatory adresowe:
1) stanowiska archeologiczne – A;
2) strefa ochrony krajobrazu kulturowego układów wiejskich – K-1;
3) strefa ochrony krajobrazu kulturowego naturalnego skarpy i podskarpia – K-2.

§ 33. Każdą strefę funkcjonalno-przestrzenną oraz formy ochrony obszarów, obiektów i tworów przyrody, jak również obiekty środowiska kulturowego i formy ochrony krajobrazu zaadresowano odpowiednio w tekście rozporządzenia oraz na rysunku Planu.

DZIAŁ IV

ZAKRES PRAC ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIEM KRAJOBRAZU ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH

Rozdział 1
Istniejące formy ochrony przyrody

§ 34. 1. Istniejące formy ochrony przyrody na obszarze Parku przedstawia poniższa tabela nr 6:

Istniejące formy ochrony przyrody — Tabela nr 6

Adres na rys. planu	Forma ochrony i nazwa	Powierzchnia i cel ochrony
1	2	3
RI-1	Rezerwat przyrody „Kalinowo”	Powierzchnia - 69,76 ha. Cel ochrony - ochrona częściowa wielogatunkowego lasu liściastego o naturalnym charakterze - grądy, dąbrowa świetlista/ oraz muraw kserotermicznych.
RI-2	Rezerwat przyrody „Wielki Dział”	Powierzchnia - 120,07 ha.. Cel ochrony - ścisła ochrona największego w dolinie Narwi fragmentu kompleksu lasów łęgowych o naturalnym charakterze (łęg jesionowo - olszowy).
UI-1	Użytek ekologiczny „Rzeka Narwica”	Powierzchnia - 12,81 ha.. Cel ochrony – ochrona koryta Narwicy oraz zespołów roślinności wodnej i bagiennej.
UI-2	Użytek ekologiczny „Piaskowa Górka - Krzewo”	Powierzchnia – 2,51 ha Cel ochrony – ochrona siedlisk gatunków kserotermicznych będących miejscem występowania chronionych gatunków porostów, roślin i zwierząt.
UI-3	Użytek ekologiczny „Rzeka Łopian”	Powierzchnia - 4,98 ha. Cel ochrony – ochrona starorzecza oraz zespołów roślinności wodnej i bagiennej
UI-4	Użytek ekologiczny „Bagno Brzeziny”	Powierzchnia – 13,8 ha. Cel ochrony – zachowanie ze względów przyrodniczych i naukowych śródleśnych bagien jako miejsc lęgowych ptaków oraz ostoi bobrów.
P-1	Pomnik przyrody Aleja lipowa	Aleja lipowa - lipa drobnolistna - po jednej stronie drogi we wsi Kalinowo - 36 drzew w wieku ok. 50 lat.
P-2	Pomnik przyrody Aleja grabowa	Aleja grabowa (we wsi Drozdowo „Dolny i Górny Dwór”) wraz z dwoma grupami świerków rosnących na krańcach alei. Długość alei wynosi 200 m. Łączna liczba drzew 392 szt. Obwód drzew (na wysokości 1,30 m): 15-110 cm.
P-3	Pomnik przyrody Pojedyncze drzewo	Dąb szypułkowy (we wsi Drozdowo – „Górny Dwór”) o obwodzie (na wysokości 1,30 m) 240 cm i wysokości ok. 25 m.
P-4	Pomnik przyrody Pojedyncze drzewo	Jesion wyniosły (we wsi Drozdowo – „Dolny Dwór”) o obwodzie (na wysokości 1,30) m: 243 cm oraz o wysokości ok. 30 m. Wiek około 130 lat.
P-5	Pomnik przyrody Pojedyncze drzewo	Wiąz szypułkowy (we wsi Drozdowo – k/kościoła) o obwodzie (na wysokości 1,3 m) wynoszącym 420 cm, wysokości 35 m, w wieku około 150 lat.

1	2	3
P-6	Pomnik przyrody Aleja lipowa	Aleja lipowa (na gruntach wsi Pniewo) – lipa drobnolistna - 78 drzew o obwodzie (na wysokości 1,30 m): 120-350 cm. Wysokość 15-18 m, wiek ok. 100 lat.
P-7	Pomnik przyrody Lipa drobnolistna	Lipa drobnolistna rosnąca na obszarze rezerwatu przyrody Kalinowo.
	NATURA 2000	Obszar Specjalnej Ochrony Przełomowa Dolina Narwi i część projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Przełomowa Dolina Narwi.
	Lasy ochronne Lasy chroniące środowisko przyrodnicze (ostoje zwierząt, wokół miast)	Prawie wszystkie lasy znajdujące się w zarządzie Administracji Lasów Państwowych objęte są jedną z wymienionych form ochrony.

2. Ochrona istniejących rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych oraz pomników przyrody realizowana jest zgodnie z przepisami odrębnymi.

3. W odniesieniu do istniejących rezerwatów, użytków ekologicznych oraz pomników przyrody ustala się:

1) stałą kontrolę stanu zachowania oraz oznakowania obiektów;
2) udostępnienie wybranych obiektów i obszarów do wykorzystania turystycznego i dydaktycznego;
3) realizację zadań związanych z ich ochroną.

Rozdział 2
Projektowane formy ochrony przyrody

§ 35. 1. Postulowane formy ochrony najcenniejszych ekosystemów zwaloryzowanych na obszarze Parku (poza istniejącymi formami ochrony wymienionymi w § 34. 1) przedstawia poniższa tabela nr 7:

Postulowane formy ochrony najcenniejszych ekosystemów — Tabela nr 7

Adres na rys. planu	Nazwa obiektu i forma ochrony	Charakterystyka obiektu	Zakres zadań ochronnych
1	2	3	4
RP-1	Rezerwat przyrody "Stara Łomża"	1 Położenie - wzgórza w strefie krawędziowej na południowy - wschód od wsi Stara Łomża w gm. Łomża. 2. Powierzchnia - ok. 30 ha. 3. Cel ochrony - ochrona częściowa dla zachowania bogatych florystycznie siedlisk muraw z ostrożniem krótkołodygowym. 4. Zagrożenia: - silna penetracja obszaru; - zrywanie roślin chronionych; - rozkopywanie skarpy; - naturalna sukcesja. 5. Własność – grunty prywatne.	1. Wykup terenu planowanej ochrony przez Skarb Państwa lub wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu terenu (objęcie programem rolno-środowiskowym). Po utworzeniu rezerwatu: 2. Oznakowanie obszaru planowanej ochrony. 3.Utrzymanie naturalnej rzeźby terenu (niedopuszczanie do rozkopywania skarpy i pozyskiwania kopalin). 4. Zachowanie obecnego sposobu użytkowania. 5. Niedopuszczenie do zanieczyszczania terenu i wzniecania ognia. 6. Zaniechanie zbierania ziół leczniczych oraz innych dziko rosnących roślin. 5. Niedopuszczenie do umieszczania tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną rezerwatu. 6. Ograniczenie wstępu na teren rezerwatu do miejsc wyznaczonych w planie ochrony rezerwatu. 7. Niedopuszczenie do wznoszenia budowli oraz innych urządzeń technicznych. Na obszarze rezerwatu wystąpi konieczność zachowania dotychczasowych form zagospodarowania i użytkowania poprzez ekstensywny wypas lub interwencyjne koszenie. Niezbędna będzie również kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych

1	2	3	4
RP-2	Rezerwat przyrody „Piaskowa Górka – Krzewo” Obecnie uznany za użytek ekologiczny o tej samej nazwie.	1 Położenie – wzgórze w strefie krawędziowej – na gruntach wsi Krzewo Stare w □m. Piątnica. 2. Powierzchnia – 1,77 ha. 3. Cel ochrony – rezerwat ochrony częściowej dla zachowania siedlisk gatunków kserotermicznych będących miejscem występowania chronionych gatunków porostów, roślin i zwierząt.	1. Oznakowanie obszaru dotyczącego ochrony. 2.Utrzymanie naturalnej rzeźby terenu (niedopuszczanie do rozkopywania skarpy i pozyskiwania kopalin). 3. Zachowanie obecnego sposobu użytkowania. 4. Niedopuszczenie do zanieczyszczania terenu i wzniecania ognia. 5. Zaniechanie zbierania ziół leczniczych oraz innych dziko rosnących roślin. 6. Niedopuszczenie do umieszczania tablic, napisów i innych znaków z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną rezerwatu.
RP-2		4. Zagrożenia: - silna penetracja obszaru; - zrywanie roślin chronionych; - rozkopywanie skarpy; - naturalna sukcesja. 5. Właściciel terenu – Urząd Gminy Piątnica.	8. Niedopuszczenie do wznoszenia budowli oraz innych urządzeń technicznych. Na obszarze rezerwatu wystąpi konieczność objęcia □mtywnymi formami ochrony roślinności murawowej poprzez powstrzymywanie zalesień zbocza. Niezbędna będzie również ochrona przed pokrywaniem muraw kserotrmicznych monokulturowymi nalotami sosny oraz kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych.
RP-3	Rezerwat przyrody „Wielki Dział” – powiększenie powierzchni □mzerwatu	Istniejący rezerwat i tereny przyległe do niego, o które wskazanym jest jego powiększenie, pod względem ekologicznym stanowią jeden ekosystem. Grunty są własnością Skarbu Państwa.	Włączenie do rezerwatu przyległych oddziałów leśnych nr 111, 112, 121, 122 (obecnie lasy wodochronne) oraz 115 i 118 (obecnie ostoja zwierząt chronionych). Sporządzenie planu ochrony dla powiększonego rezerwatu.
UP-1	Użytek ekologiczny	1. Położenie – pastwiska występujące na wschód od Drodowa i na północ od Niewodowa w □m. Piątnica. 2.. Powierzchnia – 14,0 ha. 3. Cel ochrony – ochrona bogatych gatunkowo zbiorowisk murowanych. 4. Zagrożenia: - zrywanie roślin chronionych; - zaorywanie pastwisk; - naturalna sukcesja. 5. Własność – grunty prywatne.	1. Wykup terenu planowanej ochrony przez Skarb Państwa lub wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu terenu (program rolno-środwiskowy). 2. Zaniechanie zbioru wszystkich dziko rosnących roślin. 3. Niedopuszczenie do niszczenia gleby oraz zmiany sposobu użytkowania terenu. 4. Niedopuszczenie do wzniecania ognisk. 5. Zachowanie dotychczasowych form gospodarowania (t.j. ekstensywny wypas) lub interwencyjne koszenie. 6. Kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych.
UP-2	Użytek ekologiczny	1. Położenie - dolina Narwi na południe od Niewodowa w □m. Piątnica. 2.. Powierzchnia – 3,2 ha. 3. Cel ochrony – zachowanie najcenniejszego w granicach Parku stanowiska roślinności kserotermicznej i murowanej ze skalnicą ziarenkowatą. 4. Zagrożenia: - zrywanie roślin chronionych; - zalesienie, - naturalna sukcesja 5. Własność – grunty prywatne.	1. Wykup terenu planowanej ochrony przez Skarb Państwa lub wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu terenu (program rolno-środowiskowy). 2. Zaniechanie zbioru wszystkich dziko rosnących roślin. 3. Niedopuszczenie do niszczenia gleby oraz zmiany sposobu użytkowania terenu. 4. Niedopuszczenie do wzniecania ognisk. 5. Zachowanie dotychczasowych form gospodarowania (t.j. ekstensywny wypas) lub interwencyjne koszenie. 6. Stopniowe przerzedzanie a następnie usunięcie monokultury sosnowej ze szczytu przyległej wydmy i poddanie jej zabiegom ochronnym jak wyżej . 7. Kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych.

1	2	3	4
UP-3	Użytek ekologiczny	1. Położenie - dolina Narwi na południe od miejscowości Stare Krzewo w gm. Piątnica. 2.. Powierzchnia – 4,8 ha. 3. Cel ochrony – zachowanie najcenniejszego w granicach Parku stanowiska roślinności murowanej ze skalnicą ziarenkowatą. 4. Zagrożenia: - zrywanie roślin chronionych; - zalesienie; - naturalna sukcesja. 5. Własność – grunty prywatne	1. Wykup terenu planowanej ochrony przez Skarb Państwa lub wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu terenu (program rolno-środowiskowy). 2. Zaniechanie zbioru wszystkich dziko rosnących roślin. 3. Niedopuszczenie do niszczenia gleby oraz zmiany sposobu użytkowania terenu. 4. Niedopuszczenie do wzniecania ognisk. 5. Zachowanie dotychczasowych form gospodarowania (tj. ekstensywny wypas) lub interwencyjne koszenie.. 6. Kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych.
UP-4 UP-5 UP-6 UP-7 UP-8 UP-9 UP-10	Użytki ekologiczne "Starorzecza Narwi": - „Czyste"; - „Kocioł"; - „Nieciecz"; - „Niewodowo"; - „Wleczna"; - „Pniewo"; - „Nowe";	1. Płożenie - dolina Narwi. 3. Cel ochrony - zachowanie ekosystemów wodno-bagiennych bardzo bogatych w liczne gatunki roślin i zwierząt związanych, również chronionych. 3. Zagrożenia: - zarastanie, zamulanie, wypłycanie i zanikanie w wyniku przyspieszonego odprowadzenia wody, ogólnego niskiego stanu wody w gruncie (stepowienie krajobrazu) oraz przemian ogólniklimatycznych, jak również celowe osuszanie poprzez wykonywanie przekopów odprowadzających wodę; - eutrofizacja powodowana głównie nawożeniem; - wylewanie gnojowicy na teren doliny (szczególnie w rejonie rzeki Narwica). Prowadzi to do degradacji siedlisk oraz zanieczyszczania wód powierzchniowych i gruntowych. 4. Własność – grunty prywatne.	1. Wykup terenu planowanej ochrony przez Skarb Państwa lub wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu terenu (objęcie programem rolno-środowiskowym). 2. Utrzymanie stosunków wodnych w dolinie. 3. Ograniczenie odpływu wody ze starorzeczy nie mających naturalnych połączeń z rzeką. 4. Zahamowanie wiosennych odpływów wód, szczególnie ze zbiorników Nieciecz i Czyste (odnowione i pogłębione rowy znacznie przyspieszają zarastanie i zamulanie tych zbiorników). 5. Bezwzględny zakaz wylewania gnojowicy na terenie doliny. 5. Zachowanie dotychczasowych form gospodarowania w otoczeniu starorzeczy (tj. ekstensywny wypas) lub koszenie. 9. Wprowadzenie zakazu wędkowania w okresie od 15 marca do 15 czerwca. 6. Kontrola zmian w zespołach roślinnych i podejmowanie stosownych zabiegów interwencyjnych.
	Lasy wodochronne	1. Wszystkie lasy położone w dolinie Narwi 2. Cel ochrony – ochrona cennych i wrażliwych siedlisk olesowych, również źródliskowych oraz zwiększenie retencji wodnej w dolinie. 3. Zagrożenia: - przesuszanie siedlisk; - przedwczesny wyrąb i to na znacznych powierzchniach lasu. 4. Własność – grunty prywatne	1. Sporządzenie uproszczonych planów urządzania dla wszystkich lasów położonych w dolinie. 2. Wyartykułowania w planie urządzania roli tych lasów w ochronie zasobów przyrodniczych Parku. 3. Wypłata rekompensat osobom fizycznym z tytułu ograniczeń w użytkowaniu lasów.

2. W odniesieniu do obiektów postulowanych do objęcia ochroną dopuszcza się:
1) zmianę postulowanych form ochrony na inne formy niż określono w ust. 1;
2) możliwość wyznaczenia innych obszarów do objęcia ochroną niż wymienione w ust. 1, jeśli wystąpią okoliczności wskazujące na potrzebę dodatkowej ochrony, jak np. konieczność ochrony zagrożonych stanowisk roślin, zwierząt i grzybów;
3) możliwość rezygnacji z postulowanych form ochrony obszarów wymienionych w ust. 1, jeśli wystąpią okoliczności wskazujące na niecelowość podejmowania działań ochronnych, z uwagi na bezpowrotną utratę wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a także z uwagi na wystąpienie przeszkód formalnych.

Rozdział 3
Zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody

§ 36. 1. Ustala się zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody według poniższej tabeli nr 8:

Zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody — Tabela nr 8

Zakres	Lokalizacja	Sposób ochrony
1	2	3
Ochrona form rzeźby i gleb oraz racjonalne gospodarowanie surowcami mineralnymi	Obszar całego Parku	1. Likwidacja nielegalnych miejsc eksploatacji surowców mineralnych i wysypisk odpadów. 2. Rekultywacja i zagospodarowanie wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych. 3. Zakaz lokalizowania nowych składowisk odpadów. 4. Zakaz organizacji rajdów samochodowych i motokrosowych.
	Strefa I - zalewowe dno doliny Narwi	1. W celu zachowania naturalnych cech doliny (meandry, łachy, odsypy, erodowane brzegi) nie dopuszcza się prowadzenia prac regulacyjnych koryta rzeki Narew, w tym pogłębiania i wyrównywania biegu rzek oraz wycinania drzew rosnących wzdłuż koryt rzeki. 2. Dopuszcza się zmiany ukształtowania terenu mające na celu zwiększenie retencji wodnej obszaru (zasypywanie rowów odwadniających, budowa progów podpiętrzających). 3. Zakaz pozyskiwania torfu. 4. Zakaz podejmowania działań, które mogłyby doprowadzić do uruchomienia procesów erozji na stromych stokach, w obrębie dolin rzecznych i innych form rzeźby, w tym: 1) niszczenia i usuwania zwartej pokrywy roślinnej; 2) niszczenia ściółki i runa leśnego; 3) nie dopuszcza się prowadzenia prac leśnych z użyciem ciężkiego sprzętu do wyciągania dłużyc.
	Strefa II – strefa krawędziowa	1. W celu zachowania istniejącego ukształtowania krawędzi wysoczyzn oraz niedopuszczania do powstawania osuwisk i uruchomiania procesów erozji zakazuje się: 1) rozkopywania skarp w celu pozyskiwania surowców mineralnych; 2) dokonywania znaczących zmian ukształtowania skarp przy posadowieniu obiektów budowlanych; 3) niszczenia i usuwania zwartej pokrywy roślinnej; 4) niszczenia ściółki i runa leśnego; 2. Dopuszcza się zmiany ukształtowania krawędzi wysoczyzny na terenie wsi Rybno i Pniewo, w celu realizacji obiektów z zakresu wypoczynku, sportu i rekreacji (w tym trasy narciarskie), pod warunkiem opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i uzgodnieniu z Radą Parku. Wysokość zmiany ukształtowania terenu nie może być większa niż 15,0 m powyżej jego rzeczywistego najwyższego wyniesienia.

1	2	3
Ochrona zasobów i ekosystemów wodnych	Obszar całego Parku	1. Zachowanie źródlisk, mokradeł, bagien oraz naturalnych i antropogenicznych oczek wodnych. 2. Uporządkowanie gospodarki ściekowej (w zasadzie na obszarze całej zlewni rzeki Narew). 3. Zinwentaryzowanie i likwidacja zrzutów nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i gruntu. 4. Zachowanie norm sanitarnych i ochrony środowiska w obrębie zagród gospodarskich. 5. Zakaz stosowania chemicznych środków ochrony roślin I klasy toksyczności.
	Strefa I - zalewowe dno doliny Narwi	1. Zachowanie starorzeczy, bagien i naturalnych oczek wodnych. 2. Zakaz wylewania gnojowicy. 3. Ograniczanie nawożenia mineralnego – docelowo zaniechanie. 4. Zakaz stosowania chemicznych środków ochrony roślin. 6. Zakaz wędkowania na starorzeczach w okresie od 15 marca do 15 czerwca
	Strefa II – strefa krawędziowa	1. Zakaz wylewania gnojowicy. 2. Ograniczenie nawożenia mineralnego.
Ochrona lądowych ekosystemów nieleśnych	Obszar całego Parku	1. Propagowanie zasad rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego warunkujących utrzymanie różnorodności biologicznej. 2. Zachowanie śródpolnych oczek wodnych, stawów wiejskich oraz podejmowanie działań celem przywrócenia wartości przyrodniczych zdegradowanym zbiornikom, w tym usunięcie śmieci i eliminację źródeł ich zanieczyszczeń. 3. Ochrona zieleni wysokiej oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących i zakładanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych. 4. Postuluje się pozostawienie pojedynczych śródpolnych drzew oraz starych odmian drzew owocowych do naturalnej śmierci. 5. Promowanie użytkowania i hodowli lokalnych, starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt gospodarskich.
	Strefa I - zalewowe dno doliny Narwi	1. Promowanie wśród rolników tradycyjnego pastersko-kośnego użytkowania łąk w ramach programów rolno-środowiskowych przy uwzględnieniu następujących rozwiązań: 1) nieregularne użytkowanie polegające na koszeniu w różnych terminach, w różnych latach zachowując okresy bez koszenia; 2) opóźnienie pierwszego pokosu po 15 lipca z pozostawieniem pojedynczych kop siana na obrzeżach do końca lata, a w przypadku łąk wilgotnych koszenie we wrześniu; 3) koszenie od środka łąki na zewnątrz, pasami albo niewielkimi blokami;
	Strefa II – strefa krawędziowa	1. Wyłączenie z celowych zalesień muraw położonych na skarpach krawędzi oraz ich ochrona przed naturalną sukcesją.
	Strefa III – strefa wysoczyznowa	1. Zachowanie mozaikowatej struktury krajobrazu (miedze, środowiska marginalne, drobne zbiorniki wodne).
Ochrona ekosystemów leśnych	Obszar całego Parku	1. Zwiększanie różnorodności biologicznej w lasach poprzez: 1) przebudowę drzewostanów dostosowując skład gatunkowy do wymagań siedliskowych; 2) zakładanie pasów drzew i krzewów złożonych z gatunków domieszkowych i biocenotycznych na obrzeżach upraw leśnych. 2. Zapewnienie fachowego nadzoru nad lasami prywatnymi.
Ochrona ekosystemów leśnych	Strefa I - zalewowe dno doliny Narwi	1. Zachowanie istniejących powierzchni leśnych z wyjątkiem monokultury sosnowej porastającej szczyt wydmy postulowanej do objęcia ochroną w formie użytku ekologicznego. 2. Podniesienie wieku rębności olchy do co najmniej 80 lat. 3. Pozyskiwanie drewna wyłącznie w okresie zimowym. 4. Dążenie do uznania wszystkich lasów na siedliskach olesowych za lasy wodochronne.
	Strefa II – strefa krawędziowa	1. Utrzymanie istniejących powierzchni leśnych. 2. Niedopuszczenie do dalszych zalesień skarp krawędzi wysoczyzn.
	Strefa III – strefa wysoczyznowa	1. Zachowanie istniejących powierzchni leśnych. 2. Zalesienie gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej z wyjątkiem terenów, na których występują stanowiska roślin chronionych. 3. Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych.

1	2	3
Ochrona gatunków flory, fauny i grzybów	Obszar całego Parku	1. Sukcesywne uzupełnianie inwentaryzacji faunistycznej, florystycznej i fitosocjologicznej Parku i otuliny. 2. W odniesieniu do chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów zaleca się: 1) podjęcie aktywnej ochrony stanowisk roślin poprzez: a) poprawę warunków świetlnych dla gatunków umiarkowanie i silnie światłolubnych: lilii złotogłów *(Lilium martagon),* podkolana białego *(Platanthera biforia),* naparstnicy zwyczajnej *(Digitalis grandiflora),* pierwiosnki lekarskiej *(Primula Eris)* oraz goździka kosmatego *(Dianthus armeria)*, poprzez: - usuniecie jednego - kilku drzew w przypadku punktowego stanowiska; jeśli wymagane jest silniejsze prześwietlenie wycinka musi być realizowana w kilku nawrotach; - wycinanie drzew i krzewów, jeśli warunki atmosferyczne na to pozwolą, w zimie, przy zamarzniętej glebie i zalegającej pokrywie śnieżnej; wyjątkiem są gatunki o silnych zdolnościach odroślowych, jak: śliwa tarnina i robinia akacjowa, które należy usuwać latem; b) ochronę biotopów: jaskra wielkiego *(Ranunculus lingua,)* rdestnicy nitkowatej *(Potamogeton filiformis),* włosienicznika skąpopręcikowego *(Batrachium trichophyllum),* grążela żółtego *(Nuphar lutea),* grzybieni białych *(Nymphaea alba),* kocanki piaskowej *(Helichrysum arenariu)m,* porzeczki czarnej *(Ribes nigrum).* c) usuwanie samosiewów z terenu stanowisk roślin kserotermicznych; 2) podjęcie aktywnej ochrony stanowisk gatunków fauny poprzez: a) uzupełnianie budek lęgowych dla ptaków, w tym sów; b) inwentaryzacja i zachowanie wolnostojących piwniczek, które mogą posłużyć nietoperzom za miejsca zimowania oraz zabezpieczenie potwierdzonych lub potencjalnych zimowisk nietoperzy; c) rozwieszanie skrzynek dla nietoperzy; d) łagodzenie ewentualnych konfliktów wynikających z działalności bobra na terenie Parku poprzez stosowanie i promowanie nieszkodliwych dla gatunku metod zapobiegania szkodom, takich jak: dopuszczenie wykonania przepustów rurowych w tamach, jeżeli zalew spowodowany przez bobry zagraża obiektom infrastruktury bądź powoduje szkody na gruntach obcych, grodzenie siatkami cennych drzew i grobli oraz stosowanie siatek i krat ochraniających przepusty drogowe przed zabudowaniem; e) redukcję inwazyjnych gatunków zwierząt – norki amerykańskiej i jenota; e) usuwanie samosiewów z terenu muraw napiaskowych stanowiących istotne miejsce występowania kserotermofilnych gatunków bezkręgowców; f) kontynuację obserwacji możliwych stanowisk występowania żółwia błotnego i objęcie ich ochroną w przypadku stwierdzenia jego występowania; 3. W odniesieniu do gatunków objętych ochroną czynną zaleca się opracowanie lub uczestnictwo w regionalnych lub krajowych programach czynnej ochrony. 4. W odniesieniu do gatunków, dla których wymagane jest ustanowienie strefy ochronnej wskazanym jest: 1) przeprowadzenie inwentaryzacji stanowisk; 2) ustanowienie stref ochronnych i kontrolę przestrzegania obowiązujących w nich zasad gospodarowania. 5. Nie dopuszczenie do wprowadzania na teren Parku odmian roślin modyfikowanych genetycznie. 6. Prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej. 7. Rozpoznanie tras migracji zwierząt i podejmowanie działań w celu objęcie ich ochroną w działalności inwestycyjnej. 8. W pracach modernizacyjnych dróg uwzględniać bezkolizyjne systemy przejść dla zwierząt oraz w niektórych przypadkach płotków naprowadzających umożliwiających bezpieczną migrację płazów i gadów. 10. Edukacja w zakresie ochrony gatunkowej, ze zwróceniem szczególnej uwagi na zakaz zbierania okazów gatunków objętych ochroną oraz zmianę stosunku społeczeństwa do herpetofauny, nietoperzy, wydry i bobra. 11. Informowanie społeczności lokalnych o potrzebie ochrony siedlisk ptaków, dla których utworzono obszar Natura 2000, potrzebie zbierania podlotów oraz edukowanie rolników w zakresie odpowiednich sposobów i terminów koszenia łąk, uwzględniając okres lęgowy ptaków.

2. Monitoring (kontrolę) ochrony zasobów, tworów i składników przyrody występujących na obszarze Parku należy prowadzić na bieżąco w systemie ciągłym, z natychmiastowym reagowaniem na przypadki niestosowania się do zadań ochronnych wymienionych w powyższej tabeli nr 8.

3. Dyrektor Parku, w okresach nie dłuższych niż trzy lata, dokona oceny skuteczności ochrony zasobów, tworów i składników przyrody występujących na obszarze Parku, z którą zapozna Radę Parku oraz organy administracyjne nadzorujące działalność Parku.

§ 37. Pełną listę chronionych gatunków flory przedstawia poniższa tabela nr 9:

Lista gatunków roślin objętych ochroną i rzadkich*) Tabela nr 9

Gatunek	Adres na rys. planu	Stanowisko (położenie)	Siedlisko
1	2	3	4
Gatunki roślin objęte ochroną ścisłą			
Goździk piaskowy	RI-1, UI-2	Kalinowo, Krzewo Stare	piaszczyste zbocza str. krawędziowej
Gnieźnik leśny	RI-1	Kalinowo	grąd, dąbrowa
Grążel żółty	S-I	dolina Narwi	Narew, Narwica
Grzybienie białe	S-I	dolina Narwi	starorzecza, Narwica
Lilia złotogłów	RI-1	Kalinowo	las mieszany
Naparstnica zwyczajna	RI-1	Kalinowo	las grądowy
Podkolan biały	RI-1	Kalinowo	grąd, dąbrowa
Zawilec wielkokwiatowy	RI-1	Kalinowo	grąd, dąbrowa
Kruszczyk szerokolistny	RI-1, 1	Kalinowo, Piątnica – dolina Narwi	grąd, zbocza wąwozu
Widłak goździsty	RP-1, 2	Stara Łomża, Krzewo Stare	murawy strefy krawędziowej
Sasanka łąkowa	3	Drozdowo, Krzewo St.	strefa krawędziowa
Goździk kosmaty	4	Krzewo Stare	strefa krawędziowa – przydroże
Rojnik pospolity	RI-1, 5	Kalinowo, Niewodowo, Krzewo ST.	piaszczyste zbocza str. krawędziowej
Storczyk Fuchsa	6	Drozdowo	łąka przy olszynie
Storczyk krwisty	RP-1, 7	St. Łomża, Piątnica, Krzewo Stare	łąka przy olszynie
Turówka wonna	8	Niewodowo (w dolinie)	łąka wilgotna
Goryczka wąskolistna	9	Drozdowo – dolina Narwi	łąka wilgotna
Storczyk plamisty	10	Krzewo (w dolinie)	łąka przy olszynie
Storczyk szerokolistny	11	Drozdowo, Krzewo (w dolinie)	łąka przy olszynie
Gatunki roślin objęte ochroną częściową			
Porzeczka czarna	S-1	Pniewo, Piątnica – Drozdowo	olsy, łęgi
Kruszyna pospolita	S-I, S-II	strefa krawędziowa i dolina Narwi	lasy, zarośla na całym obszarze Parku
Kopytnik pospolity	RI-1, RI-2	Kalinowo, Pniewo	grąd, łęg
Konwalia majowa	S-II, S-III	strefa krawędziowa i wysoczyznowa	lasy mieszane, grądy, dąbrowy i inne
Kocanki piaskowe	S-I, S-II	strefa krawędziowa i dolina Narwi	piaszczyste zbocza i wydmy na całym obszarze Parku
Kalina koralowa	S-I, S-II	dolina Narwi, strefa krawędziowa	lasy, zarośla na całym obszarze Parku
Marzanka wonna	RI-1	Kalinowo	grąd, las mieszany
Centuria pospolita	15	Kalinowo, Piątnica	łąka wilgotna nad Narwicą
Wszystkie grzyby poza objętymi ochroną ścisła			
Gatunki roślin rzadkich			
Paprotnica krucha	RI-1	Kalinowo	zbocze wąwozu w lesie grądowym
Zdrojówka rutewkowa	RI-1, RI-2	Kalinowo, Pniewo	grąd czyśćcowy, łęg jesion.-olszowy

1	2	3	4
Czerniec gronkowy	RI-1	Kalinowo	las grądowy
Jaskier kaszubski	RI-1	Kalinowo	grąd czyśćcowy
Rutewka orlikolistna	RI-1	Kalinowo	grąd czyśćcowy
Rutewka mniejsza	RI-1	Kalinowo	grąd
Kokorycz pełna	RI-1	Kalinowo	las grądowy
Posłonek kutnerowaty	RI-1	Kalinowo	grąd
Dziurawiec skąpolistny Porzeczka alpejska	RI-1, RP-1 RI-1	Kalinowo, St. Łomża Kalinowo	stoki wysoczyzny na wilgotnych siedliskach
Wiązówka bulwkowa	RI-1, RP-1, UI-1, UP-1	Kalinowo, St. Łomża , Drozdowo, Krzewo	strefa krawędziowa
Koniczyna pagórkowa	RI-1, UP-1	Kalinowo", Drozdowo	stok wysoczyznowy
Koniczyna łubinkowata	RI-1	Kalinowo	dąbrowa
Koniczyna długokłosowa	RI-1, RP-1	Kalinowo, St. Łomża	zarośla, przydroże, stok wysoczyzny
Koniczyna dwukłosowa	RI-1, RP-1, UI-2	rez.„Kalinowo", St. Łomża, St. Krzewo	grąd, stok wysoczyznowy, ugór
Traganek pęcherzykowaty	RI-1	Kalinowo	polany i obrzeża lasu - S ekspozycja
Traganek duński	RI-1	Kalinowo	polany i obrzeża lasu - S ekspozycja
Groszek leśny	RI-1	Kalinowo	polany i obrzeża lasu - S ekspozycja
Groszek czerniejący	RI-1	Kalinowo	las dąbrowa
Bodziszek leśny	RI-1	Kalinowo	grąd
Bodziszek czerwony	RI-1	Kalinowo	grąd
Miodunka wąskolistna	RI-1	Kalinowo	dąbrowa świetlista, grąd
Żankiel zwyczajny	RI-1	Kalinowo	las grądowy
Gorysz siny	RI-1	Kalinowo	obrzeże dąbrowy
Przetacznik wiosenny	RI-1, RP-1, UI-2, UP-1	Kalinowo, St. Łomża, Drozdowo, Krzewo	pola i murawy w str. krawędziowej
Przetacznik Dillena	RI-1, RP-1, UI-2, UP-1	Kalinowo, St. Łomża, Drozdowo, Krzewo	pola i murawy w str. krawędziowej
Dąbrówka kosmata	RI-1, RP-1, UI-2,	Kalinowo, St. Łomża, Krzewo St.	strefa krawędziowa-murawy, sośnina
Miodownik melisowaty	UI-1	Kalinowo	dąbrowa
Poziewnik pstry	RP-1, RP-2	Kalinowo, Drozdowo, Pniewo	grąd, obrzeże łęgu, łęg
Szałwia łąkowa	RI-1, RP-1, UI-2,	Kalinowo, ST. Łomża, Krzewo St.	murawy w strefie krawędziowej
Ciemiężyk białokwiatowy	RI-1, RP-1, UI-2, UP-1	Kalinowo, St. Łomża, Drozdowo, Krzewo	zadrzewienia
Ligustr pospolity	RI-1	Kalinowo	grąd
Dzwonek bolońskí	RI-1	Kalinowo	polany i obrzeża lasu
Oman wierzbolistny	RI-1	Kalinowo	dąbrowa świetlista
Wężymord niski	RI-1	Kalinowo	dąbrowa świetlista
Pępawa błotna	RI-1, RI-2	Kalinowo, Pniewo	wilgotne łąki, ziołorośla, grąd, łęg
Pajęcznica gałęzista	RI-1	Kalinowo,	grąd
Ostrożeń krótkołodygowy	RP-1	St. Łomża	murawy na stoku o eksp. N
Tymotka Boehmera	RI-1, UP-1, RI-2	Kalinowo, Drozdowo, Pniewo	stoki w strefie krawędź. o eksp. S
Róża zapoznana	RP-1, UI-2	St. Łomża ,Krzewo St.	strefa krawędziowa
Róża jabłkowata	RP-1, UI-2	St. Łomża, Krzewo St.	strefa krawędziowa
Przywrotnik połyskujący	RP-1	St. Łomża	las mieszany, dąbrowa, stok wyso-czyzny
Wilżyna bezbronna	RP-1	St. Łomża	g. Królowej Bony, str. krawędziowa

1	2	3	4
Łyszczec baldachogronowy	UI-2	Krzewo St.	piaszczysty stok wysocz. o eksp. S
Lepnica zielonawa	UI-2	Krzewo St.	piaszczysty stok wysocz. o eksp. S
Dziurawiec rozesłany	UI-2	Krzewo St.	stok wysoczyzny o eksp. S
Dziewanna wielkokwiatowa	UI-2	Krzewo St.	stok wysoczyzny o eksp. S
Kostrzewa długolistna	UI-2	Krzewo St.	piaszczysty stok wysocz. o eksp. S
Czartawa drobna	RI-2	Pniewo	łęg
Bodziszek błotny	RI-1, 39	Kalinowo, Drozdowo - dol. Narwi	przy zaroślach wierzbowo-olszowych
Czartawa drobna	RP-2	Pniewo	łęg
Jaskier wielki	S-I	Dolina Narwi	starorzecza, szuwary
Jaskier jadowity	S-I	Dolina Narwi	piaszczyste brzegi Narwi
Skalnica ziarenkowata	S-I	Niewodowo – dolina Narwi	łąki mineralne
Groszek wiosenny	RI-1	Kalinowo	grąd
Pływacz drobny	S-I	Drozdowo – dolina Narwi	starorzecza
Przetacznik błotny	S-I	Drozdowo – dolina Narwi	ziołorośla nad Narwią
Tarczyca oszczepowata	S-I	Drozdowo, Siemień – dolina Narwi	ziołorośla nad Narwią
Rzęsa garbata	S-I	Dolina Narwi	Narew, Narwica, większe starorzecza
Osoka aloesowata	S-I	Dolina Narwi	starorzecza, niektóre torfianki
Łączeń baldaszkowaty	S-I	Rzeka Narew	brzegi rzeki
Turzyca odległokłosa	18	Kalinowo	przy śródleśnym strumyku,
Szparag lekarski	19	Rakowo Czachy	obrzeże lasu sosnowego; NE od wsi
Ponikło igłowate	20	Drozdowo	wypłycona część starorzecza
Rdestnica nitkowata	21	Siemień	Narew - przy brzegu
Rdestnica nawodna	22	Krzewo	Narew - przy brzegu
Starzec bagienny	23	Drozdowo	zarośla nad Narwią
Lepiężnik kutnerowaty	24	Drozdowo	piaszczyste plaże Narwi
Rzepień pospolity	25	Kalinowo, Krzewo	piaszczyste plaże Narwi
Czarcikęsik Kluka	26	Bronowo Podkosacze	łąka przy sośninie
Szałwia okręgowa	27	Kalinowo	przydroże w strefie krawędziowej
Lepnica tatarska	28	Kalinowo - dolina	przy zaroślach nadrzecznych
Wilczomlecz błotny	29	Drozdowo - dolina	ziołorośla
Włosienicznik rzeczny	30	Gać	rzeka Gać
Włosienicznik wodny	31	Siemień	starorzecza
Włosienicznik skąpopręcikowy	32	Pniewo	ciek na skraju olszyny
Dziurawiec skrzydełkowaty	33	Drozdowo	szuwary nad Narwicą
Dziewięciornik błotny	34	Drozdowo - dolina Narwi	szuwar turzycy darniowej
Róża rosyjska	35	Stare Krzewo	strefa krawędziowa
Rzepik wonny	36	Stoczek	stok wysoczyzny ekipo. N - zarośla
Groszek błotny	37	Dolina Narwi	szuwary i zarośla
Mikołajek płaskolistny	40	Stara Łomża	przydroża śródpolnych dróg
Potocznik wąskolistny	41	Drozdowo - dolina Narwi	strumyk uchodzący do Narwicy
Konitrut błotny	42	Niewodowo - dolina Narwi	łąka obok starorzecza
Przetacznik lśniący	43	Drozdowo	stok wysoczyzny - przydroże
Świetlik łąkowy	44	Drozdowo, Stare Krzewo, Piątnica,	łąka w dolinie, zbocze str. krawędzio.

1	2	3	4
Świetlik błękitny	45	Piątnica	wilgotna łąka w dolinie
Gnidosz błotny	46	Dolina Narwi	płytkie zatorfienia
Kocimiętka właściwa	47	Kalinowo	przydroże w strefie krawędziowej
Czyściec roczny	48	Niewodowo	pole za żwirownią
Plesznik zwyczajny	49	Kalinowo - dolina Narwi	murawy napiaskowe przy rzece
Ramienica	60	Drozdowo – dolina Narwi	Starorzecze „Kocioł" i „Nieciecz"

*) *na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168 poz.1764))*

§ 38. Pełną listę chronionych gatunków grzybów i porostów objętych ochroną i rzadkich przedstawia poniższa tabela nr 10:

Lista gatunków porostów I grzybów objętych ochroną i rzadkich*) Tabela nr 10

Gatunek	Adres na rys. planu	Stanowiska	Siedlisko
1	2	3	4
Gatunki chronione			
Chrobotek (Clarina mitis)	RP-1, UI-2, 12	Niewodowo, Bronowo	Stok wysoczyzny, wydma w dolinie
Purchawica olbrzymia	13	Drozdowo	Park podworski
Płucnica islandzka	UI-2, 14	St. Krzewo, Niewodowo	Stok wysoczyzny, wydmy w dolinie
Gatunki rzadkie			
Chrobotek (Cladoniafurcata)	UI-2	Krzewo	Stok wysoczyzny
Chrobotek (Cladonia cariosa)	UI-2	Krzewo	Stok wysoczyzny
Chrobotek (Cladoniaf foliacea)	UI-2, 62	Krzewo, Niewodowo	Stok wysoczyzny, wydma w dolinie
Chrobotek (Cladonia degeneranos)	UI-2	Krzewo	Stok wysoczyzny
Chrobotek (Cladonia cornuta)	UI-2	Krzewo	Stok wysoczyzny

*) *na podstawie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. 2004 nr 168 poz. 1765)*

§ 39. 1. Na terenie Parku występują następujące siedliska „naturowe" wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory:

Siedliska „naturowe" Tabela nr 11

Kod	Nazwa siedliska	Stopień repryz.	Stan zachowania	Ocena ogólna
1	2	3	4	
3150-2	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne z Nympheion, Polamion	A	A	A
*91E0-3	Niżowy łęg jesionowo-olszowy *(Fraxinum-Alnetum)*	B	B	B
91F0	Łęgowy las dębowo-wiązowo-jesionowy *(Ficario-Ulmetum)*	B	B	B
*91E0-4	Źródliskowe lasy olszowe na niżu (*Cardomino-Alnetum* lub *Fraxino-Alnetum*)	B	B	B
9170-2	Grąd subkontynentalny *(Titilio-Carpinetum)*	B	B	B
*6120-1	Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe *(Koelerion glaucea)*	C	B	C
6210-3	Kwietne murawy kserotermiczne *(Thalictro-salvinietum pratensis)*	B	B	B

* *siedliska priorytetowe*

oraz jedna roślina wymieniona w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, którą jest rzepik szczeciniasty *(Agrimonia pilosa)*.

§ 40. Listę ssaków chronionych *(wg OPERATU OCHRONY FAUNY Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Andrzej Górski, Mirosław Grużewski) – Drozdowo 2007)* oraz wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej UE przedstawia poniższa tabela nr 12. W tabeli wskazano również ssaki umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Listę ssaków chronionych Tabela nr 12

L.p.	Gatunek	Chronione	SFD[1)]	OOF[2)]	PCKZ[4)]
1	2	3	4	5	6
1	Jeż wschodni *Erinaceus concolor*	+			
2	Kret europejski *Talpa europea*	+			
3	Ryjówka aksamitna *Sorex araneus*	+			
4	Ryjówka malutka *Sorex minutus*	+			
5	Zębiełek białawy *Crocidura leucodon*	+			
6	Rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*	+			
7	Nocek duży *Myotis myotis*	+	+	+	
8	Nocek Natterera *Myotis nattereri*	+			
9	Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*	+	+	+	EN
10	Nnocek rudy *Myotis daubentoni*	+			
11	Mroczek późny *Eptesicus serotinus*	+			
12	Gacek brunatny *Plecotus auritus*	+			
13	Gacek szary *Plecotus austriacus*	+			
14	Mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*	+			LC
15	Borowiec wielki *Nyctalus noctula*	+			
16	Karlik większy *Pipistrellus pipistrellus*	+			
17	Wiewiórka *Sciurus vulgaris*	+			
18	Bóbr europejski *Castor fiber*	+	+	+	
19	Smużka *Sicista betulina*	+			
20	Wydra *Lutra lutra*	+	+	+	
21	Gronostaj *Mustela erminea*	+			
22	Łasica łaska *Mustela nivalis*	+			

[1)] *Gatunki chronione na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną(Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237).*

[2)] *Gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowi i w STANDARDOWYM FORMULARZU DANYCH dla SOO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003 (4 gatunki).*

[3)] *Gatunki wymieniane w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowi i w OPERACIE OCHRONY Fauny Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Andrzej Górski, Mirosław Grużewski) – Drozdowo 2007 (4 gatunki).*

[4)] *Gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (26 ptaków o różnym stopniu zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, LC - gatunki na razie nie zagrożone wymarciem, z różnych powodów wpisane do Czerwonej Księgi.*

§ 41. Listę ptaków chronionych oraz wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG jak również nie wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG przedstawia poniższa tabela nr 13. Lista sporządzona została na podstawie trzech różnych materiałów źródłowych, różniących

się między sobą zarówno pod względem ilości ptaków, jak również ich gatunków. W tabeli wskazano również ptaki umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Lista ptaków chronionych Tabela nr 13

L.p.	Gatunek	SFD[1)]	OOF[2)]	Stan w [3)] 2008 r.	PCKZ[4)]
1	2	3	4	5	6
	Gatunki lęgowe				
1.	Bąk *Botaurus stellaris*	+	+	+	LC
2.	Bączek *Ixobrychus minutus*	+	+		VU
3.	Bocian biały *Ciconia ciconia*	+	+	+	
4.	Bocian czarny *Ciconia nigra*	+	+	+	
5.	Bielik *Haliaeetus albicilla*	+	+	+	LC
6.	Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*	+	+	+	
7.	Błotniak łąkowy *Circus pygargus*	+	+	+	
8.	Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*	+	+	+	LC
9.	Kropiatka *Porzana porzana*	+	+	+	
10.	Zielonka *Porzana parva*	+	+	+	NT
11.	Derkacz *Crex crex*	+	+	+	
12.	Żuraw *Grus grus*	+	+	+	
13.	Batalion *Philomachus pugnax*	+	+		EN
14.	Dubelt *Gallinago media*	+		+	VU
15.	Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*	+	+		
16.	Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*	+	+		NT
17.	Rybitwa czarna *Chlidonias niger*	+	+	+	
18.	Puchacz *Bubo bubo*	+	+	+	NT
19.	Sowa błotna *Asio flammeus*	+	+		VU
20.	Zimorodek *Alcedo atthis*	+	+	+	
21.	Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*	+			
22,	Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*	+	+	+	
23.	Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*	+		+	
24.	Lerka *Lullula arborea*	+	+	+	
25.	Świergotek polny *Anthus campestris*	+	+		
26.	Podróżniczek *Luscinia svecica*	+	+	+	NT
27.	Jarzębatka *Sylvia nisoria*	+	+	+	
28.	Wodniczka *Acrocephalus paludicola*	+	+	+	VU
29.	Zielonka *Ficedula parwa*	+			NT
30.	Dzięcioł białogrzbiety *Dendrocoposleucotos*	+			NT
31.	Gąsiorek *Lanius collurio*	+	+	+	
32.	Łęczak *Tringa glareola*	+	+		CR
33.	Ortolan *Emberiza hortulana*	+	+	+	
34.	Trzmielojad *Pernis apivorus*	+	+		

1	2	3	4	5	6
35.	Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*	+	+	+	LC
36.	Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*		+		
37.	Kania czarna *Millvus migranas*		+		NT
38.	Błotniak zbożowy *Circus cyaneus*		+		VU
39.	Rybołów *Pandion haliaetus*		+		VU
40.	Ślepowron *Nycticorax nycticorax*		+		LC
41.	Gęś gęgawa *Anser anser**)	+			
42.	Świstun *Anas penelope**)	+			CR
43.	Cyraneczka *Anas crecca**)	+			
44.	Rożeniec An*as acuta**)	+			
45.	Płaskonos *Anas clypeata**)	+			
46.	Rycyk *Limosa Limosa**)	+		+	
47.	Krwawodziób *Trinia tetanus**)	+			
48.	Rybitwa białoskrzydła *Chlidonia leucopterus**)	+		+	NT
	Gatunki przelotne i zlatujące				
49.	Nur rdzawoszyi *Gavia stellata*		+		
50.	Czapla modronosa *Ardeola ralloides*		+		LC
51.	Czapla biała *Egretta alba*		+		
52.	Podgorzałka *Aythya nyroca*		+		EN
53.	Bielaczek *Mergus albellus*		+		
54.	Orlik grubodzioby *Aquila clanga*		+		CR
55.	Kobczyk *Falco vespertinus*		+		EXP
56.	Kania ruda *Milvus milvus*				NT
57.	Kulon *Burthinus oedicnemus*				CR
58.	Kraska *Coracias garrulus*				CR

1) *Gatunki wymienione w STANDARDOWYM FORMULARZU DANYCH dla OSO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003 (39 ptaków),* *) *nie wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG*

2) *Gatunki wymieniane w OPERACIE OCHRONY FLORY Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Mirosław Grużewski, Andrzej Górski) – Drozdowo 2007 (41 ptaków)*

3) *Gatunki wymienione w opracowaniu LICZEBNOŚĆ, ROZMIESZCZENIE I ZMIANY LICZEBNOŚCI PTAKÓW z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE n terenie OSO Natura 2000 „Przełomowa Dolina Narwi" (Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków) – Białystok 2008 (26 ptaków)*

4) *Gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (26 ptaków o różnym stopniu zagrożenia: CR - gatunki skrajnie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki na razie nie zagrożone wymarciem, z różnych powodów wpisane do Czerwonej Księgi.*

§ 42. Listę chronionych gatunków gadów i płazów występujących na obszarze Parku - *sporządzoną na podstawie OPERATU OCHRONY FLORY Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Mirosław Grużewski, Andrzej Górski) – Drozdowo 2007* – przedstawia poniższa tabela nr 14:

Chronione gady i płazy występujące na obszarze Parku Tabela nr 14

Lp.	Gatunek	Chronione[1)]	SFD[2)]	PCKZ[3)]
1	2	3	4	5
	Gady			
1	Żółw błotny *Emys orbicularis*	+	+	EN
2	Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*	+		
3	Jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*	+		
4	Padalec *Anguis fragilis*	+		
	Płazy			
1	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	+	+	NT
2	Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*	+		
3	Kumak nizinny *Bombina bombina*	+	+	
4	Rzekotka drzewna *Hyla arborea*	+		
1	2	3	4	5
5	Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*	+		
6	Ropucha szara *Bufo bufo*	+		
7	Ropucha zielona *Bufo viridis*	+		
8	Ropucha paskówka *Bufo calamita*	+		
9	Żaba trawna *Rana temporaria*	+		
10	Żaba moczarowa *Rana arvalis*	+		
11	Żaba śmieszka *Rana ridibunda*	+		
12	Żaba jeziorkowa *Rana lessone*	+		
13	Żaba wodna *Rana esculenta*	+		

[1)] *Gatunki chronione na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną(Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237*

[2)] *Gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowi i w STANDARDOWYM FORMULARZU DANYCH dla SOO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003*

[3)] *Gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone*

§ 43. Listę chronionych gatunków krągłoustych oraz ryb przedstawia poniższa tabela nr 15:

Chronione gatunki krągłouste oraz ryby Tabela nr 15

Lp.	Gatunek	Chronione[1)]	NATUTA 2000		PCKZ[4)]
			SFD[2)]	OOF[3)]	
1	2	3	4	5	6
1	Minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae*	+	+	+	NT
2.	Eudontomyzon spp. *Eudontomyzon spp.*	+	+		
3.	Boleń *Aspius aspius*		+	+	
4.	Różanka *Rhodeus sericeus amarus*	+	+	+	
5.	Śliz *Noemacheilus barbatulus*	+			
6.	Koza *Cobitis taenia*	+		+	
7.	Piskorz *Misgurnus fossilis*	+	+	+	NT

[1)] *Gatunki chronione na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną(Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237)*

[2)] *Gatunki wymienione w STANDARDOWYM FORMULARZU DANYCH dla SOO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003*
[3)] *Gatunki wymieniane w OPERACIE OCHRONY FLORY Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Mirosław Grużewski, Andrzej Górski) – Drozdowo 2007*
[4)] *Gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia*

§ 44. Listę chronionej fauny bezkręgowej Parku obrazuje poniższa tabela nr 16:

Chroniona fauna bezkręgowa — Tabela nr 16

Lp.	Gatunek	Chronione[1)]	NATURA 2000		PCKZ[4)]
			SFD[2)]	OOF[3)]	
1	2	3	4	5	6
	Hirudinea – pijawki				
1	Pijawka lekarska *Hirudo medicinalis*	+			
	Araneae – pająki				
2	Tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*	+			
	Odonata – ważki				
3	*Gomphus flavipes*	+			
4	*Ophiogomphus cecilia*	+			
5	*Aeschna juncea*				DD
6	*Aeschna viridis*				LC
	Coleoptera – chrząszcze				
7	*Carabus granulatus*	+			
8	*Carabus hortensis* Linnaeus	+			
9	*Carabus nemoralis* Müller	+			
10	*Acupalpus exiguus* Dejean				VU
11	*Lathrobium fovulum* Stephens				NT
12	*Graphoderus bilineatus*	+	+		
13	*Haliplus fulvicollis* Sturm				VU
	Lepidoptera – motyle				
14	Paź królowej *Papilio machaon* Linnaeus,				LC
15	Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*	+		+	LC
16	Czerwończyk fioletek *Lycaena helle*		+	+	
17	Mieniak strużnik *Apatura ilia*				LC
18	Mieniak tęczowiec *Apatura iris* (Linnaeus				LC
	Trichoptera – chruściki				
19	*Ithytrichia lamellaris*				DD
20	*Hydropsyche bulgaromanorum*				LC
21	*Hydropsyche ornatula*				DD
22	*Beraea maurus*				LC
23	*Beraea pullata*				DD
24	*Limnephilus borealis*				LV
25	*Limnephilus elegans*				DD
26	*Ceraclea alboguttata*				DD
27	*Ceraclea senilis*				NT

1	2	3	4	5	6
	Mollusca – mięczaki				
28	Błotniarka otułka *Myxas glutinosa*	+			
29	Zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*			+	
30	Skójka gruboskorupowa *Unio crassus*	+	+	+	
31	Szczeżuja spłaszczona *Pseudoanodonta complanata*	+			
32	Szczeżuja wielka *Anodonta cygnaea*	+			
33	*Sphaerium rivicola*	+			
34	*Sphaerium solidum*	+			

[1)] *Gatunki chronione na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną(Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237*

[2)] *Gatunki wymienione w STANDARDOWYM FORMULARZU DANYCH dla SOO NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC200003*

[3)] *Gatunki wymieniane w OPERACIE OCHRONY FLORY Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Mirosław Grużewski, Andrzej Górski) – Drozdowo 2007*

[4)] *Gatunki wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (26 gatunków o różnym stopniu zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki na razie nie zagrożone wymarciem, z różnych powodów wpisane do Czerwonej Księgi*

§ 45. 1. Rozmieszczenie oraz charakterystykę starorzeczy będących siedliskami „naturowymi" wymienionymi w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory występujących na obszarze Parku (*wg opracowania Siedliska w ramach sieci Natura 2000 na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi – Teresa Grużewska – Drozdowo 2005)* przedstawia poniższa tabela nr 17:

Rozmieszczenie oraz charakterystyka starorzeczy będących siedliskami „naturowymi" Tabela nr 17

Kod oraz adres na rys. planu	**Nazwa siedliska**	**Charakterystyka siedliska**
1	2	3
3150-2	Starorzecze Narwica	Akwen ten, uznany za użytek ekologiczny (UI-1), stanowi pozostałość dawnego koryta Narwi Jego długość wynosi ok. 10 km a szerokość nie przekracza 10-20 m i jest bardzo zróżnicowany pod względem siedliskowym. ponieważ buduje go kilka zbiorników połączonych przepływającym przez nie ciekiem, zasilanym przez drobne dopływy z Wysoczyzny Kolneńskiej oraz źródliska występujące na stoku krawędziowym. Narwica miała stałe, naturalne połączenie z Narwią z obu stron tj. od Niewodowa i od Płatnicy. Ze względu na wybudowanie przejazdu na łąki k. Niewodowa, wschodnie połączenie Narwicy z Narwią zostało przerwane. W związku ze znaczną długością akwenu jego otoczenie jest bardzo zróżnicowane środowiskowo. W jego otoczeniu dominują różnego typu rolnicze użytki zielone – w większości łąki, pastwiska, ziołorośla, murawy i szuwary. W kilku miejscach w sąsiedztwie występują grunty orne oraz bardzo blisko zabudowania wsi Drozdowo i Kalinowo. Obfita roślinność wodna jest bardzo zróżnicowana w zależności od lokalnych warunków siedliskowych. Przechodzące miejscami bardzo płynnie w roślinność wodną szuwary zdominowane są zwykle przez mannę mielec. W wodzie dominują grążel żółty, rogatek sztywny, spirodela wielokorzeniowa. Miejscami występują włosienicznik krążkolistny, wywłócznik kłosowy, rdestnica połyskująca, rdestnica przeszyta, grzybienie białe, moczarka kanadyjska, rzęsa garbata, rzęsa drobna, rzęsa trójrowkowa i in. Osoka aloesowata tworzy w wielu miejscach zwarte skupienia na dużych powierzchniach. W zbiorniku tym notowane jest występowanie bobra europejskiego, wydry, żółwia błotnego, różanki, piskorza, zatoczka łamliwego.

1	2	3
3150-2	Starorzecze Nieciecz	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-6), położony na prawo od rzeki Narwi o długości ok. 300 m, maks. szerokości ok. 50 m i maks. głębokości (latem) ok. 3 m. Nie posiada trwałego połączenia z rzeką. Wiosenne wylewy zazwyczaj całkowicie zalewają zbiornik łącząc go z rzeką. Zalewane są także pobliskie łąki i szuwary. Ma to miejsce nawet w latach o stosunkowo małych rozlewiskach. Zbiornik otaczają łąki, w wielu miejscach podmokłe, a w znacznej części mające charakter szuwaru turzycowego lub mannowego (szczególnie od północy). Wśród podmokłych łąk i turzycowisk miejscami występują różnej wielkości mniejsze zbiorniki - od dołków między kępami turzyc po dość znaczne zbiorniki, okresowo łączące się ze starorzeczem. Roślinność wodna jest stosunkowo urozmaicona. Całą niemal zachodnią część starorzecza porasta zwarty kobierzec osoki aloesowatej. Na pozostałej części zbiornika występują miejscami obficie grzybienie białe, grążel żółty, rogatek sztywny, wywłócznik kłosowy, rdestnica połyskująca, rdestnica przeszyta, moczarka kanadyjska, okrężnica bagienna, żabiściek pływający, jeżogłówka gałęzista, jeżogłówka pojedyncza, a przy brzegach także manna mielec, skrzyp bagienny, strzałka wodna, marek szerokolistny i in. Wyraźne wypłycenie w środkowej (najgłębszej) części zbiornika obficie porastają makrolity. W zbiorniku tym notowano gody kumaka nizinnego, występowanie bobra europejskiego, różanki, piskorza zatoczka łamliwego i rybitwy czarnej.
3150-2	Starorzecze Czyste	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-4), położony jest na wysokości rezerwatu Kalinowo, przy prawym brzegu Narwi. Jego długość wnosi ok. 100 m, szerokość ok. 50 m, głębokość (latem) ok. 1,5 m (na początku lat 90-tych ponad 2 m). Brak naturalnego stałego połączenia z rzeką. Obecnie funkcjonuje sztucznie przekopane połączenie powodujące nienaturalnie szybkie odpływy i znaczne wahania poziomu wody. Wiosenne rozlewiska zalewają zbiornik nawet przy małych wylewach. Jest on w stosunkowo wczesnym stadium sukcesji starorzecza, choć jego ukształtowanie i otoczenie sugerowałyby co innego. Być może jest on „odmładzany" przez wiosenne zalewy. Zbiornik otoczony szerokim pasem szuwarów, głównie z dominacją manny mielec - od strony rzeki do zbiornika przylegają zbiorowiska ziołoroślowe na bardziej mineralnym podłożu. Szuwary dość łagodnie przechodzą w roślinność zbiornika. W wodzie roślinność o liściach pływających stanowią głównie: grzybienie białe i grążel. Zanurzona roślinność to przede wszystkim rogatek sztywny, rdestnica połyskująca, rdestnica przeszyta, moczarka kanadyjska, wywłócznik kłosowy, włosicnicznik krążkolistny. Miejscami występuje osoka aloesowata a przy brzegach powierzchnię wody pokrywa kobierzec Lemneteu - rzęsa drobna, rzęsa trójrowkowa, spirodela wielokorzeniowa. Dość duża jest przestrzeń otwartej wody w środkowej części zbiornika. W zbiorniku tym odnotowano występowanie różanki, piskorza, gody kumaka nizinnego oraz obecność żółwia błotnego (pojedyncza obserwacja).
3150-2	Starorzecze Kocioł	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-5), położony jest k. miejscowości Drozdowa. Jego długość wynosi ok. 100 m, szerokość 20-30 m, a głębokość (latem) nie przekracza l,5 m. Zbiornik nie ma stałego połączenia z rzeką. Wiosenne rozlewiska łączą go najpierw z Narwicą. Jest to zbiornik na dość późnym stadium sukcesji starorzecza. Otoczony jest mozaiką roślinności: szuwarów, łąk i ziołorośli. Miejscami pas szuwarów wokół zbiornika nie przekracza l m szerokości. Wśród roślinności typowo wodnej dominują grążel żółty rogatek sztywny, osoka aloesowata. W zbiorniku tym odnotowano (początek lat 90-tych) gody kumaka nizinnego i występowanie piskorza.

1	2	3
3150-2	Starorzecze Niewodowo	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-7), położony jest na prawym brzegu Narwi na wysokości wsi Niewodowe. Zbiornik uformowany jest w dwa ramiona tworzące literę U. Oba ramiona mają po około 500 m długości i oddalone są od siebie ok. 150-200 m. Głębokość zbiornika, w częściach mających lustro wody nie przekracza w sierpniu - wrześniu 2 - 2,5 m. W najgłębszych miejscach dno pokryte jest grubą warstwą mułu (0,5 - 1 m). Między tym zbiornikiem a wsią Niewodowe znajduje się Narwica. Przegrodzenie Narwicy k. Niewodowa, przed kilku laty podczas budowania dojazdu do łąk w dolinie, spowodowało pewne zmiany hydrologiczne. Wiosenne wylewy, zwykle na krótko, łączą zbiornik z rzeką ale głównie za pośrednictwem Narwicy, gdyż od południa od rzeki oddziela go piaszczyste wyniesienie, w części użytkowane jako pastwisko a w części zadrzewione nasadzeniem sosny Zbiornik nie ma trwałego połączenia z rzeką a najmniejsza odległość od Narwi przekracza 100 m. Poprzez rowy odwadniające (mocno wypłycone i zarośnięte) połączone jest z on z Narwicą Zbiornik otaczają łąki. Od północy są to łąki podmokłe i wilgotne, od południa głównie łąki wyraźnie suche (szczególnie latem). Przy południowym brzegu łukowatego połączenia obu ramion starorzecza występują olszowe zadrzewienia. Poza tym wzdłuż brzegów występują pojedyncze młode drzewa olszy czarnej. Od północy, na wilgotnych łąkach, występują wiosną dość trwałe rozlewiska. Roślinność wodna zbiornika jest obfita i dość bogata w gatunki. Niemal cały zbiornik otoczony jest wąskim (2-3 m) pasem szuwarów, złożonych głównie z manny mielec i skrzypu bagiennego a miejscami także turzyc, tataraku zwyczajnego, oczeretu jeziornego i pałki szerokolistnej.
		W wielu miejscach, szczególnie w południowej i wschodniej części zbiornika, cała jego szerokość obficie zarośnięta jest wodnymi makrofitam. Wyraźnie zaznaczają się duże płaty osoki aloesowatej, pokrywające latem całą szerokość zbiornika na więcej niż połowie jego długości. W strefie nie pokrytej przez osokę, w płytszych miejscach, dość obficie występuje grążel żółty a w głębszych miejscami grzybienie białe. Wśród roślin zanurzonych dominuje zdecydowanie rogatek sztywny a towarzyszą mu rozmieszczone w nieregularnych płatach lub wmieszane w płaty moczarka kanadyjska, pływacz zwyczajny, rdest ziemnowodny. Ponadto w zbiorniku obficie występują rzęsa drobna, rzęsa trójrowkowa, spirodela wielokorzeniowa a miejscami także żabiściek pływający i okrężnica bagienna W najgłębszych częściach zbiornika występują niezbyt obficie rogatek sztywny i miejscami rzęsa trójrowkowa (przy dnie). W zbiorniku tym obserwowano występowanie piskorza, zatoczka łamliwego i rybitwy czarnej.
3150-2	Starorzecze Wleczna	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-8), położony jest przy lewym brzegu Narwi. Jego długość wynosi ok. 900 m, szerokość ok. 50 m i głębokość (latem) nie przekracza 1,5 m. Jest to zbiornik na dość późnym stadium sukcesji starorzecza, co szczególnie dobrze widać w jego południowej części. Zbiornik stopniowo zarasta, wypłyca się i zanika głównie w związku z naturalną jego sukcesją przyspieszoną przez czynniki ogólnośrodowiskowe. Otoczony jest mozaiką szuwarów, ziołorośli i łąk. Sam zbiornik otacza bezpośrednio wąski pas szuwaru budowanego głównie przez mannę mielec. Wśród roślinności wodnej dominującą rolę odgrywają grążel żółty i grzybienie białe oraz rogatek sztywny. Miejscami dość obficie występują rdestnica połyskująca, rdestnica przeszyta, włosienicznik krążkolistny, wywłócznik kłosowy i inne. Przy brzegu miejscami występuje przęstka pospolita. Wśród roślinności pływającej dominuje rzęsa garbata. Od strony południowej, blisko połowę długości zbiornika, porastają szuwary. W zbiorniku tym odnotowano występowanie piskorza.

1	2	3
3150-2	Starorzecze Pniewo	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-9), położony jest ok. 2000 m na północ od Pniewa. Długość zbiornika wynosi ok. 400 m, szerokość ok. 30 m, a głębokość(latem) nie przekracza 2 m. Zbiornik posiada stałe, miejscami, mocno □ózan□one i prawdopodobnie zmodyfikowane przez człowieka połączenie z rzeką. Zbiornik na dość wczesnym stadium sukcesji starorzecza, mimo jak się wydaje starszego jego wieku. Prawdopodobnie jest istotnie „odmładzany" przez wiosenny wylewy rzeki. Zbiornik o stosunkowo bogatych i dobrze widocznych z brzegu zbiorowiskach roślinności wodnej. Otacza go głównie mozaika ziołorośli oraz ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk (w tym również użytkowanych kwaterowo). Tylko przy brzegu, miejscami, występuje szerszy pas szuwaru z dominacją manny mielec. Brzegi zbiornika są w większości dość strome przez co strefa przejścia od roślinności lądowej do wodnej jest stosunkowo wąska. Występują tu dość obficie grążel żółty, grzybienie białe. Wśród roślinności zanurzonej dominuje rogatek sztywny, ponadto występują rdestnica połyskująca, rdestnica przeszyta, moczarka kanadyjska, włosienicznik krążkolistny, wywłócznik kłosowy i inne. Na powierzchni wody unoszą się przy brzegach płaty *Lemnctea* z dominacją rzęsy garbatej i miejscami rzęsy drobnej. W zbiorniku tym notowano występowanie bobra europejskiego, wydry, różanki, piskorza, zatoczka łamliwego.
3150-2	Starorzecze Rzeka Łopian	Zbiornik ten, uznany za użytek ekologiczny (UI-3), położony ok. 4000 m na północny-wschód od wsi Pniewo, przy lewym brzegu Narwi. Jego długość wynosi ok. 1200 m, szerokość ok. 50-60 m a głębokość (latem) nie przekracza 2,5 m. Ma on szerokie połączenie z Narwią, wyraźnie wypłycone, co uwidacznia się szczególnie przy niskich stanach wody w rzece. Zbiornik na średnim stadium sukcesji starorzecza. Otoczenie zbiornika stanowi mozaika szuwarów, ziołorośli i ekstensywnie użytkowanych łąk. Jego brzegi, miejscami, porośnięte są dość szerokim pasem szuwarów z przewagą manny mielec. Roślinność wodna o liściach pływających to grążel żółty i grzybienie białe a miejscami osoka aloesowata w zwartych skupiskach. Roślinność zanurzona to rogatek sztywny, rdestnice, włosienicznik krążkolistny, wywtócznik kłosowy, moczarka kanadyjska. Miejscami na powierzchni występują obfite kobierce *Lemnctea* z dominacją rzęsy garbatej.
3150-2	Starorzecze Nowe	Zbiornik ten, projektowany użytek ekologiczny (UP-10), położony jest ok. 2000 m na południowy-wschód od miejscowości Krzewa Stare, przy prawym brzegu Narwi. Jego długość wynosi ok. 600 m, szerokość ok. 50 m. Zbiornik powstał w ostatnich latach (jeszcze 10 lat temu stanowił koryto rzeki Narew. Od sześciu lat główny nurt rzeki płynie nowopowstałym przepływem a starym korytem woda płynie coraz wolniej. Powstający zbiornik ma szerokie i głębokie połączenie z rzeką obu końcami. Zbiornik ten jest doskonałym przykładem na powstawanie starorzeczy i może być doskonałym poligonem do badań nad przemianami sukcesyjnymi w starorzeczach w początkowym okresie ich powstania. Otoczenie zbiornika stanowi mozaika środowiskowa charakterystyczna jeszcze dla brzegów rzeki. Roślinność wodna zbiornika jest jeszcze bardzo uboga i charakterystyczna dla koryta rzeki: strzałka, grążel żółty, miejscami, przy brzegach skupiska rzęsy garbatej. Fauna i flora tego zbiornika jest nietypowa dla starorzeczy a typowa dla wolno płynącej rzeki. Sytuacja ta będzie zmieniać się z biegiem czasu ze względu na zmiany środowiska wodnego typowe dla sukcesji środowiskowej starorzeczy.

2. Zagrożeniami dla zachowania właściwego stanu starorzeczy wymienionych w tabeli ustępu 1 są:
1) przyspieszone procesy przemian prowadzące do zarastania, zamulania, wypłycania i zanikania starorzeczy, w wyniku przyspieszonego odpływu wody, ogólnego niskiego stanu wody w gruncie (stepowienie krajobrazu) oraz przemian ogólnośrodowiskowych;
2) duża wrażliwość na eutrofizację i sedymentację oraz na zmiany stosunków wodnych w dolinie (zakwity glonów – m. in. Oddziaływanie Zbiornika Siemianówka i wylewanie gnojowicy) i przyspieszony odpływ wód poprzez rowy funkcjonujące w dolinie. Szczególne negatywne znaczenie ma sztuczny odpływ wody z bardzo ważnych faunistycznie zbiorników Nieciecz i Czyste. Znacznie przyspiesza to zarastanie i zamulanie tych zbiorników;
3) silny wpływ działalności człowieka na Narwicę, przejawiający się budową przejazdów, mostków, brodów, spływu z pól uprawnych i zabudowań gospodarczych pobliskich wsi. Ze względu na znaczną długość akwenu i jego rozczłonkowanie czynniki te wywierają różny wpływ na poszczególne jego części.

3. W celu zachowania właściwego stanu starorzeczy wyszczególnionych w tabeli nr 17 ustępu 1 należy podjąć następujące działania ochronne:
1) opracowanie szczegółowego programu zarządzania dla każdego starorzecza odrębnie;
2) ograniczenie możliwość zmiany użytków zielonych na grunty orne w strefie zalewowej doliny Narwi;
3) utrzymanie naturalnych stosunków wodnych w dolinie;
4) ograniczenie odpływu wody ze zbiorników nie połączonych naturalnie z rzeką - konieczne jest zahamowanie odpływu wiosennych wód z tych zbiorników;
5) wprowadzenie zakazu wylewania gnojowicy na terenie doliny Narwi - zagrożona tego typu praktykami jest Narwica;
6) dążenie do wykupu starorzeczy z ich strefą ochronną i uznania ich za użytki ekologiczne;
7) do czasu uznania starorzeczy za użytki ekologiczne wskazanym jest objęcie ich - wraz ze strefami ochronnymi - programem rolno-środowiskowym.

4. Ze starorzeczami występującymi na obszarze Parku związane biologicznie są następujące zwierzęta wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej:
1) rybitwa czarna - zakłada gniazda na osoce aloesowatej;
2) bóbr - żeruje na wszystkich zbiornikach;
3) wydra – wszystkie starorzecza położone są na terytorium jej bytowania;
4) nocek łydkowłosy - żeruje nad wodami starorzeczy;
5) żółw błotny - obserwowany w starorzeczach: „Narwica" i „Czyste";
6) kumak nizinny – odbywa gody na starorzeczach;
7) traszka grzebieniasta – odbywa gody na starorzeczach;
8) piskorz - występuje w starorzeczach;
9) różanka - występuje w starorzeczach;
10) zatoczek łamliwy - występuje w starorzeczach.

5. Działania ochronne siedlisk „naturowych" wymienione w ust. 3, zapewnią również ochronę gatunków „naturowych" wymienionych w ust. 4.

6. Poza zadaniami ochronnymi wymienionymi w ust. 4, ochronę siedlisk „naturowych" zapewniają zadania ochronne wyszczególnione w § 29, ust 1 (tabela nr 5 – zagrożenia i sposoby eliminacji ich skutków, § 34, ust. 2 i ust. 3 , § 35, ust. 1 (tabela nr 7 – postulowane formy ochrony najważniejszych ekosystemów), § 36 (tabela nr 8 – zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody), w zakresie dotyczącym tych siedlisk i gatunków „naturowych".

7. W celu oceny stanu i prognoz zmian w zakresie ingerencji antropogenicznej i zmian naturalnych w środowisku wodnym należy rozwinąć monitoring badań hydrologicznych. Monitorować należy poziom wód powierzchniowych oraz poziom wód gruntowych najbliższego otoczenia (możliwie często), właściwości fizyczno-chemiczne wód, występowanie i strukturę makrolitów wodnych, strukturę i biomasę fitoplanktonu, zooplanktonu, makrozoobentosu (na wybranych stanowiskach). Pozwoli to na rozpoznanie podłoża ewentualnych zmian, czy są wynikiem chwilowej naturalnej dynamiki; czy regulowane są przez czynniki antropogeniczne – zanieczyszczenia wód, podpiętrzenia lub obniżenia poziomu wody, czy raczej wynikają z niezależnych od człowieka fluktuacji klimatyczno-pogodowych.

§ 46. 1. Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla pozostałych siedlisk „naturowych" wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory występujących na obszarze Parku przedstawia poniższa tabela nr 18:

Pozostałe siedliska „naturowe" wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie SOOS Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 18

Kod oraz adres na rys. planu	Nazwa siedliska	Charakterystyka siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
6120-1	Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe.	Na obszarze Parku - w dolinie Narwi i na przyległych do niej strefach krawędziowych wysoczyzn - występują ubogie i średnio żyzne piaski i żwiry stanowiące siedlisko dla roślinności przystosowanej do rozwoju na takim podłożu. Obecnie są to bardzo małe powierzchnie. **Murawy szczotlichowe** - ubogie w gatunki i luźne zbiorowiska z panującą szczotlichą siwą, która jako gatunek pionierski rozpoczyna zarastanie piasków. Zespół ten występuje w miejscach gdzie zniszczona została poprzednia roślinność. Są to tereny żwirowni, wydmy z których pozyskiwano piasek, pobocza piaszczystych dróg prowadzących przez wydmy w dolinie Narwi. **Zbiorowisko porostowe** - powierzchnia gleby zasiedlona jest głównie przez porosty różynkę kolczastą i kilka gatunków chrobotków np. chrobotek łagodny. Zespół ten występuje w najlepszej postaci w Krzewie (UI-2), gdzie dla jego ochrony powołano użytek ekologiczny (Piaskowa Góra – Krzewo). Przed 20 laty zbiorowiska takie zajmowały też znaczne powierzchnie na wschód od wsi. Po ich zalesieniu pozostały resztki na niewielkich powierzchniach, głównie na obrzeżach sośniny i bardziej stromych zboczach o ekspozycji południowej. **Zbiorowisko z goździkiem kropkowanym i zawciągiem pospolitym** - występuje na średnio żyznych glebach piaszczystych w dolinie Narwi w obrębie okresowo suchych, ekstensywnych pastwisk. Brak jest tu formy typowej z kostrzewą owczą. Głównymi gatunkami budującymi zbiorowisko są kostrzewą czerwona, mietlica pospolita, macierzanka pospolita, jastrzębiec kosmaczek z bardzo zmiennym udziałem goździka kropkowanego i zawciągu. **Murawa z tragankiem piaskowym** - zespół ten wyróżnia się dość licznym udziałem traganka piaskowego. Tworzy raczej luźne murawy na luźnych piaskach zalegających na stoku wysoczyznowym o południowej wystawie w miejscowości Krzewo (użytek ekologiczny Góra Piaskowa – Krzewo – UI-2). Sąsiaduje tam z powierzchniami zajmowanymi przez porosty, szczotlichę siwą, goździk piaskowy, łyszczec baldachogronowy i inne. Uboższy florystycznie wariant tego zespołu występuje w dolinie na wysokości Niewodowa, przy wydmie obsadzonej sosną (UP-2).	1. Pozyskiwanie piasku, wydeptywanie oraz śmieci na obszarze użytku ekologicznego Piaskowa Góra – Krzewo. 2. Zmiany gospodarowania w dolinie Narwi. Obserwowane są dwa skrajne zjawiska - zarzucanie gospodarowania lub jego intensyfikacja przejawiająca się wzrostem obsady bydła i nawożeniem. W konsekwencji tego w wielu miejscach pojawiają się nieprządane zakrzaczenia, w innych natomiast niszczone są cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinne.	1. Zabezpieczenie przed pozyskiwaniem piasku, wydeptywaniem, zaśmieceniem objętego ochroną teren użytku ekologicznego. 2. Wdrażanie programu rolno-środowiskowego. .	Monitoring terenowy w ramach tego typu siedliska powinien polegać na przeglądzie terenowym przeprowadzanym co 5 lat w poszczególnych płatach. Ocenie należy poddać dynamikę poszczególnych płatów, zwłaszcza jego skład gatunkowy ze szczególnym uwzględnieniem pojawiających się siewek drzew i krzewów oraz stanowiskami cennych gatunków roślin naczyniowych. Dokumentacja powinna być prowadzona przez wykonanie zdjęć fitosocjologicznych i dokumentacji fotograficznej. Należy także ocenić ilość odłożonej materii organicznej. Obserwacje takie powinny dostarczyć szczegółowych informacji o przemianach (dynamice) siedliska oraz ewentualnej potrzebie ochrony czynnej. W przypadku podjęcia zabiegów ochrony czynnej należałoby prowadzić rejestrację procesu i jego skutków oraz porównać wyniki z pozostałymi powierzchniami.
6210-3	Kwietne murawy kseroterm-iczne	Usytuowane głównie w obrębie wyniesień zwanych Górą Królowej Bony od strony Starej Łomży (RP-3) - w ubogiej postaci bez gatunków unikalnych. Mniej lub bardziej zwarte murawy z przewagą traw i licznym udziałem szałwii łąkowe, występują na suchych stokach wysoczyznowych o ekspozycją południową. Występują tu dobrze utrzymującą się populację ostrożenia krótkołodygowego.	1. Silna penetracja obszaru. 2. Zrywanie roślin chronionych. 3. Rozkopywanie skarpy. 4. Naturalna sukcesja.	Do czasu ustanowienia użytku ekologicznego (docelowo rezerwatu przyrody) wskazanym jest objęcie tego obszaru programem rolno-środowiskowym oraz stosowanie zabiegów ochronnych wymienionych w § 35, ust. 1 niniejszego rozporządzenia dla projektowanego rezerwatu przyrody „Stara Łomża" (RP-1).	Monitoring tego typu siedliska powinien polegać na przeglądzie terenowym przeprowadzanym co 2 - 3 lata w poszczególnych płatach. Ocenie należy poddać dynamikę poszczególnych płatów, a w szczególności jego skład gatunkowy, z uwzględnieniem pojawiających się siewek drzew i krzewów oraz stanowisk cennych gatunków roślin naczyniowych. Należy także oceniać ilość odłożonej materii organicznej. Dokumentacja powinna być prowadzona przez wykonywanie zdjęć fitosocjologicznych i dokumentacji fotograficznej. Obserwacje takie powinny dostarczyć szczegółowych informacji o przemianach (dynamice) siedliska oraz ewentualnej potrzebie ochrony czynnej. W przypadku podjęcia zabiegów ochrony czynnej należałoby prowadzić rejestrację przebiegu procesu i jego skutków oraz porównać wyniki z pozostałymi powierzchniami.

Pozostałe siedliska „naturowe" wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie SOOS Przełomowa Dolina Narwi*)

Tabela nr 18 c.d.

Kod oraz adres na rys. planu	Nazwa siedliska	Charakterystyka siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
*91E0-3	Niżowy łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*	Łęgi jesionowo-olszowe są chronione w rezerwacie ścisłym „Wielki Dział" (RI-2) - uznane przez prof. A. Czerwińskiego za najcenniejsze na obszarze Parku i jedne z najcenniejszych w Polsce północno-wschodniej. Zbiorowisko porasta na płytkich torfowiskach niskich będących pod wpływem podsiąkania z wysoczyzny i zmiennej akumulacji osadów nanoszonych przez Narew w czasie corocznych rozlewisk. Pewne fluktuacje między łęgowym a olsowym charakterem należy przyjąć za naturalne, związane z rytmem zmiennych oddziaływań Narwi. Jest to uzasadnione tym bardziej, że łęgi sąsiadują tu z olsami. Obserwowane w ostatnich latach obumieranie jesionu jest skutkiem panującej w Polsce choroby. Szacuje się, że śmiertelność dotknęła ponad połowę stanu ilościowego tego gatunku na terenie rezerwatu. Przypuszczalnie liczba ta jeszcze wzrośnie. Obecnie ok. 40% jesionów to powalone martwe pnie i ok. 20% to stojące martwe pnie. Zyskują na tym liczne gatunki, dla których martwe bądź obumierające drewno jest podstawowym źródłem pokarmu. Do takich fitosaprofagów należą „naturowe" chrząszcze np: ponurek Szneidera, zgniotek cynobrowy, jelonek rogacz, których larwy żywią się martwym bądź obumierającym drewnem, między innymi jesionowym. Dotychczas gatunki te nie były obserwowane na terenie rezerwatu. Pozostawienie nie okorowanych pni to bezwzględna konieczność dla ich występowania. Martwe drewno znacznie wzbogaca las siedliskowe i gatunkowo, zatrzymuje duże ilości wilgoci i przywraca naturalne warunki. Stojące martwe pnie dostarczają dziupli. Dlatego należy optymistycznie patrzeć na tą znaczną śmiertelność jesionu jako zjawisko, które w niedalekiej przyszłości przyczyni się do wzbogacenia gatunkowego rezerwatu.	Sieć otaczających rowów oraz pogłębiona i wyprostowana rzeka Gać u ujścia Narwi. W czasie wiosennych i jesiennych rozlewisk nie ma to negatywnego znaczenia. Jednakże przyśpieszenie spływu wody wraz z wycofywaniem się rozlewisk jest przyczyną zbyt dużego przesuszania podłoża podczas lata.	W celu utrzymania dostateczne uwilgotnienie należy bezwzględnie zablokować odpływ wody z rowów na północnej granicy rezerwatu. Wskazanym jest powiększenie rezerwatu o sąsiednie oddziały (111, 112, 115, 118, 121 i 122) oraz zablokować rowy odprowadzające z nich wodę.	Ze względu na wyjątkową wrażliwość łęgów na zmiany warunków hydrologicznych, monitoring tego ekosystemu trzeba zaplanować tak, by mógł on dawać sygnały ostrzegawcze o zachodzących zmianach już w ich wczesnej fazie. Przedmiotem monitoringu stanu łęgów jesionowo-olszowych mogą być: • warunki wodne, mierzone np. poziomem oraz dynamiką poziomu i przepływów wody gruntowej ujętej w sieci piezometrów (wymaga wielokrotnych obserwacji w ciągu roku), a także przepływami związanego z łęgiem cieku; • czas trwania i zasięg zalewu powierzchniowego, rejestrowany kartograficznie; • przejawy antropogenicznego przekształcenia związanych z łęgiem cieków (nie powinny występować); • różnorodność florystyczną, mierzoną zachowaniem się występujących w płacie, typowych dla tego ekosystemu gatunków roślin naczyniowych; • różnorodność awifauny, mierzoną rejestrowaną na ustalonej powierzchni liczbą gatunków ptaków oraz ich liczebnością; • struktura gatunkowa runa, badaną zdjęciami fitosocjologicznymi na stałym transekcie. Zmiany w runie szybko zasygnalizują zachodzące zmiany warunków siedliskowych; • struktura populacji drzew, badaną na stałym transekcie, a uwzględniającą zarówno grubość drzew, jak i klasy Krafta. Jej zmiany, np. wydzielanie się olszy i pojawienie się nalot gatunków gradowych, dość szybko zasygnalizują ewentualne przesuszenie.
91F0	Łęg wiązowo-jesionowy	Usytuowany na terenie rezerwatu ścisłego „Wielki Dział" (RI-2). Porasta niewielkie ilościowo obszary czarnych ziem, możliwe powstałych w miejscu dawnych zbiorników wodnych, przypuszczalnie starorzeczy. Podłoże jest też pod wpływem powierzchniowych, najsłabszych na terenie rezerwatu, zalewów. Do roku 1997 w drzewostanie dominował jesion, dąb i olsza z domieszką wiązu. Przy słabym odnowieniu olszy i panującej powszechnie chorobie jesionu najlepsze perspektywy rozwoju ma wiąz - dąb bowiem nie wykształca młodych generacji.	Nie występują.	Nie są wymagane.	Ze względu na wyjątkową wrażliwość łęgów na zmiany warunków hydrologicznych, monitoring tego ekosystemu trzeba zaplanować tak, by mógł on dawać sygnały ostrzegawcze o zachodzących zmianach już w ich wczesnej fazie. Przedmiotem monitoringu stanu łęgów jesionowo-olszowych mogą być: • warunki wodne, mierzone np. poziomem oraz dynamiką poziomu i przepływów wody gruntowej ujętej w sieci piezometrów (wymaga wielokrotnych obserwacji w ciągu roku), a także przepływami związanego z łęgiem cieku; • czas trwania i zasięg zalewu powierzchniowego, rejestrowany kartograficznie; • przejawy antropogenicznego przekształcenia związanych z łęgiem cieków (nie powinny występować); • różnorodność florystyczną, mierzoną zachowaniem się występujących w płacie, typowych dla tego ekosystemu gatunków roślin naczyniowych; • różnorodność awifauny, mierzoną rejestrowaną na ustalonej powierzchni liczbą gatunków ptaków oraz ich liczebnością; • struktura gatunkowa runa, badaną zdjęciami fitosocjologicznymi na stałym transekcie. Zmiany w runie szybko zasygnalizują zachodzące zmiany warunków siedliskowych; • struktura populacji drzew, badaną na stałym transekcie, a uwzględniającą zarówno grubość drzew, jak i klasy Krafta. Jej zmiany, np. wydzielanie się olszy i pojawienie się nalot gatunków gradowych, dość szybko zasygnalizują ewentualne przesuszenie.

Pozostałe siedliska „naturowe" wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie SOOS Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 18 c.d.

Kod oraz adres na rys. planu	Nazwa siedliska	Charakterystyka siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
*91E0-4	Olsy źródliskowe	Usytuowane poniżej rezerwatu „Kalinowo", wokół kilku źródlisk, prywatne lasy, które stanowią naturalny ciąg zbiorowisk zbocza masywnej Wysoczyzny Kolneńskiej. Stanowią one naturalne połączenie siedlisk grądowych rezerwatu z wodnymi i nadwodnymi siedliskami doliny Narwi. Wyrazem tego są masowe, sezonowe wędrówki płazów (związane z rozrodem) z rezerwatu do Narwicy. Obecnie są one znacznie zdewastowane pracami związanymi z budową wodociągu. Florystycznie nawiązują one do łęgów olszowych, miejscami podzespołu źródliskowego *Fraxino-Alnetum cardaminetosum amure* 91EO-4. Drugi cenny fragment źródliskowych łęgów olszowych usytuowany jest poniżej plebanii i kościoła w Drozdowie - obecnie zasiedlone przez bobry. Są to niezwykle już rzadko występujące siedliska, łatwe do zniszczenia przez zręby. Lasy tego typu są najbardziej typowym naturalnym środowiskiem występowania traszki grzebieniastej poza okresem rozrodu.	Presja na przeznaczanie tych siedlisk pod uprawy ogrodnicze oraz pod zabudowę z wcześniejszym nasypywaniem ogromnej ilości materiału obcego pochodzenia.	Wskazanym jest uznanie tych lasów za użytki ekologiczne i wypłacanie rolnikom rekompensat z tytułu ograniczonego ich użytkowania lub wykupienie przez Skarb Państwa.	Monitoring stanu olszyn źródliskwych musi być ściśle powiązany z monitoringiem samych źródlisk. Przedmiotem monitoringu stanu olszyn źródliskwych mogą być: • warunki wodne olszyny, mierzone np. poziomem oraz dynamiką poziomu i przepływów wody gruntowej ujętej w sieci piezometrów (wymaga wielokrotnych obserwacji w ciągu roku); • wydajność źródeł, związanych przestrzennie i funkcjonalnie z olszynami (ze względu na zmienność sezonową, wymaga to jednak wielokrotnych obserwacji w ciągu roku); • różnorodność florystyczną, mierzoną zachowaniem się występujących w płacie, typowych dla tego ekosystemu gatunków roślin naczyniowych.
9170-2	Grąd subkontynentalny	Usytuowane są w rezerwacie przyrody „Kalinowo" (RI-1). Wyróżnione przed laty (Sokołowski 1985, Czerwiński 1996) płaty dąbrowy świetlistej były możliwe do zachowania jedynie przy eliminacji masowo pojawiających się podrostów grabu, leszczyny, osiki i brzozy. Obecna sukcesja zmierza w kierunku grądów. Jednocześnie siedlisko odpowiada grądom zboczowym i możliwym jest, że z biegiem czasu szata roślinna będzie coraz bogatsza w gatunki nawiązujące do grądów zboczowych.	Nie występują.	Aktualnie najlepszym rozwiązaniem byłoby pozostawienie przeważającej części powierzchni rezerwatu naturalnej sukcesji, ponieważ południowa ekspozycja stosunkowo stromych stoków zapewnia relatywnie dobry dostęp światła do dna lasu. W planie ochrony rezerwatu „Kalinowe" autorstwa prof. Andrzeja Czerwińskiego wyznaczono niewielkie powierzchnie zarośli kserotermicznych (wcześniejszych muraw), na których zalecono powstrzymanie nadmiernego zarastania. Miało to na celu zapewnienie korzystnych warunków świetlnych dla cennych florystycznie gatunków heliofilnych (światłolubnych) i termofilnych (ciepłolubnych) runa. Brak zabiegów ochronnych tych powierzchni prowadzi do naturalnej sukcesji w kierunku grądów.	Monitoring należy ukierunkować na: • wielkość areału płatów grądu (nie powinien się zmniejszyć), • średni wiek drzewostanów grądu (nie powinien się zmniejszyć), • zachowanie różnorodności biologicznej - mierzone zachowaniem się w ekosystemie wszystkich występujących w nim roślin, grzybów i zwierząt ujętych na polskiej lub regionalnej Czerwonej Liście. Szczególną uwagę warto zwrócić na grupy: roślin naczyniowych, mszaków, grzybów wielkoowocnikowych, ptaków, chrząszczy i ślimaków, • zachowanie wewnętrznych mikrobiotopów i struktur; ich dobrym przykładem jest np. stan zasobów rozkładającego się drewna. Zasoby niesięgające co najmniej 10 martwych grubych drzew na hektar muszą być ocenione jako niezadowalające.

2. Do rozstrzygnięcia w wyniku szczegółowych inwentaryzacji siedlisk pozostaje kwestia występowania następujących siedlisk: zalewane muliste brzegi rzek (3270), niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie *{Arrhenatherion elatioris)* (6510) oraz zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *(Molinioń)* (6410). W przypadku potwierdzenia występowania tych siedlisk na terenie Obszaru konieczna byłaby również korekta formularza SFD oraz ustanowienie zadań ochronnych dla tych siedlisk.

§ 47. Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla gatunków „naturowych" wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej przedstawia poniższa tabela nr 19:

§ 48. Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Przełomowa Dolina Narwi przedstawia zamieszczona wyżej tabela nr 20.

Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla gatunków „naturowych" z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie SOOS Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 19

Adres na rys. planu	Kod Gatunek	Rozmieszczenie	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
			SSAKI		
S-1	1337 Bóbr europejski *(Castor fiber)*	Na terenie SOOS bóbr zajmuje zwykle miejsca z wysokimi brzegami, nadające się do kopania nor oraz porośnięte zaroślami łozowymi, stanowiącymi bazę żerową tych zwierząt.	Czynnikiem ograniczającym populację bobrów jest wyczerpująca się baza żerowa (zanik zakrzaczeń i zadrzewień).	1. Konieczne jest opracowanie strategii postępowania z populacją bobrów w Polsce. W związku z rozszerzającą się strefą konfliktów na tle szkód wyrządzanych przez bobry wskazane jest podjęcie szerokiej akcji uświadamiającej społeczeństwu rolę i znaczenie tego gatunku w przyrodzie. Publikacje prasowe, audycje radiowe, programy telewizyjne powinny przedstawiać środowiskotwórczą rolę bobrów w zakresie zwiększania małej retencji i różnorodności biologicznej zasiedlanych środowisk. Jest to bardzo ważne zadanie ze względu na szerzące się kłusownictwo i wandalizm polegający na niszczeniu tam bobrowych i podpalaniu żeremi. 2. Jednocześnie należy propagować metody zapobiegania szkodom i zmniejszania ich dotkliwości. Do metod tych zaliczyć trzeba zabezpieczanie cennych drzew przed zgryzaniem przez bobry (siatką drucianą i innymi materiałami). Wały przeciwpowodziowe i groble na stawach powinny być chronione za pomocą siatek metalowych i ogrodzeń. Oprócz tych środków doraźnych niezbędne jest opracowanie strategii postępowania z krajową populacją bobrów. 3. Stosowanie zabiegów łagodzące konflikt bobra z gospodarką leśną. Roślinność brzegowa zbiorników i cieków wodnych powinna być chroniona. Pas ochronny winien mieć szerokość co najmniej 10 m. 4. Budowa przejść (przepustów) pod drogami w miejscach, gdzie często bobry stają się ofiarami wypadków drogowych. 5. W przypadku stanowisk powodujących kolizje z gospodarką rolną należy planować wykup gruntów (użytków zielonych) w celu zagospodarowania tych ostoi pod kątem potrzeb bobrów. 6. Wykorzystanie zaleceń ochronnych zawartych w Ogólnokrajowym Planie Zarządzania dla Bobra.	Wskazanym jest pełne rozpoznanie stanowisk bobrów na terenie SOOS, stanowisk zasilających zasoby SOOS, a położonych poza Obszarem, na ciekach stanowiących dopływy Narwi oraz stanowisk stanowiących teren ekspansji bobrów z SOOS. Pozwoli to na określenie skali zjawiska emigracji i jej wpływu na liczebność populacji w zlewni.
Narew oraz jej starorzecza	1355 Wydra *(Lutra Lutra)*	Jest to drapieżnik polujący na ryby względnie pospolity w Narwi oraz starorzeczach i jej dopływach. Jej obecności sprzyja w miarę naturalny stan rzeki oraz istniejąca fauna ryb i płazów.	1. Długotrwałe i ostre zimy mogą przyczyniać się do znacznej redukcji liczebności populacji tego gatunku. Przemieszczają się wtedy wydry (w poszukiwaniu pokarmu) mogą być łatwiej likwidowane na stawach hodowlanych przez kłusowników i psy, a także przechodząc przez szlaki komunikacyjne ginąć, pod kołami pojazdów. 2. Brak ryb w śródleśnych rzekach oraz likwidacja bagien są głównymi czynnikami ograniczającymi liczebność wydry w Polsce. 3. Nielegalny połowów ryb z użyciem sieci, które stanowią dla wydry realne niebezpieczeństwo utonięcia.	1. Wydra jest gatunkiem dość pospolitym odgrywającym zapewne istotną rolę w funkcjonowaniu zespołów ryb i płazów Narwi. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi populacji wydry jest poprawa rybostanu w rzece oraz pośrednio rozwój populacji bobra. W ramach ochrony tego gatunku powinna być prowadzona kontrola i zwalczanie nielegalnych połowów ryb z użyciem sieci, które stanowią dla wydry realne niebezpieczeństwo utonięcia. 2. Chroniąc bobra i jego terytoria w szerokim zakresie, pośrednio tworzone są dogodne warunki dla wydr, ograniczające jednocześnie szkody wyrządzane przez tego drapieżnika na stawach hodowlanych. 3. W obrębie stawów hodowlanych należy zarybiać wszystkie cieki i w szczególnych przypadkach oceniać, a także rekompensować straty wnikające z obecności wydr. 4. Ochrona obszarów bagiennych i cieków tylko częściowo zamarzających, jako miejsca zdobywania pożywienia w okresach ciężkich zim. 5. Niestosowanie nawozów i pestycydów przy zbiornikach wodnych i ciekach. 6. Ograniczenie liczebności obcego gatunku, jakim jest norka amerykańska. 7. Wykorzystanie zaleceń ochronnych zawartych w Ogólnokrajowym Planie Zarządzania dla Wydry.	Wskazanym jest pełne rozpoznanie populacji na terenie SOOS. Nie jest to zadanie proste, ponieważ brak jest konkretnej metody określenia liczebności tego gatunku.
S-2 starorzecza	1318 Nocek łydkowłosy *(My0tis dasycneme)*	Gatunek ten jest związany z dużymi zbiornikami wody, zarówno stojącej jak i płynącej, nad którymi poluje, chwytając ofiary znad samej tafli. W okresie rozrodu (wiosna, lato) nocek łydkowłosy jest ściśle związany z człowiekiem, z uwagi na dzienne kryjówki jego kolonii rozrodczych (samic z młodymi) i kolonii samców. Kryjówki takie zlokalizowane są niemal wyłącznie w budynkach – kościołach, domach mieszkalnych lub budynkach gospodarczych, zarówno starych, jak i nowszych, budowanych przed 10-20 laty. W obrębie budynku nietoperze wybierają zwykle schronienia między warstwami dachu (pod dachówkami lub pokryciem z blachy, papy, gontów, desek np.) lub w przestrzeniach między podwójnymi ścianami z cegły,	1. Najważniejszymi i najbardziej narażonymi miejscami kluczowymi dla tego gatunku są kryjówki kolonii rozrodczych, tymczasem większość z nich nie została, jak dotąd, odnaleziona. Dlatego też największym zagrożeniem dla nocka łydkowłosego są remonty budynków stanowiących kryjówki kolonii rozrodczych, a w szczególności następujące ich aspekty: • terminy remontu przypadające na okres, kiedy w kryjówce są nietoperze (wiosna - lato), niezależnie od rodzaju podjętych działań; • stosowanie środków ochrony drewna (owado- i grzybobójczych) toksycznych dla ssaków, np. na bazie chlorowanych węglowodorów (lindan, PCP, hylotox); • szczelne zamykanie wylotów z kryjówki (szczelin, okienek itp.) po remoncie oraz inne zmiany architektury budynku uniemożliwiające powrót nietoperzy w następnym roku. 2. Liczne zagrożenia dla nocka łydkowłosego dotyczą jego kryjówek zimowych. Hibernujące nietoperze narażone są na wybudzanie i płoszenie powodowane przez niekontrolowaną penetrację kryjówek przez ludzi (grotołazi, turyści, poszukiwacze skarbów), a nawet dewastację podziemi (palenie ognisk, malowanie ścian farbami) i zabijanie zwierząt przez	1. Kluczowym zadaniem jest ochrona wszystkich zlokalizowanych kryjówek kolonii rozrodczych nocka łydkowłosego. Budynki stanowiące takie kryjówki powinny być obejmowane ochroną prawną. 2. Ukształtowanie odpowiedniego nastawienia do chronionych kolonii ze strony właścicieli lub zarządców budynków. W przypadku każdej kolonii powinny być podejmowane indywidualne rozmowy (negocjacje) skłaniające właściciela do zachowania kolonii i ścisłego przestrzegania zasad ochronnych. Wszelkie remonty w takich obiektach mogą być przeprowadzane wyłącznie jesienią i zimą, kiedy w kryjówce nie ma nietoperzy, szczegóły prac zaś – uzgadniane ze specjalistami, tak aby umożliwić powrót nietoperzy w następnym roku. 3. Do konserwacji drewna mogą być używane wyłącznie środki nietoksyczne dla ssaków – spośród substancji nieorganicznych np. Basilit, zaś spośród pozostałych dostępne w Polsce Antox B, Intox U, Fobos M-2 i Dulux. 4. Na terenach potencjalnie zasiedlanych przez rozrodcze populacje nocka łydkowatego – między innymi doliny dużych rzek (Narwi) - konieczne będą, zakrojone na szeroką skalę, działania edukacyjne skierowane do ludności, przedstawicieli administracji państwowej, samorządowej, księży, leśników i firm budowlanych. Umożliwią one zlokalizowanie dotychczas nieznanych kolonii rozrodczych, a także zmniejszą ryzyko ich	1. W zlokalizowanych, trwałych zimowiskach nocka łydkowłosego konieczny jest stały (coroczny) monitoring liczebności zimujących nietoperzy. Powinien on być prowadzony dwa razy w roku. Oprócz powszechnie stosowanego terminu w pierwszej połowie lutego niezbędna jest druga kontrola w listopadzie – grudniu. Wynika to z faktu, że obserwowane liczebności nocka łydkowłosego mogą być kilkakrotnie większe na początku niż w środku okresu hibernacji. Pojedyncza kryjówka musi być skontrolowana w całości w ciągu jednego dnia, między wschodem a zachodem słońca. W trakcie kontroli liczy się i zapisuje wszystkie napotkane w kryjówce osobniki bez ściągania ich ze ścian czy wyciągania ze

S-2 starorze-cza (c.d	1318 Nocek łydkowłosy (c.d	pod blachą pokrywającą kominy, rzadko bezpośrednio na strychach. Zimuje w starych fortyfikacjach, studniach i piwnicach. Na czas hibernacji nocki łydkowłose wybierają miejsca o wysokiej wilgotności powietrza, oraz temperaturach w zakresie 3 - 9°C; sporadycznie zimują w miejscach chłodniejszych, minimalnie do 0,5°C. W warunkach Polski kryją się zwykle głęboko w szczelinach ścian i stropu.	wandali. 3. Zanieczyszczenie organiczne i chemiczne wód stanowiących żerowiska nocka łydkowłosego. Eutrofizacja wód sprzyja wzrostowi liczebności ochotkowatych - głównego pokarmu to jednak, wysoki poziom biogenów może doprowadzić do zarastania powierzchni zbiorników. Zjawisko to całkowicie uniemożliwi żerowanie nockom łydkowłosym, gdyż wymagają one do tego celu otwartej powierzchni wody.	przypadkowego zniszczenia. 5. Należy również propagować adaptacje budynków umożliwiające zasiedlanie kryjówek dotychczas niewykorzystywanych przez nietoperze (np. instalowanie specjalnych otworów w dachach). 6. Podziemia stanowiące zimowiska nocka łydkowłosego powinny być zamykane odpowiednimi kratami w celu ochrony tych obiektów przed niekontrolowaną penetracją ludzką. Ta sama metoda chronić będzie zimowiska innych gatunków nietoperzy hibernujących w podziemiach. Kraty muszą charakteryzować się odpowiednimi odstępami między elementami poziomymi (powyżej 15 cm) i pionowymi (powyżej 50 cm), aby umożliwiać swobodny wlot nietoperzy. 7. Ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami chemicznymi i organicznymi.	szczelin. Konieczne jest zmierzenie temperatury powietrza na zewnątrz, ponieważ może mieć ona znaczenie przy interpretacji wyników. Monitoring może być prowadzony wyłącznie przez osoby odpowiednio przeszkolone w zakresie rozpoznawania gatunków nietoperzy. 2. Wskazany jest również coroczny monitoring liczebności samic we wszystkich znanych koloniach rozrodczych. Powinien on być prowadzony raz w roku, w połowie czerwca (przed uzyskaniem przez młode zdolności lotu). Z uwagi na skłonność omawianego gatunku do ukrywania się w szczelinach jedyną skuteczną metodą może być liczenie samic wylatujących po zmierzchu z kolonii.
S-1 S-2 S-3	1324 Nocek duży *(Myotis myotis)*	Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się na dużych strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach. Żeruje w dojrzałych lasach z ubogim podszytem, na świeżo skoszonych łąkach, murawach, w sadach	1. Nocek duży jest bardzo przywiązany do swoich kryjówek, jakimi są najczęściej duże i spokojne strychy budynków. Niestety, większe lub mniejsze remonty często powodują, że nietoperze opuszczają swoje schronienia. Najczęstszymi tego przyczynami są: • prowadzenie remontów w okresie maj – sierpień; • stosowanie toksycznych środków konserwacji drewna,; • likwidowanie otworów wlotowych. 2. Duże letnie kolonie nocka dużego mogą być źle widziane przez właścicieli budynków, w których się ukrywają. Produkują one duże ilości odchodów, które zalegając na stropie (zwłaszcza drewnianym), mogą przyczyniać się do jego gnicia, a przez to osłabienia. Z tego powodu kolonie mogą być usuwane przez właścicieli budynków, mogą także występować próby zabijania zwierząt. Letnie kryjówki znajdujące się w podziemiach podlegają podobnym zagrożeniom, jak zimowiska. 3. Bardzo dużym zagrożeniem może być niszczenie zimowisk, zwłaszcza dużych, gromadzących zimą ponad 100 osobników, oraz penetrowanie ich przez człowieka. Częste budzenie się osobników zimą może doprowadzić do zbyt wczesnego wyczerpania się zapasów tłuszczu zgromadzonych na zimę i śmierci zwierzęcia. 4. Niszczenie (lub przekształcanie zimowisk) dotyczy zwłaszcza obiektów innych niż jaskinie, jak duże piwnice czy obiekty powojskowe. Często ich zagospodarowanie związane jest ze zmianami mikroklimatu (np. związanymi z częstą obecnością ludzi czy przebudową obiektu). 5. Inne czynniki wydają się być mniej istotne lub są słabiej poznane. Z pewnością wpływ na liczebność nocka dużego ma zatrucie środowiska, wrogie nastawienie ludzi do nietoperzy, wprowadzanie monokultur drzew, w których różnorodność owadów (będących pokarmem nocka dużego) jest bardzo niska.	1. Ograniczenie do minimum lub nawet zaniechanie w lasach stosowania chemicznych środków do zwalczanie owadów. 2. Najważniejsze miejsca zimowania powinny być objęte ochroną prawną oraz odpowiednio zabezpieczone (kraty, ogrodzenia itp.). Penetracja ludzka powinna być w nich uniemożliwiona od października do kwietnia. Utworzone dla nich plany ochrony powinny określać rodzaj zamknięcia, termin ograniczenia penetracji ludzkiej, konieczność zwiększenia wilgotności powietrza w zimowisku. 3. W okresie maj - październik nie należy wykonywać żadnych prac remontowych na strychach zasiedlonych przez nietoperze; pozostawić wloty na strych, z których korzystają nietoperze. 4. W miejscach, gdzie obecność nietoperzy powoduje sytuację konfliktową (np. niszczenie stropu), powinny być stosowane rozwiązania likwidujące konflikty, np. remonty drewnianych stropów, zabezpieczanie ich przed gromadzeniem się na nich odchodów, sprzątanie odchodów. Ponadto podczas remontów strychów należy stosować nietoksyczne środki ochrony drewna. 5. Szeroka akcja informacyjna skierowana do gmin, proboszczów oraz innych właścicieli obiektów, w których kryją się kolonie rozrodcze nocka dużego, aby działania ochronne zostały właściwie zrozumiane i powszechnie zaakceptowane. Jej celem jest podkreślenie znaczenia rzadkich i zagrożonych gatunków nietoperzy dla dziedzictwa przyrodniczego oraz sprawienie, by lokalne społeczności poczuły się odpowiedzialne za „swoje" nietoperze i wypracowały sposoby zarządzania w celu ochrony danej kolonii.	**Rozpoznanie koloni rozrodczych oraz monitoring liczebności samic (bardzo łatwe do przeprowadzenia , ponieważ osobniki tego gatunku najczęściej nie kryją się w szczelinach, lecz wiszą swobodnie na ścianach dachu).** **Rozpoznać zimowiska i prowadzić monitoring liczebności nocka dużego (w ramach liczenia w całej Polsce, prowadzonego w pierwszej połowie lutego lub w terminie jak najbardziej zbliżonym).**

Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla gatunków „naturowych" z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 19 c.d.

Adres na rys. planu	Kod Gatunek	Rozmieszczenie	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
			PŁAZY I GADY		
S-2 UI-1 UP-4 UP-5 UP-6 UP-7 UP-8 UP-9 UP-10	1166 Traszka grzebieniasta *(Triturus cristatus)* 1188 Kumak nizinny *(Bombina bombina)*	Oba gatunki płazów zasiedlają lokalne obniżenia terenu w strefie krawędziowej doliny oraz torfianki i starorzecza położone w samej dolinie rzecznej. Brak danych opisujących wielkość i rozmieszczenie populacji obu gatunków płazów na terenie Obszaru. Konieczne jest zatem wykonanie kompleksowej inwentaryzacji, z uwzględnieniem identyfikacji zagrożeń oraz metod im przeciwdziałania.	Zanieczyszczenie i eutrofizacja wód, zmiany reżimu hydrologicznego rzeki, obniżenie poziomu wód gruntowych, zarastanie lub zasypywanie małych zbiorników wód stojących, rozlewisk i zarastanie siedlisk oraz zagrożenia komunikacyjne.	Ochrona obu gatunków powinna obejmować przede wszystkim ochronę miejsc rozrodu, w szczególności drobnych zbiorników wodnych oraz budowę przepustów (przejść) pod drogami (Piątnica – Wizna i Stara Łomża n/Rzeką – Pniewo) na szlakach wędrówek kumaka nizinnego: krawędź skarpy – dolna Narwi i odwrotnie.	Z uwagi na brak danych monitoringowych umożliwiających prześledzenie zmian liczebności tych gatunków, należy podjąć niezwłocznie działania w tym kierunku. Jest to zadanie trudne, ponieważ do tej pory nie została opracowana metoda przeprowadzania monitoringu traszki grzebieniastej w Polsce, pozwalającą na ocenę liczby dorosłych osobników biorących udział w rozrodzie.
UI-1 UP-2 UP-4	1220 Żółw błotny (Emys orbicularis)	Obserwowany w starorzeczu Narwica (istniejący użytek ekologiczny) i starorzeczu Czyste (projektowany użytek ekologiczny) oraz piaszczyste wyniesienie w dolinie Narwi (prawdopodobnie miejsce lęgowe).	Zanieczyszczenie i eutrofizacja wód, zalesianie potencjalnych miejsc lęgowych.	Konieczna jest lokalizacja miejsc lęgowych, a następnie objęcie ich ochroną poprzez niedopuszczenie do zmiany sposobu ich użytkowania lub w przypadku wystąpienia konfliktu interesu z właścicielem gruntów wykupienie ich na rzecz Skarbu Państwa lub organizacji pozarządowej specjalizującej się w ochronie bioróżnorodności. Odlesienie piaszczystego wyniesienia w dolinie Narwi położonego w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanego użytku ekologicznego UP-2	Monitoring populacji żółwi jest trudny. Określenie zmian liczebności populacji wymaga długich badań - 30-letnich i dłuższych.. Dla określenia stopnia zagrożenia najważniejszym jest ustalenie: • liczebności populacji; • śmiertelności osobników dorosłych wywołanej działalnością człowieka; • sukcesów rozrodczych. Określenie liczebności wymaga czasochłonnych i trudnych wielokrotnych odłowów żółwi z ich znakowaniem i wypuszczaniem w miejscu odłowienia. W celu określenia śmiertelności osobników dorosłych wywołanej działalnością człowieka można przeprowadzić akcję ankietową. Wykazanie, że na danym terenie wielokrotnie widziano martwe żółwie, może wskazywać na dużą liczebność populacji i duże jej zagrożenie wywołane działalnością człowieka. W celu określenia sukcesów rozrodczych należy podjąć próby stwierdzenia, czy osobniki w populacjach składają jaja. Możliwe jest odszukanie tropów żółwia na piaszczystych obszarach (np. polnych drogach) w okresie migracji w celu złożenia jaj. Należy zwrócić uwagę na obecność w populacjach osobników młodych (o długości karapaksu poniżej 10 cm - dowód, że w ostatnich latach żółwie rozmnożyły się). Zaobserwowanie i odłowienie osobników o długości karapaksu poniżej 5 cm jest bardzo trudne.
			RYBY		
Rzeka Narew oraz UI-1 UP-4 UP-5 UP-6 UP-7 UP-8 UP-9 UP-10	1098 Minóg ukraiński *(Eudontomyzon mariae)*	Rzeka Narew oraz starorzecza.	Znaczący wpływ na trwałość populacji wyszczególnionych gatunków ma: • zanieczyszczenie i eutrofizacja wód; • zmiany reżimu hydrologicznego rzeki; • obniżenie poziomu wód gruntowych; • zarastanie lub zasypywanie tzw. oczek wodnych, rozlewisk oraz melioracje.	Właściwy stan ochrony ichtiofauny zależy nie tylko od ilości wody, ale w znacznej mierze od jej jakości. Obecnie jakość wód w dolinie nie jest najlepsza i wynika to nie tylko z rozwoju rolnictwa i zabudowy wokół Parku, ale również uwidocznia się wpływ zbiornika Siemianówka. Zbiornik wywiera wpływ zarówno na jakość wód w Parku jak również na jej ilość. Zwiększony trofizm wód powoduje zniekształcenia naturalnych ekosystemów polegające na ich uproszczeniu i ujednoliceniu. Ginie szereg gatunków roślin, skorupiaków i bezkręgowców, którym nie odpowiada duże zasolenie i mała zawartość tlenu w wodzie. Bardzo mocno zmniejsza się przezroczystość wody, co powoduje ginięcie roślinności i wielu typów zgrupowań organizmów. W celu zachowania wyszczególnionych gatunków ichtiofauny w zasobach SOOS, powinno zostać podjętych szereg działań. Mając na względzie podstawowy cel ochronny oraz również potrzebę udostępniania wodnych ekosystemów dla uprawiania wędkarstwa, należy: • wspomagać populację bolenia metodą zarybiania, w zakresie wynikającym z ich aktualnego stanu oraz oceny oddziaływania na ich populacje połowów wędkarskich; • chronić miejsca rozrodu naturalnego i zimowania ryb, czego istotnym elementem jest poprawa stosunków wodnych na obszarze SOOS, w tym zachowanie połączeń stałych i okresowych bocznych ramion, starorzeczy i zanikających oczek wodnych, z głównym korytem rzeki; • po przeprowadzeniu inwentaryzacji miejsc rozrodu i zimowania ichtiofauny, wprowadzenie okresowego zakazu (w miesiącach rozrodu i zimowania), uprawiania w tych miejscach turystyki oraz wędkowania.	Monitoring gatunków ryb powinien przede wszystkim dotyczyć monitoringu ich biotopu – a więc stanu czystości wód Narwi i jej starorzeczy

Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla gatunków „naturowych" z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi*)

Tabela nr 19 c.d.

Adres na rys. planu	Kod Gatunek	Rozmieszczenie	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
			BEZKRĘGOWCE		
UI-1 UP-4 UP-5 UP-6 UP-7 UP-8 UP-9 UP-10	4038 Czerwończyk fioletek *(Lycaena helle)*	Gatunek występuje na terenach podmokłych; najczęściej są to wilgotne łąki w dolinach rzek (starorzecza) oraz torfowiska niskie. Niekiedy areały występowania poszczególnych populacji są bardzo niewielkie i obejmują zaledwie kilkadziesiąt m².	Zagrożeniem dla gatunku jest intensywne zagospodarowanie wilgotnych łąk, które eliminuje roślinę pokarmową, a także sukcesja roślinności krzewiastej, głównie zarośli wierzbowych z dominacją wierzby szarej.	1. Utrzymywanie siedlisk lęgowych na odpowiednim etapie sukcesji *umożliwiającej* rozwój rośliny pokarmowej gąsienic. Dlatego łąki, na których występuje czerwończyk fioletek, powinny być koszone raz w roku, nie wcześniej niż w początku lipca. 2. Utrzymywanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych, a zatem unikanie nadmiernego osuszania terenu poprzez melioracje. 3. Gatunek chwilowo nie wymaga ochrony czynnej. Dla utrzymania jego obecnego stanu zasobów wystarczy odpowiednie zabezpieczenie siedlisk lęgowych.	Należy przeprowadzić dokładne badania nad biologią gatunku oraz mechanizmów dyspersji osobników dorosłych, co ma istotne znaczenie dla przewidywanej kolonizacji dostępnych środowisk..
Narew	1032 Skójka gruboskorupowa *(Unio Krassus)*	Małża pasożytująca na skrzelach ryb - występuje głównie w rzece Narew.	Głównymi czynnikami prowadzącymi do zaniku skójki gruboskorupowej są: • zmiany jakości siedlisk spowodowane działalnością człowieka, takie jak zanieczyszczenia wód substancjami toksycznymi oraz ich przenawożenie i eutrofizacja. Małż ten jest bardzo wrażliwy na zmiany chemizmu wody, zwłaszcza na zwiększenie zawartości jonów amonowych i azotu w wodzie, a także na jej zakwaszenie.; • zanik siedlisk związany z pracami hydrotechnicznymi, szczególnie z regulacją koryt rzecznych. Negatywny wpływ na populację tej skójki może mieć nieodpowiednie gospodarowanie rybostanem. Zarybianie gatunkami, które nie mogą być żywicielami pośrednimi dla skójki gruboskorupowej, uniemożliwia jej potomstwu przeobrażenie się w dorosłe małże. Dotyczy to przede wszystkim wprowadzania obcych gatunków ryb. Nieliczne populacje mogą być również zagrożone przez drapieżniki, i to zarówno rodzime, takie jak wydra, oraz inwazyjne, takie jak piżmak.	.Dla ochrony siedlisk skójki gruboskorupowej ważne jest objęcie ochroną obszarową rzek lub ich odcinków z dobrze zachowanymi populacjami. Konieczne jest wspieranie wszelkich inicjatyw prowadzących do poprawy jakości wód, szczególnie takich, które uniemożliwiają odprowadzanie zanieczyszczeń do wód. Dotyczy to zarówno budowania oczyszczalni ścieków, jak i prowadzenia właściwej gospodarki rolnej w zlewni. 2. Niezwykle istotne jest propagowanie wśród podmiotów odpowiedzialnych za roboty hydrotechniczne, w tym konieczne prace przeciwpowodziowe, takiego sposobu ich prowadzenia, który daje szanse przetrwania skójce. 3. Bardzo ważne wydaje się również uświadomienie osobom odpowiedzialnym za zarybienia, że wprowadzanie gatunków obcych w miejsce rodzimych narusza równowagę ekologiczną w rzece, np. uniemożliwiając zamknięcie cyklu życiowego tak cennemu gatunkowi, jak skójka gruboskorupowa. W realizacji tych zagadnień pomocne będzie przygotowanie odpowiednich materiałów, druków, artykułów, prowadzenie szkoleń i wykładów.	Na stanowiskach skójki gruboskorupowej wskazanym jest założenie powierzchni monitoringowych. Raz na 2 lata, w sezonie wegetacyjnym, pobierać próby ilościowe w tych miejscach. Próby powinny być pobrane co najmniej dwukrotnie w sezonie. Należy notować nie tylko liczbę, ale również wymiary osobników. Równolegle monitorować stan siedliska. W tym celu należy dokładnie opisać koryto rzeki czy dno zbiornika oraz jego otoczenie. Natomiast stałej, regularnej kontroli powinny być poddane wskazania poziomu wody (względem na stałe zamontowanych wskaźników). Regularnie należy również badać własności fizyczno-chemiczne wody. Równocześnie należy zbierać informacje dotyczące ryb, np. we współpracy z Polskim Związkiem Wędkarskim analizować stan zarybień.
Narew UI-1 UP-6 UP-7 UP-9	1082 Kreślinek nizinny *(Graphoderus bilineatus)*	Kreślinek nizinny występuje najczęściej w dużych zbiornikach wód stojących, zarówno naturalnych, jak i sztucznego pochodzenia, takich jak jeziora, stawy rybne, wyrobiskach torfu, zwirowniach itp. Spotykany bywa również w mniejszych akwenach, nawet o okresowym charakterze. Zasiedla bogatą w roślinność wodną strefę przybrzeżną (litoral). Dla jego rozwoju ważne jest, aby głębokość wody na dużej części obszaru przybrzeżnego nie przekraczała jednego metra, a część brzegów zbiornika była dobrze nasłoneczniona. Preferuje wody niezbyt żyzne (oligotroficzne).	Głównych zagrożeń dla tego gatunku należy upatrywać w zmianach o charakterze antropogenicznym, zachodzących w wodach przez niego zasiedlanych. Jak wynika z piśmiennictwa, potencjalnymi zagrożeniami dla tego gatunku są: • zanieczyszczenie i eutrofizacja wód spowodowana rolniczym użytkowaniem terenów otaczających zbiorniki wodne; • zanikanie rozlewisk i starorzeczy; • obniżanie się poziomu wody i zmniejszanie powierzchni zbiorników. Z powodu małej liczby danych o tym gatunku przyczyny zmniejszania się jego populacji są jednak słabiej udokumentowane, a potencjalne zagrożenia niedostatecznie rozpoznane.	1. Ochrona siedlisk tego gatunku nie może się ona ograniczać wyłącznie do samego zbiornika wodnego, w którym stwierdzono obecność kreślinka, ale musi obejmować także przynajmniej najbliższe otoczenie, aby kontrolować wykorzystanie akwenu w rekreacyjnych, uniemożliwiać niekorzystne zmiany (np. zabudowę brzegów) i zapobiegać zanieczyszczeniu wód. Szczegółowe zasady takiej ochrony należałoby ustalać każdorazowo w odniesieniu do poszczególnych stwierdzonych stanowisk, aby możliwe było uwzględnienie ich specyfiki lokalnej. 2. Rozpowszechnienie wiedzy o tym gatunku może też skutkować odkryciem kolejnych jego stanowisk, a więc polepszeniem stanu poznania jego rozsiedlenia w Polsce.	1. Wobec prawie całkowitego braku informacji o aktualnym rozsiedleniu tego gatunku na terenie naszego kraju, pierwszoplanowym zadaniem jest w chwili obecnej przeprowadzenie badań faunistycznych, które stworzą niezbędną podstawę do rozpoznania przede wszystkim stanu i dynamiki lokalnych subpopulacji. Zaplanowanie skutecznej strategii ochrony kreślinka będzie możliwe dopiero po uzyskaniu dokładnych informacji na podane wyżej tematy. 2. Zasady ewentualnego monitoringu i szczegółowy program, dostosowany do warunków lokalnych danego terenu, należałoby ustalić dopiero po przeprowadzeniu badań proponowanych powyżej. Obecnie nie jest to możliwe, przede wszystkim z powodu braku aktualnych i w miarę szczegółowych danych odnośnie do rozsiedlenia kreślinka nizinnego na terenie Polski.
UI-1 UP-6 UP-7 UP-9	4056 Zatoczek łamliwy *(Anisus vorticulus)*	Stwierdzono kolejny gatunek (brak w SFD) występujący w starorzeczach (Grużewska 2005). Zatoczek łamliwy jest gatunkiem rzadkim i zazwyczaj występuje nielicznie. Zamieszkuje głównie drobne zbiorniki wody stojącej z czystą wodą i gęstą roślinnością - wypłycone stawy, starorzecza, rozlewiska, zabagnienia, rowy melioracyjne i torfianki oraz inne zbiorniki wodne na torfowiskach (typowe siedlisko). Preferuje zbiorniki powyżej 3 m szerokości i stosunkowo głębokie (powyżej 1 m). Został on stwierdzony w starorzeczach: Narwica, Nieciecz, Niewodowo, Pniewo (oraz Bronowo I i Bronowo II - poza SOOS)	Głównym zagrożeniem dla zatoczka łamliwego wydaje się być degradacja jego siedlisk. Drobne zbiorniki czy płycizny większych akwenów, zamieszkiwane przez ten gatunek, to bardzo wrażliwe siedliska. Niewłaściwe gospodarowanie na terenach, gdzie występują, może prowadzić nawet do ich zaniku. Dotyczy to nie tylko zagospodarowania samego zbiornika, ale i jego sąsiedztwa. Zagrożeniem dla tego gatunku jest zanieczyszczenie zbiorników wodnych – również nawozami mineralnymi jak również obniżenie poziomu wód związane z działaniami w sąsiedztwie zbiornika.	1. Utrzymywanie odpowiednich parametrów fizyczno-chemicznych wody na istniejących stanowiskach zatoczka łamliwego, ale również tworzenie warunków ekspansji gatunku na nowe stanowiska. 2. Zarządzania wodami w taki sposób, aby utrzymać odpowiednio wysoki poziom wody na stanowiskach zatoczka (we współpracy z lokalnymi podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną na danym. 3. Rozpowszechnianie informacji dotyczących statusu i znaczenia zatoczka łamliwego wśród zarządców terenów, na których znajdują się jego stanowiska oraz propagowanie właściwych metod gospodarowania na tych obszarach, zwłaszcza w odniesieniu do gospodarki wodnej, w celu prowadzenia skutecznej ochrony tego zagrożonego ślimaka.	Na stanowiskach zatoczka łamliwego założyć powierzchnie monitoringowe. Raz na 2 - 3 lata, w sezonie wegetacyjnym (maj - wrzesień), pobierać próby ilościowe w tych miejscach. Próby powinny być pobrane w początkowym okresie sezonu, w środku i pod koniec. Należy notować również wymiary osobników. Równolegle monitorować stan siedliska. W tym celu należy zbadać własności fizyczno-chemiczne wody, jej poziom względem na stałe zamontowanych wskaźników oraz opisać miejsce ze zwróceniem szczególnej uwagi na jakość i stan roślinności.

Rozmieszczenie, charakterystykę, zagrożenia oraz zadania ochronne dla gatunków „naturowych" z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 19 c.d.

Adres na rys. planu	Kod Gatunek	Rozmieszczenie	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
			ROŚLINY		
	1939 Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*	W Polsce najliczniej występuje w północno-wschodniej części kraju. Notowany jest w świetlistych lasach liściastych (klasa Quercuco-Fagetea) – grądach subkontynentalnych (Tilio cordate-Carpinetum betuli) oraz w borach mieszanych (klasa Vaccinio-Piceetea): subborealnym i kontynentalnym. Spotykany najczęściej w zaroślach na brzegach lasów, na polanach i przydrożach leśnych, a także na skraju nasadzeń leśnych i młodników sosnowych	Rzepik szczeciniasty występuje tu krańcach zasięgu, a więc „z natury" nie jest częsty tam, gdzie warunki klimatyczne są dla niego już mniej korzystne. Jak się wydaje, na stanowiskach w Polsce gatunek, choć rzadki, nie jest zagrożony, o ile tylko nie są zagrożone zbiorowiska leśne, z którymi jest związany	Dopiero monitoring (w kolumnie obok) umożliwi ocenę aktualnych zasobów i potencjalnego zagrożenia gatunku oraz pozwoli na sformułowanie propozycji działań ochronnych. Do tego czasu istotne jest utrzymanie w możliwie niezmienionym stanie zbiorowisk leśnych, gdzie występuje rzepik szczeciniasty.	Rozpoczęcie monitoringu stanowisk w północno-wschodniej Polsce przewidziane od 2004 r., w ramach zbioru materiałów do „Czerwonej księgi roślin województwa podlaskiego".

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20

Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A021 Bąk *Botaurus stellaris*	Dwa odzywające się samce - liczebność bąka w stosunku do początku lat 90-tych obniżyła się o połowę (z 4 samców) i obecnie utrzymuje się na dość stałym poziomie 2 (1-3) odzywających się ptaków.	W 2008 roku ptaki stwierdzono w okolicy starorzecza „Niewodowo". Dodatkowo, stwierdzono jednego odzywającego się ptaka tuż poza granicami OSOP Przełomowa Dolina Narwi na obszarze Bagna Wizna.	Optymalne siedliska to zalane trzcinowiska składające się z trzciny w różnym wieku, z domieszką palki wodnej (starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne z *Nymphaeion, Potamion*. Czynnikiem warunkującym występowanie bąka jest: zalanie trzcinowiska płytką wodą (min. 50 cm), co stwarza dogodne warunki do gniazdowania (ochrona przed drapieżnikami) i żerowania oraz wielkość trzcinowiska - najmniejsze zasiedlone siedlisko miało 1,5 ha.	Największym zagrożeniem dla miejscowej populacji czapli jest spadek poziomu wód gruntowych, w wyniku którego po ustąpieniu zalewu, trzcinowisko nie jest zalane, co nie stwarza bezpiecznych warunków do wyprowadzenia lęgów i ptaki nie zasiedlają tego obszaru. Dodatkowym zagrożeniem dla bąka może być utrata siedlisk w wyniku pozyskiwania trzciny oraz ewentualnego przekształcania obszarów trzcinowisk na tereny kośne (łąki).	1. Zabezpieczenie istniejących trzcinowisk przed zniszczeniem (wypalaniem, nielegalne pozyskiwaniem trzciny); 2. Nie dopuszczenie do prac powodujących dalsze osuszanie doliny Narwi. 3. Rozważenie możliwość skierowania wody za pomocą urządzeń technicznych na obszar trzcinowisk w celu ich zalania.	Stan populacji w dalszym ciągu powinien być monitorowany. W tym celu należy wykonać dwie wieczorne kontrole wszystkich trzcinowisk na terenie OSOP w okresie 15-30 kwiecień i 20 maj – 5 czerwiec w celu policzenia odzywających się samców. W trakcie kontroli należy używać stymulacji głosowej.
A022 Bączek *Ixobrychus minutus*	Gatunek po raz ostatni stwierdzony pod koniec lat 80-tych - jedna para (Chyl, Górski 1993). W trakcie kolejnych inwentaryzacji, począwszy od 1990 roku gatunku nie stwierdzono.	Brak jakichkolwiek danych o stwierdzeniu gatunku w ostatnich kilkunastu latach.	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion, Potamion*	Zagrożeniem dla tego gatunku czapli jest spadek poziomu wód gruntowych, w wyniku którego po ustąpieniu zalewu starorzecza są wypłycone, co nie stwarza bezpiecznych warunków do wyprowadzenia lęgów i ptaki nie zasiedlają tego obszaru.	1. Niedopuszczenie dla prac mogących doprowadzić do dalszego przesuszenia doliny. 2. Utrzymanie wysokiego poziomu lustra wody w starorzeczach.	W związku z występowaniem dogodnych biotopów (starorzecza z szerokim pasem szuwaru i zakrzaczeniami) w celu potwierdzenia statusu gatunku konieczne jest przeprowadzenie ponownej inwentaryzacji na całym terenie Obszaru. Powinno być przeprowadzonych co najmniej 6 kontroli terenowych w trakcie całego sezonu lęgowe.
A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*	0-1 para - w trakcie sezonu lęgowego kilkukrotnie obserwowano żerujące bociany czarne w pobliżu Olszyny Pniewskiej. Wskazuje tona zasiedlenie tego terenu przez jedną parę. Gniazda jednak nie znaleziono. W 2006 roku 1 para gniazdowała w Olszynie Pniewskiej.	Para najprawdopodobniej ma gniazdo na terenie Olszyny Pniewskiej. Żerujące ptaki stwierdzano zwykle na zbiornikach i ciekach wodnych przy granicy tego kompleksu leśnego.	Gniazdują w rozległych kompleksach leśnych - najchętniej w podmokłych i zabagnionych, w pobliżu śródleśnych rzek i innych cieków, na których chętnie żerują.	Istnieje zagrożenie wycięcia drzewostanu z gniazdem w trakcie prac leśnych lub opuszczenie stanowiska w wyniku prac w bezpośrednim pobliżu gniazda, o ile zlokalizowane ono jest poza rezerwatem lub na terenie rezerwatu ale w bliskiej odległości od jego granicy.	1. Ograniczenie, a najlepiej wstrzymanie prac leśnych na terenie Olszyny Pniewskiej. 2. Objęcie stanowiska bociana czarnego (gniazda) ochroną strefową.	Należy odszukać gniazdo, a następnie zgłosić wniosek o objęcia go ochroną strefową. W tym celu wczesną wiosną (przed rozwojem liści) należy odszukać wszystkie duże gniazda w tym kompleksie, następnie po przylocie ptaków potwierdzić zasiedlenie gniazda.
A031 Bocian biały *Ciconia ciconia*	Dwadzieścia siedem par z gniazdami.	Ptaki zasiedlają niemal wszystkie okoliczne wsie, znajdujące się na terenie Ostoi. Ich rozmieszczenie jest dość równomierne: 12 par gniazduje na lewobrzeżnej części doliny, pozostałe 15 par po prawej stronie rzeki.	Gniazdują zwykle w krajobrazie rolniczym, najczęściej w obrębie zabudowy (na słupach elektrycznych, kominach i dachach budynków - część z nich jest umieszczona na specjalnych platformach). Żerowiska stanowią przede wszystkim łąki i pastwiska w obrębie doliny Narwi	Populacja bociana białego posiada obecnie dogodne warunki żerowiskowe i lęgowe, Potencjalnymi zagrożeniami mogą być: - utrata stanowisk lęgowych w wyniku zagrożenia konstrukcji budynków (gł. starych stodół), na których znajdują się gniazda; - zmiana struktury środowiska w obrębie doliny Narwi.	1. W przypadkach zagrożenia zniszczeniem gniazda lub konstrukcji, na której się ono znajduje należy wykonać platformę pozwalającą na dalszą egzystencję gniazda. 2. Należy także nie dopuszczać do nadmiernej sukcesji drzew i krzewów na terenie doliny Narwi.	Należy wykonywać coroczne liczenia zajętych gniazd na terenie Ostoi. Liczenia należy przeprowadzać pod koniec czerwca lub na początku lipca, kiedy w gniazdach są już duże pisklęta.
A072 Trzmielojad *(Pernis apivorus)*	Jedna para lęgowa (Pugacewicz 1998) Nie można wykluczyć, że populacja lęgowa może być liczniejsza, a dotychczas nie zwrócono wystarczającej uwagi na oznaczenie gatunku.	W 1998 roku jedna para lęgowa gniazdowała w kompleksie leśnym Olszyna Pniewska.	Zasiedla rozległe lasy różnorakiego rodzaju, najchętniej liściaste i mieszane. Najczęściej są to grądy i łęgi. W okresie lęgowym rzadko widywany poza lasem. Ostatnio najchętniej zasiedla mniejsze kompleksy leśne w pobliżu nieużytków zarastających lasem.	*1. Utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zastępowania drzewostanów mieszanych przez monokultury iglaste.* *2. Utrata siedlisk żerowania w wyniku likwidacji śródleśnych terenów otwartych.* *3. Niepokojenie wysiadujących ptaków przez ludzi w wyniku prowadzenia prac leśnych w pobliżu gniazd oraz rozwoju ruchu rekreacyjnego.*	*1. Kontynuowanie gospodarki leśnej zmierzającej do uzyskania drzewostanów o zróżnicowanym składzie gatunkowym i strukturze piętrowej.* *2. Ochrona śródleśnych terenów otwartych.*	Konieczna jest weryfikacja aktualnej wiedzy poprzez ponowne wykonanie monitoringu i większą ilość kontroli na obszarze potencjalnych biotopów. (siedliska: grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny - 9170, łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe – 91E0, łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe 91F0).
A075 Bielik *Haliaeetus albicilla*	1 para - populacja stabilna - stanowisko istnieje od 1990 r.	Stanowisko znajduje się w Olszynie Pniewskiej.	Związany z wodami obfitującymi w ryby oraz tereny licznie zasiedlone przez ptaki wodne. Gniazduje zwykle w dużych lasach, niekoniecznie w bezpośredniej bliskości wód.	Możliwość opuszczenia stanowiska w wyniku prac w pobliżu gniazda.	Utrzymanie ochrony strefowej chroniącej stanowisko bielika (gniazdo).	Każdego roku należy kontrolować strefę i zasiedlenie gniazda. Kontrola powinna być prowadzona przez doświadczonego ornitologa.

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*	6-7 par – populacja błotniaka stawowego ulega rokrocznym fluktuacjom. Najwyższą liczebność stwierdzono w 1990 roku – 15 par, najniższą w 1996 roku – 4-5 par.	Większość par gnieździ się w zachodniej części doliny (5-6 par), jedna na wysokości Krzewa Starego.	Gniazdują w szuwarach trzcinowych i pałkowych, rzadziej w szuwarach oczeretowych porastających brzegi rzeki i starorzeczy. W wyborze miejsc gniazdowania kluczową rolę odgrywa obecność żerowisk – preferuje rozległe łąki. Polują zarówno na terenie doliny, jak również na obszarach wysoczyznowych.	1. Utrata siedlisk w wyniku nadmiernego przesuszenia doliny, palenia trzcinowisk itp. 2. Dość duże znaczenie dla kondycji populacji błotniaka stawowego ma również presja ze strony drapieżników (głównie lis i norka).	1. Zabezpieczenie istniejących stanowisk przed zniszczeniem (wypalanie i nielegalne pozyskiwanie trzciny). 2. Niedopuszczenie dla prac mogących doprowadzić do dalszego przesuszenia doliny. 3. Rozważenie możliwości przeprowadzenia redukcji drapieżników (lisa, norki) na terenie Ostoi.	Monitoringiem należy objąć całą zalewową dolinę Narwi. Należy wykonać dwie kontrole. Pierwsza w okresie 15-30 kwietnia w celu lokalizacji stanowisk na podstawie obserwacji tokujących osobników i ptaków budujących gniazda. Drugie liczenie należy wykonać w okresie 15-30 czerwca w okresie karmienia piskląt.
A084 Błotniak łąkowy *(Cirrus pygargus)*	Wg opracowań Górskiego w przeciągu ostatnich kilkunastu lat gatunek stwierdzony dwukrotnie tj. w 1990 i 1996 roku. Z kolei dane z inwentaryzacji z powierzchni Krzewo w 1998 roku (Pugacewicz 1998) podają, iż stwierdzono tam 2 pary lęgowe.	Dziczejące łąki w okolicach Starego Krzewa.	Błotniak łąkowy zasiedla dolinę rzeczą gdzie zajmuje zakrzewione niezbyt dorodne szuwary trzcinowe, turzycowe, mannowe oraz zbiorowiska ziołorośli, zwykle poza strefą zalewu. Żeruje na otwartych terenach z niską i średniej wysokości roślinnością.	1. Utrata siedlisk w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinie Narwi. 3. Utrata siedlisk w wyniku osuszania starorzeczy. *4. Zwiększona presja drapieżników niszczących lęgi (przede wszystkim lisa), wynikająca z łatwiejszego dostępu do gniazd spowodowanego obniżeniem poziomu wody na torfowiskach.* *5. Ułatwienie ludziom dostępu do gniazd w wyniku obniżenia poziomu wody w miejscach lęgu.* *6. Utrata bazy pokarmowej w wyniku zaniku dużych gatunków owadów w łowiskach.*	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów. 4. Zapewnienie spokoju ptakom, przez ograniczenie użytkowania turystycznego i rekreacyjnego. *5. protegowanie ekstensywnego rolnictwa, zwłaszcza użytkowanie łąk i pastwisk.* *6. Objęcie formą ochrony przyrody (użytek ekologiczny) starorzeczy, oczek wodnych słupiających pary lęgowe tego gatunku.*	Najprawdopodobniej jest to więc gatunek lęgowy o wielkości populacji zależącej od fluktuacji populacji krajowej gatunku. Konieczna jest weryfikacja aktualnej wiedzy poprzez ponowne wykonanie inwentaryzacji na obszarze potencjalnych biotopów.
A089 Orlik krzykliwy *Aqulia pomarina*	1 para – nastąpił spadek liczebności ze względu na opuszczenie stanowiska w Olszynie Krzewskiej, które zostało zniszczone w wyniku wycinki drzew.	Stanowisko lęgowe znajduje się w Olszynie Pniewskiej, gdzie przez cały sezon lęgowy obserwowano ptaki żerujące na łąkach oraz wlatujące do lasu (także z pokarmem). Lokalizacja gniazda nieznana.	Gniazduje w rozległych, wilgotnych lasach liściastych i mieszanych. Niezbędnym elementem w pobliżu lasów jest obecność rozległych, podmokłych łąk, pastwisk i innych terenów otwartych, z pojedynczymi drzewami, na których chętnie poluje.	Istnieje zagrożenie wycięcia drzewa (drzewostanu) z gniazdem lub opuszczenie stanowiska w wyniku prac w bezpośrednim pobliżu gniazda.	1. Utrzymanie strefy ochronnej wokół stanowiska orlika krzykliwego (gniazda) w Olszynie Pniewskiej. 2. W przypadku ponownego stwierdzenia zagnieżdżenia się drugiej pary w Olszynie Krzewskiej należy powołać strefę ochronną równocześnie informując właściciela lasu o nałożonym rygorze ochronnym. W przypadku jeśli byłby to las prywatny należy dążyć do jego wykupienia.	Każdego roku należy kontrolować strefę i odszukać gniazdo orlika krzykliwego. Kontrola powinna być prowadzona przez doświadczonego ornitologa. W tym celu wczesną wiosną (przed rozwojem liści) należy odszukać wszystkie duże gniazda w tym kompleksie, następnie po przylocie ptaków potwierdzić zasiedlenie gniazda. Należy także prowadzić kontrolę Olszyny Krzewskiej pod kątem jej ponownego zasiedlenia przez ten gatunek.
A119 Kropiatka *Porzana porzana*	12 odzywających się samców – gatunek podlega dość silnym fluktuacjom. Po dość niskiej liczebności w latach 2004 -2006 (4-5 samców), sezon 2008 charakteryzował się dość wysoką liczebnością. Największą liczbę ptaków stwierdzono w 1996 roku, kiedy to odzywało się 18-21 samców.	Wszystkie ptaki stwierdzono w środkowej części doliny, na odcinku między miejscowościami Rakowo-Boginie i Drozdowo.	Gniazduje na terenie zalewowych, starorzeczach i innych podmokłych siedliskach. Optymalne środowisko to stale zalane szuwary z wysokimi turzycami z domieszką manny, tataraku i skrzypów. Poziom zalewu powinien być w miarę stały, bez dużych wahań. Unika terenów głęboko zalanych, jak również przesuszonych.	1. Zmiana stosunków wodnych, gatunek ten unika terenów przesuszonych oraz zbyt głęboko zalanych. 2. Dodatkowym zagrożeniem może być zbyt duża penetracja ludzka w okresie lęgowym w pobliżu starorzeczy i koryta rzeki (wędkarze).	1. Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi. 2. Ograniczenie presji antropogenicznej w okresie 1 kwietnia do 30 czerwca (zakaz wędkowania).	Należy wykonać dwie kontrole (5-20 maj oraz 5-20 czerwiec) wieczorno-nocne, w celu określenia liczby odzywających się samców. W trakcie liczeń należy używać stymulacji głosowej.
A120 Zielonka *Porzana parva*	1 samiec – nowy gatunek na obszarze Ostoi.	Odzywającego się samca stwierdzono na silnie podmokłym obszarze, w obniżeniu terenu z otwartym lustrem wody, porośniętego turzycą z udziałem trzciny i pałki wodnej na wysokości Niewodowa.	Występuje na eutroficznych płytkich zbiornikach, zarówno naturalnych (starorzecza), jak również sztucznych (stawy). Gniazduje najczęściej na pograniczu(w strefie przejściowej) między bujnymi szuwarami a strefą otwartej wody.	Zmiana stosunków wodnych – przesuszenie obszaru doliny Narwi.	Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi.	Kontrolą należy objąć strefę zalewową rzeki Narew. Należy wykonać dwie kontrole (od 15 do 30 maja i od 10 do 20 czerwca). W trakcie liczeń należy wykorzystać stymulację głosową i policzyć samce odzywające się głosem godowym.

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi*)

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A122 Derkacz *Crex crex*	112-120 odzywających się samców. Od początku lat 90-tych odnotowuje się wzrostowy trend populacji derkacza. Liczebność w sezonie 2008 jest najwyższa jaką dotąd stwierdzono i nieznacznie przewyższa wynik z 2006 roku, kiedy stwierdzono również ponad 100 odzywających się samców. Dalszy wzrost populacji jest jednak mało prawdopodobny, gdyż ptak ten zajął już niemalże wszystkie odpowiednie tereny dla tego gatunku.	Występuje na terenie całej strefy zalewowej doliny Narwi. Największe skupienia występują w części wschodniej (na wysokości Krzewa Starego, po lewobrzeżnej stronie rzeki) i środkowej (między Siemieniem, a Rybnem).	Zajmuje tereny otwarte - głównie wilgotne i podmokłe, ekstensywnie użytkowane łąki oraz turzycowiska. Najczęściej są to tereny położone w dolinach rzek oraz bagna, torfowiska i podmokłe tereny wokół oczek wodnych, czasami są to pastwiska i łąki nie znajdujące się w sąsiedztwie wód.	1. Do najważniejszych zagrożeń dla lokalnej populacji derkacza należy przesuszenie doliny Narwi oraz zbyt wczesne rozpoczęcie koszeń łąk, a także koszenie łąk od zewnątrz do środka. 2. W mniejszym stopniu również naturalna sukcesja na obszarach łąk.	1. Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi. 2. Bardzo istotnym zabiegiem jest promowanie dopłat z pakietów rolno środowiskowych dla rolników i przejście na system z opóźnionym terminem pierwszego pokosu oraz koszeniem od wewnątrz do zewnątrz łąki, co znacząco poprawi sukces lęgowy i przeżywalność ptaków. 3. Powstrzymać procesu sukcesji ekologicznej na łąkach.	Kontrolą należy objąć cały obszar doliny zalewowej Narwi oraz tereny łąk i pastwisk poza nią. Należy wykonać dwie nocne kontrole z wykorzystaniem stymulacji głosowej. Pierwsza kontrola powinna odbyć się od 10 do 20 maja. Druga od 10 do 20 czerwca.
A127 Żuraw *Grus grus*	11-12 par - liczebność żurawia na przestrzeni ostatnich 18 lat wzrosła ponad trzykrotnie. Obecnie stan populacji najprawdopodobniej się ustabilizował.	Występuje przede wszystkim w Olszynie Pniewskiej i Olszynie Krzewskiej. Kilka par występuje również rozproszonych na łąkach w dolinie Narwi.	Gniazduje zarówno w podmokłych lasach (olsy, łęgi), jak i w krajobrazie półotwartym, na zakrzaczonych bagnach, torfowiskach i podmokłych łąkach w dolinach rzek, oczek wodnych i starorzeczy. Ostatnio zasiedla również małe, zadrzewione śródpolne bagna.	1. Zmiana stosunków wodnych w obrębie doliny Narwi. 2. Populacja gniazdująca w lasach jest narażona na zniszczenie stanowisk w wyniku prac leśnych. 3. Populacja gniazdująca na łąkach narażona jest na presje drapieżników i niepokojenie przez ludzi.	1. Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi. 2. Ograniczenie lub powstrzymanie wyrębów w obrębie podmokłych lasów na terenie Ostoi. 3. Zmniejszenie presji antropogenicznej w okresie 1 kwietnia do 30 czerwca (zakaz wędkowania) zarówno przy głównym korycie Narwi, jak i na starorzeczach.	Kontrolą należy objąć łąki w obrębie doliny Narwi oraz Olszynę Pniewską i Olszynę Krzewską. Należy wykonać dwie kontrole terenu w celu odnalezienia stanowisk żurawia. Terminy kontroli: 1-15 kwiecień oraz 1-15\maj.
A151 Batalion **(P)** *Philomachus pugnax*	W przeszłości gatunek regularnie lęgowy, ostatnio wyjątkowo: 1994 r. – 1 samica lęgowa, a w 1998 r. – 2 samice lęgowe koło Krzewa Starego. Późniejszych stwierdzeń lęgowych batalionów brak.	Nie stwierdzono lęgowych batalionów na obszarze Ostoi. Przelotne ptaki były spotykane na obszarze całej doliny Narwi, licznej w jej wschodniej części. Ostatnie przelotne ptaki obserwowano na przełomie maja i czerwca. Być może, w niektóre lata może dochodzić do efemerycznego pozostawiania batalionów na lęgi.	Gatunek gnieździ się w strefie zalewowej rzeki na ekstensywnie użytkowanych podmokłych łąkach i pastwiskach z niską roślinnością. Gniazda zakłada zwykle w wyższej trawie, na skraju pastwisk i łąk, na wyniesieniach terenu w pobliżu zagłębień terenu wypełnionych wodą. W trakcie przelotów bataliony zatrzymywały się na zalanych łąkach i pastwiskach.	Przyczyny wycofania się bataliona z obszaru Przełomowej Doliny Narwi wynikają z: - przesuszenia w doliny; - niemal całkowitego zaprzestania użytkowania łąk w systemie pastwiskowym; - spadku liczebności w obrębie głównej populacji tego gatunku.	1. Niedopuszczenie do dalszego przesuszenia doliny. 2. Przywrócenie gospodarki pastwiskowej w dolinie rzeki.	Kontrolą należy objąć łąki i pastwiska w strefie zalewowej rzeki. Należy wykonać dwie kontrole dzienne: 10 do 20 maj (lokalizacja tokowisk) oraz od 20 maja do 15 czerwca – poszukiwanie samic wykazujących zachowanie lęgowe.
A154 Dubelt **(P)** *Gallinago media*	Odnotowano 1 tokowisko z 4-5 samcami. Gatunek o spadkowej tendencji, gnieżdżący się nieregularnie w latach o korzystnych warunkach wodnych.	Tokowisko znajdowało się po lewobrzeżnej części doliny na wysokości miejscowości Krzewo Stare.	Zasiedla głównie zalewowe doliny rzeczne i naturalne torfowiska niskie. Rzadziej przesuszone torfowiska i obrzeża zbiorników. Zwykle są to tereny porośnięte niską i średnią roślinnością. Gniazda zakład zwykle w szuwarach turzycowych średniej wysokości, często w pobliżu tokowisk.	1. Zmiana stosunków wodnych, która w konsekwencji sprawia, iż jedynie w niektóre lata (wilgotnych) ptaki mają odpowiednie warunki siedliskowe. 2. Sukcesja (zarastanie) tokowisk. 3. Zaprzestanie koszenia łąk.	Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi. Dubelt jest gatunkiem kwalifikującym obszar do dopłat w ramach pakietu Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Należy zatem promować w/w pakiet, co zapewni regularne koszenie stanowisk dubelta i powstrzyma sukcesje na obszarach tokowisk, a sam termin koszenia nie zagraża ptakom.	Monitoringiem należy objąć całą dolinę Narwi. W celu określenia wielkości populacji należy przeprowadzić dwie kontrole wieczorno-nocne, z wykorzystaniem stymulacji głosowej. Terminy kontroli: 10-20 maj i 10-20 czerwiec.
A166 Łęczak (brodziec leśny) *Trinia glareola*	SFD 330i populacja przelotna	W trakcie wędrówek zajmowane siedliska są bardzo zróżnicowane, ale najczęściej spotykany jest nad zasobnymi w pokarm zeutrofizowanymi zbiornikami wodnymi na otwartym terenie. Mogą to być oczka i większe zbiorniki śródpolne, zalewowe doliny rzeczne.	W Europie Środkowej preferuje torfowiska wysokie, z niewielkimi oczkami wodnymi otoczonymi płatami torfowców i wełnianki. W Polsce na Bielawskich Błotach łęczak gniazduje na podmokłej części torfowiska wysokiego z dawnymi torfiankami, w otoczeniu karłowatych brzóz, sosenek i dobrze rozwiniętej warstwy torfowców.	1. Zmniejszanie powierzchni naturalnych terenów zalewowych w dolinach rzek niżowych, regularnie podtapianych w okresie wiosennym. 2. płoszenie stad ptaków zatrzymujących się podczas wędrówki (w sezonie polowań na kaczki odpoczywające i żerujące łęczaki są przepłoszone przez myśliwych).	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; 4. Zapewnienie spokoju wędrującym ptakom, przez ograniczenie użytkowania turystycznego i rekreacyjnego w okresie lipiec - październik.	Coroczne liczenie ptaków wędrownych w miejscach większych koncentracji: wiosną w okresie 20 kwietnia - 31 maja, a w trakcie letniej wędrówki 20 czerwca - 10 września. Liczenia takie powinny być prowadzone z częstotliwością nie mniejszą niż raz na 5 dni.

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A193 Rybitwa rzeczna *(Sterna hirundo)*	2 – 3 pary w 1990 r. 23 – 24 pary w 1996 r. 5 par w 1998 r. 1 para w 2004 r.	W 1998 roku 4 gniazda na półwyspie starorzecza Łopian koło Krzewa, a pojedyncza para gniazdowała u ujścia rzeki Gać (Pugacewicz 1998).	Rybitwy rzeczne gnieżdżą się najchętniej na piaszczystych, madowych wzniesieniach z niską roślinnością leżącą poza strefą zalewu. W 1998 roku (kolonia 4 gniazda pod Krzewem) została założona w miejscu, które dopiero po 10 maja została odsłonięta przez wodę. Rybitwa unika terenów z gęstą roślinnością.	1. Utrata siedlisk w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy). 3. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzek. 4. Niska udatność lęgów w wyniku wzrostu intensywności ruchu turystycznego na terenach nadrzecznych, na których znajdują się kolonie lęgowe. 5. Niska udatność lęgów spowodowana przez drapieżniki skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka mewa srebrzysta i czworonożne (lis, jenot, norka amerykańska i inne łasicowate) niszczące lęgi. 6. W okresie pozalęgowym płoszenie przez ludzi (spacerowiczów i uprawiających sporty wodne) stad ptaków zbierających się na przybrzeżnych wyspach i plażach na odpoczynek	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. *2. Zaniechanie zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzecznych.* 3. Ograniczenie dostęp ludzi do lęgowisk gatunku w okresie 1 kwietnia -31 lipca, w szczególności uniemożliwienie dojazdu samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska (ograniczenie nie powinno dotyczyć przedstawicieli społeczności lokalnych i powinno mu towarzyszyć wskazanie, w miarę potrzeby, alternatywnych miejsc biwakowania połączone z oznakowaniem, ułatwieniem dojazdu). 4. Podjęcie redukcji liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska).	W celu oceny rzeczywistego potencjału Obszaru jako miejsca lęgowego gatunku należałoby prowadzić stały monitoring wielkości lęgowej populacji, równocześnie odnosząc to do wielkości i trwałości wiosennego zalewu w oparciu o dane pomiarowe z sieci wodowskazów IMiGW. Takie zestawienie należałoby wykonać również w stosunku do danych archiwalnych oraz sytuacji populacji gatunku na sąsiednich obszarach w dolinie Narwi i Biebrzy
A195 Rybitwa białoczelna *(Sterna albifrons)*	1 para w 1996 r. 1 para w 1998 r. 1 para w 2004 r.	W 1996 roku pojedyncza para gniazdowała w okolicach Krzewa. Pojedynczą parę lęgową stwierdzono w 1998 roku również w okolicy Krzewa na półwyspie starorzecza Łopian w kolonii lęgowej rybitwy rzecznej (Pugacewicz 1998).	Gniazduje zwykle w małych kolóniach (kilka-kilkanaście par) na piaszczystych wyspach w biegu dużych rzek, a rzadziej na zalewowych pastwiskach.	1. Utrata siedlisk w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku ograniczenia powierzchni nadrzecznych pastwisk o stosunkowo niskiej obsadzie bydła. Wskutek zmniejszenia intensywności wypasu pastwiska zarastają wysoką roślinnością. 3. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzek. 4. Niska udatność lęgów w wyniku wzrostu intensywności ruchu turystycznego na terenach nadrzecznych. 5. Niska udatność lęgów spowodowana przez drapieżniki skrzydlate (wrona siwa, sroka, kruk, mewa srebrzysta) i czworonożne (lis, jenot, norka amerykańska i inne łasicowate) niszczące lęgi. 6. W okresach wędrówek: zmniejszanie powierzchni naturalnych terenów zalewowych w dolinach rzek nizowych, regulamie podtapianych w okresie wiosennym.	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów. 4. Zaniechanie zalesiania nieużytków rolnych w dolinach rzecznych. 5. Ograniczenie dostępu ludzi do lęgowisk gatunku w okresie 1 kwietnia -31 lipca, w szczególności uniemożliwienie dojazd samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska (ograniczenie nie powinno dotyczyć przedstawicieli społeczności lokalnych i powinno mu towarzyszyć wskazanie, w miarę potrzeby, alternatywnych miejsc biwakowania połączone z oznakowaniem i ułatwieniem dojazdu. 6. Podjęcie redukcji liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska. 7. Zapewnie spokoju wędrującym ptakom, przede wszystkim na terenach większych koncentracji rybitwy, przez wyłączenie tych obszarów z użytkowania turystycznego i rekreacyjnego w okresie lipiec - październik.	W celu oceny rzeczywistego potencjału Obszaru jako miejsca lęgowego gatunku należałoby prowadzić stały monitoring wielkości lęgowej populacji, równocześnie odnosząc to do wielkości i trwałości wiosennego zalewu w oparciu o dane pomiarowe z sieci wodowskazów IMiGW. Takie zestawienie należałoby wykonać również w stosunku do danych archiwalnych oraz sytuacji populacji gatunku na sąsiednich obszarach w dolinie Narwi i Biebrzy.
A196 Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*	2-3 pary – gatunek nieregularnie lęgowy – poprzednio w 1996 roku (37 - 41 par).	Ptaki stwierdzono na obrzeżach koloni lęgowej rybitwy czarnej i rybitwy białoskrzydłej w okolicy Krzewa Starego. Rybitwy straciły lęgi na etapie wysiadywania jaj i w czerwcu opuściły teren koloni.	Zajmuje przede wszystkim płytkie starorzecza z dobrze rozwiniętą roślinnością wodną (w pobliżu otwartej wody), na której buduje gniazda. Rzadziej zasiedla strefę zalewową rzek, gdzie zakłada kolonie w zalanych łąkach turzycowych, w pobliżu wody.	Przesuszenie doliny Narwi oraz zmiany poziomu wody (zalewu) w trakcie sezonu, co w konsekwencji prowadzi do strat spowodowanych presją drapieżników, które mają ułatwiony dostęp do koloni lęgowej.	1. Niedopuszczenie do dalszego przesuszenia doliny Narwi. 2. Bezwzględny zakaz spuszczania wody ze starorzeczy i obniżeń terenu. W miarę możliwości odtworzenie osuszonych starorzeczy (likwidacja przepustów).	Kontrolą należy objąć dolinę zalewową Narwi. Należy przeprowadzić dwie kontrole: w celu wykrycia stanowisk lęgowych (20-30 maj) i określenie sukcesu lęgowego (15- 30 czerwiec).

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A197 Rybitwa czarna **(P)** *Chlidonias niger*	Stwierdzono 40 par w 2-ch koloniach. Populacja rybitwy czarnej podlega rokrocznym fluktuacjom.	Największa kolonia została założona na starorzeczu zwanym „Rzeka Łopian", po lewobrzeżnej stronie rzek Narew, na wysokości Krzewa Starego. Gnieździło się tam 35 par. Ptaki z tej koloni miały wysoki sukces lęgowy i z większości gniazd wyleciały pisklęta. Druga kolonia rybitw czarnych (5 par) znajdowała się w obrębie dużej koloni rybitw białoskrzydłych, w okolicy starorzecza „Czyste". W obrębie tej koloni najprawdopodobniej wszystkie ptaki straciły pisklęta.	Gnieździ się w dolinie rzecznej na starorzeczach i zastoiskach wodnych z dużą ilością pływającej roślinności. Czynnikiem warunkującym występowanie tego gatunku poza pływającą roślinnością jest niewielkie falowanie wody oraz otwarta przestrzeń wokół kolonii. Żerujące ptaki penetrują rozmaite środowiska, ale głównie starorzecza i rzekę, a do połowy maja również rozlewiska	1. Zmiana poziomu wody (zalewu) w trakcie sezonu, co w konsekwencji prowadzi do strat w wyniku presji drapieżników, które mają ułatwiony dostęp do koloni lęgowej. 2. Dodatkowym zagrożeniem jest zbyt duża presja ludzi w okolicach starorzeczy (koloni), co może prowadzić do przepłoszenia ptaków i opuszczenia stanowiska.	1. Niedopuszczenie do dalszego przesuszenia doliny Narwi. 2. Bezwzględny zakaz spuszczania wody ze starorzeczy. W miarę możliwości odtworzenie osuszonych starorzeczy (likwidacja przepustów). 3. Na starorzeczach, na których stwierdzono kolonie rybitw bezwzględny zakaz wędkowania do momentu wylotu młodych ptaków (min. do 30 VI).	Kontrolą należy objąć wszystkie starorzecza i obszary o otwartym lustrze wody w obrębie łąk. Należy przeprowadzić dwie kontrole: w celu zlokalizowania stanowisk lęgowych (20-30 maj) i określenie sukcesu lęgowego (15-30 czerwiec).
A215 Puchacz *Bubo bubo*	1 para - terytorium to zajęte jest od początku lat 90-tych.	Para ptaków gniazduje w podmokłym olsie na terenie rezerwatu Wielki Dział, gdzie w okresie wczesnowiosennym słyszano głosy terytorialne ptaków, a w maju i czerwcu obserwowano 2 krotnie polujące ptaki po zachodzie słońca na łąkach, wokół kompleksu Olszyny Pniewskiej.	Na niżu zasiedla różnego rodzaju lasu, najczęściej podmokłe (olsy) w pobliżu śródleśnych bagien i torfowisk. Ważnym elementem w pobliżu miejsc gniazdowych jest obecność otwartych terenów o różnorodnym charakterze - mozaika łąk, zadrzewień i zakrzaczeń.	1. Prowadzenie prac leśnych w obrębie stanowiska puchacza lub w jego pobliżu. 2. Zmiany stosunków wodnych (przesuszenie) w Olszynie Pniewskiej.	1. Ograniczenie, najlepiej wstrzymanie prac leśnych na terenie Olszyny Pniewskiej. 2. Objęcie stanowiska puchacza ochroną strefową.	Należy wykonać 2-3 nocne kontrole połączone ze stymulacją głosową, w celu potwierdzenia zajęcia stanowiska przez puchacza. Kontrole należy przeprowadzić w okresie 10 luty - 10 marzec.
A222 Sowa błotna *(Asio flammeus)*	Jedna para w stwierdzona w 1990 roku (Górski 1996).. W latach późniejszych nie obserwowana.	Gniazdowanie tej sowy jest uzależnione od liczebności norników, stąd jest to gatunek z pewnością nieregularnie lęgowy.	Zajmuje przede wszystkim otwarte bagna, turzycowiska, pastwiska i łąki. Obszary te poprzerastane są zwykle pojedynczymi krzewami lub ich kępami, miejscami porośniętymi trzcinowiskami. Poluje na otwartych łąkach i bagnach z niską roślinnością trawiastą i szuwarową.	*1. Osuszania naturalnych siedlisk bagiennych.* *2. Przeorywania i nawożenia łąk w celu uzyskania wysokowydajnych użytków zielonych.* *3. Zajmowania nieużytków na cele związane z rekreacją.*	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów. 4. W *dolinie rzeki - utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych późną wiosną, zachowanie okresowo wypełnionych wodą obniżeń i starorzeczy.* *4. Odstąpienie od planów zalesiania otwartych obszarów w rejonach gnieżdżenia się uszatki błotnej.*	Potwierdzenie statusu gatunku lęgowego wymaga corocznych kontroli optymalnych biotopów. Monitoringiem powinny być objęte szczególnie lata w których licznie pojawiają się norniki.
A229 Zimorodek *Alcedo atthis*	0-1 para - gatunek podlega fluktuacjom (0-2 par).	W trakcie sezonu lęgowego kilkukrotnie obserwowano pojedyncze ptaki polujące lub przelatujące wzdłuż rzeki między Starą Łomżą, a Siemieniem. Norki nie zlokalizowano.	Czyste, śródlądowe wody o stromych brzegach, z których zwisają korzenie lub gałęzie mogące służyć jako punkty obserwacyjne. Gniazduje w wykopanych norach w urwistych brzegach rzek i starorzeczy, najczęściej na odcinkach zalesionych. Czasem gnieździ się w niskich ziemnych (piaszczystych) skarpach w pobliżu stawów i innych zbiorników. Potrafi kopać norki również w wykrotach drzew.	1. Nadmierna penetracja ludzka koryta rzeki. 2. Erozja skarp, w których ptak zakłada norki. 3. Nagłe przybory wód w rzece mogące prowadzić do zalania gniazda.	1. Ograniczenie penetracji ludzkiej w okresie lęgowym. 2. Zakaz wycinania drzew przy korycie rzeki oraz innych prac mogących naruszyć konstrukcję skarpy.	W okresie maj - czerwiec należy przeprowadzić dwie kontrole koryta rzeki w celu wykrycia stanowiska zimorodka.
A234 Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*	W dostępnej literaturze brak jest potwierdzenia występowania gatunku w ostatnich kilkunastu latach.	W dostępnej literaturze brak jest potwierdzenia występowania gatunku w ostatnich kilkunastu latach.	Preferuje skraje luźnych i starych lasów liściastych i mieszanych graniczących z otwartymi terenami. Czasem zajmuje również śródpolne zadrzewienia i peryferyjne parki.	1. Utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starych drzewostanów, przede wszystkim liściastych i ograniczania powierzchni starodrzewu. 2. Utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwych i obumierających drzew. 3. Utrata siedlisk żerowania w wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej na obszarach otwartych, sąsiadujących z lasem. 4. Utrata siedlisk żerowania i gniazdowania w wyniku eliminacji zadrzewień w dolinach rzecznych i przy zbiornikach wodnych, tworzonych przede wszystkim przez gatunki drzew o miękkim drewnie, na których dzięcioł zielonosiwy żeruje i często wykuwa dziuple.	1. W starodrzewach liściastych zaniechać usuwania martwych i zamierających drzew, pozostawiać również wywroty i wiatrołomy. 2. W drzewostanach liściastych i mieszanych w czasie zabiegów pielęgnacyjnych pozostawiać żywe drzewa z gatunków krótko żyjących, o miękkim drewnie (brzoza, osika). 3. Zachować stare drzewostany w parkach, dolinach rzecznych i zadrzewieniach śródpolnych oraz pozostawić w nich martwe i zamierające drzewa. **4**. Zachować mozaikę obszarów zalesionych i krajobrazu rolniczego przez objęcie takich terenów programami rolno-środowiskowymi, promującymi ekstensywne rolnictwo, z niską chemizacją praktyk rolniczych, zachowujące zróżnicowany krajobraz rolniczy - z miedzami, starymi sadami, zakrzaczeniami i łąkami objętymi ekstensywnym wypasem.	Wobec istnienia dogodnych biotopów lęgowych gatunku i występowania chociażby na obszarze Bagna Wizna (w 1998 roku stwierdzono stanowisko w sąsiedztwie wsi Kurpiki) możliwe jest gniazdowanie gatunku. Konieczna jest zatem ponowna inwentaryzacja z co najmniej 6 kontrolami w sezonie lęgowym nakierowana na wyszukiwanie tego gatunku. W przypadku nie stwierdzenia gatunek należy wykreślić z formularza SDF

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*	5 par – trend wzrostowy, choć wcześniejsze wyniki mogły być zaniżone ze względu na inną metodykę prowadzenia inwentaryzacji.	Stanowiska dzięcioła znajdują się w Olszynie Krzewskiej (2 pary), Olszynie Pniewskiej (2 pary) i w rezerwacie Kalinowo (1 para).	Występuje w starych, wysokopiennych lasach, zarówno liściastych, mieszanych jak i iglastych. Rzadziej gniazduje w mniejszych lasach, czasem zasiedla śródpolne zadrzewienia. Gniazduje również w peryferyjnych parkach.	Prowadzenie prac leśnych w obrębie stanowisk dzięcioła czarnego a także w jego pobliżu.	Ograniczenie, najlepiej wstrzymanie prac leśnych na terenie Olszyny Pniewskiej i Krzewskiej. Dwa stanowiska znajdują się na terenie rezerwatów Kalinowo i Wielki Dział.	Należy przeprowadzić trzy kontrole terenowe Olszyny Pniewskiej, Olszyny Krzewskiej a także dąbrowy w rezerwacie Kalinowo, w celu zlokalizowania stanowisk tego dzięcioła. Kontrole należy wykonać w okresie marzec-kwiecień, używając stymulacji głosowej.
A238 Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*	1 para – trend trudny do określenia. Dane z Olszyny Pniewskiej w 1998 roku wykazały 10 par tego gatunku, a wielkość populacji oszacowano na 15 par. Dane ŁPKDN wykazują zmiany liczebności na przestrzeni ostatnich lat (0-2 par). Różnice te mogą wynikać z różnej metodyki prowadzonych inwentaryzacji.	Para gniazduje w północnej części Olszyny Pniewskiej, na obszarze rezerwatu Wielki Dział. Stanowisko znajduje się w grupie starych dębów rosnących na wyniesieniu pośród olsu.	Gatunek występuje w lasach liściastych, zwłaszcza w grądach, nieco mniej licznie w lasach łęgowych, a także w starszych olsach. Preferuje starsze drzewostany z obecnością martwych lub obumierających drzew.	Prowadzenie prac leśnych w obrębie stanowiska dzięcioła średniego a także w jego pobliżu.	Ograniczenie, najlepiej wstrzymanie prac leśnych na terenie Olszyny Pniewskiej.	Należy przeprowadzić trzy kontrole terenowe Olszyny Pniewskiej, Olszyny Krzewskiej a także dąbrowy w rezerwacie Kalinowo, w celu wykrycia stanowisk tego dzięcioła. Kontrole należy wykonać w okresie marzec-kwiecień, używając stymulacji głosowej.
A239 Dzięcioł białogrzbiety *(Dendrocopos leucotos)*	Jedna para stwierdzona w latach 1993 i 1998 (Pugacewicz).	Stanowisko 1 pary w starych lasach i łęgach Olszyny Pniewskiej.	Obecność tego gatunku zależy bardzo silnie od butwiejącego drewna, zwłaszcza miękkiego drewna drzew liściastych. Z tego względu zajmuje głównie dojrzałe drzewostany liściaste i mieszane. Zasiedla łęgi, olsy, grądy, bagienne brzeziny, występuje także w borach mieszanych	1. Brak w lasach odpowiedniej ilości miękkiego, butwiejącego drewna liściastego w postaci zarówno kikutów, jak i leżących na ziemi kłód. 2. Ograniczanie powierzchni starodrzewu liściastego na rzecz drzewostanów iglastych. 3. Rozczłonkowywanie dogodnych dla gatunku drzewostanów. 4. Osuszanie lasów podmokłych.	1. Zachować w lesie odpowiednią ilość martwego drewna drzew liściastych, stanowiącą 20-25% drzewostanu, co w przeliczeniu na martwe lub obumierające drzewa wynosi ok. 200 sztuk/ha. 2. Zachować w lesie martwe drzewa liściaste o pierśnicy ponad 30 cm, niezbędne do wykucia dziupli. 3. W starodrzewach liściastych (w wieku powyżej 80 lat) i wszystkich drzewostanach na siedliskach podmokłych zaniechać usuwania martwych i zamierających drzew, pozostawiać również wykroty i wiatrołomy. 4. W pozostałych drzewostanach liściastych i mieszanych w czasie zabiegów pielęgnacyjnych pozostawiać zamierające drzewa oraz żywe drzewa z gatunków krótko żyjących (brzoza, osika). 5. Wprowadzić całkowity zakaz wyrębu martwych i zamierających drzew liściastych na obszarach objętych przestrzenną formą ochrony przyrody.	W inwentaryzacja Górskiego z lat 90-tych oraz 2004 i 2006 ani razu nie wymieniony jako gatunek lęgowy. Z kolei Pugacewicz podaje, że w latach 1993 i 1998 stwierdzono stanowisko 1 pary w starych olsach i łęgach Olszyny Pniewskiej. W świetle powyższego, rzeczywista obecna wielkość populacji jest nieznana i konieczna jest inwentaryzacja dzięcioła białogrzbietego, z co najmniej 6 kontrolami w sezonie lęgowym nakierowana na wyszukiwanie tego gatunku.
A246 Lerka *Lullula arborea*	12 par – trend zmienny - brak danych z lat wcześniejszych.	Lerki gniazdują na morenowych wzniesieniach okalających dolinę Narwi. Większość stanowisk (9 par) znajduje się na wzniesieniach na lewej stronie doliny, pozostałe 3 na prawej stronie doliny.	Zasiedla obrzeża borów sosnowych i większych sosnowych zadrzewień, na porębach i uprawach leśnych, ugorach i haliznach. Zasiedla również śródleśne polany i wrzosowiska	Sukcesja (zarastanie) otwartych powierzchni na skrajach lasów sosnowych zajętych przez lerki.	Utrzymanie strefy ekotonowej (nieużytków, szerokich miedz) między borami sosnowymi a terenami ze skąpą roślinnością terenów sąsiadujących.	W okresie marzec – maj należy przeprowadzić 3-4 kontrole skrajów drzewostanów i zadrzewień sosnowych, w celu zlokalizowania stanowisk lerki. Kontrolą należy objąć również luki w drzewostanach (np. zręby).
A255 Świergotek polny *(Anthus campestris)*	W obrębie Obszaru status gatunku nieznany – żaden z raportów z inwentaryzacji od 1990 do 2008 roku nie wymienia gatunku jako lęgowego.	W obrębie Obszaru status gatunku nieznany.	Gniazduje na suchych ugorach, ubogich polach ziemniaczanych, wydmach, piaszczystych nieużytkach i suchych murawach. Unika lasów, choć gniazduje na dużych śródleśnych zrębach.	1. Utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmian krajobrazu rolniczego, zachodzących wobec zaniechania zagospodarowania rolniczego gruntów słabych, co w krótkim czasie powoduje naturalne wkroczenie na takie tereny roślinności wysokiej, niekorzystnej dla świergotka, lub wręcz celowe ich zalesienie; 2. Utrata siedlisk gniazdowych w wyniku masowego rozwoju budownictwa rekreacyjnego na niektórych obszarach wykorzystywanych przez świergotki.	1. Objąć specyficzne, suche grunty z rzadką roślinnością murawową programami rolno-środowiskowymi, promującymi utrzymanie takich siedlisk w stanie niezmienionym, rotacyjne odłogowanie, zaniechanie stosowania pestycydów oraz nawożenia mineralnego, wykluczenie planowych zalesień. 2. Wprowadzać ochronę obszarową w formie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na rozległych obszarach muraw, krawędziach dolin rzecznych, poligonach i wydmach, z zakazem zalesiania i zakazem zabudowy.	Występowanie dogodnych biotopów pozwala wnioskować, iż jest to gatunek lęgowy. Konieczna jest jego inwentaryzacja.

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A272 Podróżniczek *(Lusicinia svecica)*	Dane zawarte w formularzu SDF określające populację na 7-10 osobników pochodzą z inwentaryzacji prowadzonej w latach 1989-1990. Ten sam autor podaje, że w 1997 roku gatunku nie stwierdzono. Z kolei w 1998 roku stwierdzono 2 pary lęgowe (Pugacewicz 1998).	Zadrzewione i zakrzewione torfianki koło Pniewa (w 1998 r.).	Zasiedla siedliska typowe dla zarastających zbiorników wodnych, od szuwarów po lasy bagienne. Wybiera siedliska na podłożu trwale zatrzymującym wody powierzchniowe. Wymogiem gniazdowania jest zróżnicowanie gęstości roślinności zielnej. Warunki takie występują najczęściej w strefie ekotonu zbiorowisk szuwarowych ze zbiorowiskami zaroślowymi lub leśnymi. Podróżniczek może występować również w obrębie terenów przekształconych przez człowieka, m.in. na stawach rybnych oraz zarastających odstojnikach, wyrobiskach torfowych.	1. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą). 3. Utrata siedlisk gniazdowych w wyniku osuszania torfowisk i lasów bagiennych.	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów.	Rzeczywista obecna wielkość populacji jest nieznana i konieczna jest inwentaryzacja podróżniczka - co najmniej 6 kontrolami w sezonie lęgowym - nakierowana na wyszukiwanie tego gatunku.
A294 Wodniczka **(P)** *Acrocephalus paludicola*	Stwierdzono 26-29 śpiewających samców. Gatunek wykazuje rokroczne fluktuacje liczebności.	Ptaki stwierdzono we wschodniej i środkowej części doliny. 15 terytorialnych samców stwierdzono na łąkach na wysokości Krzewa Starego, po lewej stronie rzeki. Kolejnych 11 samców w środkowej części, na wysokości Drozdowa. Dodatkowo w trakcie majowej kontroli 3 samce śpiewały na łąkach na wschód od Olszyny Pniewskiej, gdzie podczas kontroli czerwcowej nie stwierdzono ich ponownie.	Zajmuje podmokłe obniżenia terenowe (poziom wody nie przekracza 5 cm) porośnięte szuwarem turzycowym, z udziałem wysokich traw, skrzypu i obfitą warstwą mchów.	1. Zmiana stosunków wodnych w obrębie doliny (przesuszenie). 2. Zbyt wczesny termin rozpoczęcia koszenia łąk, Stanowiska wodniczki położone w okolicach Drozdowa już w połowie czerwca były wykoszone w około 50%. 3. Sukcesja na obszarze łąk w dolinie Narwi.	1. Niedopuszczenie do prac mogących spowodować dalsze przesuszenie doliny Narwi. 2. Przesunięcie terminu koszenia na stanowiskach wodniczki minimum do 15 lipca. Wodniczka jest gatunkiem kwalifikującym obszar do dopłat w ramach pakietu Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000, należy zatem promować w/w pakiet, co zapewni regularne koszenie stanowisk wodniczki (przeciwdziałanie sukcesji), a sam termin koszenia nie będzie zagrażał ptakom.	Na wszystkich stanowiskach wodniczki (także z lat ubiegłych, nie zajętych w 2008 roku) należy przeprowadzić dwie kontrole wieczorno-nocne w celu wykrycia śpiewających samców tego gatunku. W trakcie kontroli należy stosować stymulację głosową. Terminy liczeń: 15-30 maj i 15-30 czerwiec.
A307 Jarzębatka *Sylvia nisora*	2 pary - trend nieznany – brak danych z przeszłości.	Stanowiska znajdują się na obszarze dość silnie zakrzaczonych łąk, we wschodniej części doliny Narwi.	Zasiedla głownie urozmaicony krajobraz rolniczy i doliny rzeczne. Szczególnie chętnie dobrze nasłonecznione zakrzaczenia porośnięte bujną roślinnością zielną i luźne zadrzewienia na umiarkowanie wilgotnych bądź dość suchych terenach. Występuje także na obrzeżach lasów i w iglastych młodnikach.	Wycięcie zakrzaczeń w obrębie stanowisk jarzębatki.	Zabezpieczenie stanowiska przed zniszczeniem (wycięciem).	Kontrola należy objąć całą dolinę Narwi. Należy wykonać dwie kontrole terenu licząc śpiewające samce w okresie 20 maj – 20 czerwiec.
A320 Muchołówka mała *(Ficedulaparva)*	W obrębie Obszaru status gatunku nieznany - żaden z raportów z inwentaryzacji od 1990 do 2008 roku nie wymienia gatunku jako lęgowego. Jedynie w opracowaniu Pugacewicza z 1998 roku, autor podaje, że w 1993 roku została stwierdzona 1 para lęgowa.	Jedna para lęgowa w starym drzewostanie lęgowym w Olszynie Pniewskie (w 1993 r.).	Zasiedla przede wszystkim starsze i średniowiekowe drzewostany liściaste i mieszane, ze znacznym udziałem buka lub grabu. Lokalnie występuje w parkach i na peryferiach miast.	1. Utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów liściastych i ograniczania powierzchni starodrzewu; 2. Utrata siedlisk wynikająca z eliminacji z lasu martwego drewna i obumierających drzew.	1. Podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów liściastych oraz zmierzać *do utrzymania odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych.* 2. Podjąć działania zmierzające do zatrzymania w drzewostanach liściastych odpowiedniej ilości martwego i obumierającego drewna. Drzewostany zasobne w martwe i obumierające drewno, chronione zachowawczo aż do stadium terminalnego, powinny stanowić co najmniej 5% powierzchni leśnej. 3. Przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania w trakcie trzebieży późnych wszelkich drzew dziuplastych, a także pozostawiania kęp drzew o miękkim drewnie (brzoza, osika).	Występowanie dogodnych biotopów pozwala wnioskować, iż jest to gatunek lęgowy. Konieczna jest jego inwentaryzacja.
A338 Gąsiorek *Lanius collorio*	30-35 par - trend nieznany – brak danych z lat wcześniejszych.	Dość równomiernie występuje na obszarze doliny Narwi jak i na wysoczyznach poza doliną.	Występuje przede wszystkim w urozmaiconym krajobrazie rolniczym z licznymi kępami drzew, krzewów, miedzami wzdłuż zakrzaczonych łąk i pastwisk itp. Zasiedla również skraje lasów, leśne polany, uprawy i młodniki. Unika miejsc wilgotnych ale gniazduje na śródbagiennych zakrzaczonych grądzikach.	Główne zagrożenia to zmiany siedliskowe – intensyfikacja rolnictwa, kosztem zmniejszenia bioróżnorodności terenów rolniczych (likwidacja zadrzewień i zakrzaczeń w obrębie terenów rolniczych). Duże znaczenie może mieć również intensywne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin co może doprowadzić do zubożenia bazy pokarmowej gąsiorków – owadów.	1. Utrzymanie obecnego modelu rolnictwa na obszarze Ostoi oraz stosowanie pakietów rolno środowiskowych wspierających ekstensywną gospodarkę rolną. 2. Ograniczenie ilości stosowanych chemicznych środków ochrony roślin.	Kontrolą należy objąć cały obszar Ostoi. Należy wykonać trzy kontrole w okresie 20 maj – 10 lipiec.

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi*)

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
PTAKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A379 Ortolan *Emberiza hortulana*	9 par - populacja stabilna.	Niemal wszystkie stanowiska (8 par) znajdują się wzdłuż drogi Łomża - Mężenin, stanowiącej południową granicę obszaru Ostoi. Jedna para gniazduje w części północnej, w okolicach wsi Bronowo.	Gatunek związany z krajobrazem rolniczym, zasiedla przede wszystkim aleje i szpalery drzew oraz małe śródpolne zadrzewienia, a także skraje niedużych lasów graniczących z polami.	1. Zmiany siedliskowe – intensyfikacja rolnictwa, kosztem zmniejszenia bioróżnorodności terenów rolniczych. 2. Podstawowym zagrożeniem jest jednak usuwanie przydrożnych alei.	1. Utrzymanie obecnego modelu rolnictwa na obszarze Ostoi. 2. Zakaz wycinania przydrożnych alei drzew.	W okresie od 15 maj do 30 czerwca należy przeprowadzić 3 kontrole w trakcie których należy policzyć śpiewające samce. Kontrolą należy objąć cały obszar Ostoi.
REGULARNIR WYSTĘPUJĄCE PTAKI MIGRUJĄCE NIE WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A043 Gęś gęgawa Anser Anser	SFD 1para gniazdująca	Starorzecza i naturalne obniżenia terenu wypełnione wodą.	Gniazduje głównie na słodkich i słonawych wodach, zasiedlając wszelkiego rodzaju akweny oferujące bezpieczne miejsca gniazdowania i położone w pobliżu terenów dogodnych do żerowania. Są to zwykle obszerniejsze szuwary na: starorzeczach i naturalnych eutroficznych i dystroficznych jeziorach, stawach i stawach hodowlanych, ujściach rzek, jeziorach przymorskich i zalewach, zbiornikach zaporowych; torfiankach oraz brzegach rzek i kanałów.	1. Likwidowanie lub radykalne zmniejszanie areału trzcinowisk (wykaszanie, wypalanie). 2. Presja lisa, jenota i norki amerykańskiej, drapieżników groźnych zarówno dla piskląt, jak i dla ptaków dorosłych. 3. Wybieranie jaj dla domowego chowu. 4. Niepokojenie ptaków w okresie lęgowym (powoduje porzucanie lęgów).	1. Opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych. 2. Podjąć redukcję drapieżników, zwłaszcza norki amerykańskiej i jenota. 3. Wykluczyć osuszanie starorzeczy i niecek wypełnionych wodą w dolinie Narwi.	Inwentaryzacji stanowisk lęgowych i liczebności par co 5 lat (cykl krajowy). Metodyka do ustalenia.
A050 Świstun Anas penelope	SFD <230i Populacja przelotna	Starorzecza i naturalne obniżenia terenu wypełnione wodą.	Preferuje płytkie, rozległe zbiorniki wody słodkiej, najchętniej mezotroficzne. Lubi zbiorniki z szeroką strefą roślinności wodnej zanurzonej i pływającej, bez szuwarów. Unika zbiorników oligotroficznych i silnie zeutrofizowanych.	1. Utrata siedlisk w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czasu trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinie Narwi. 3. Utrata siedlisk w wyniku osuszania starorzeczy. 4. Wzmożona turystyka (również kwalifikowana turystyka ekologiczna).	1. Użytkować dolinę rzeki Narew zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów. 2. W dolinie rzeki utrzymać wysoki poziom wód gruntowych, zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza. 3. Wykluczyć osuszanie starorzeczy i wypełnionych wodą obniżeń na obszarze doliny. 4. Ograniczyć pewne formy antropopresji (turystyka i rekreacja) na obszary łąkowe doliny. 5. Protegować ekstensywne rolnictwo, zwłaszcza użytkowanie łąk i pastwisk; wprowadzić ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk również, podejmować karczowanie roślinności krzewiastej i drzewiastej na obszarach łąkowych.	Ocena liczebności populacji co 5 lat (cykl krajowy).
A052 Cyraneczka Anas crecca	SFD <3 pary gniazdujące	Starorzecza i naturalne obniżenia terenu wypełnione wodą.	Gniazduje na oczkach wodnych, stawach, wolno płynących ciekach, szczególnie w dolinach niewielkich, śródleśnych rzek. Preferuje wody eutroficzne, zasobne w pokarm.. Brzegi zasiedlanych przez cyraneczkę zbiorników często porośnięte są gęstą roślinnością, a nawet lasem. Podczas wędrówek występuje na terenach otwartych w zalewowych dolinach rzek. Trzyma się wtedy w strefie roślinności brzegowej.	1. Utrata siedlisk w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk w wyniku osuszania starorzeczy. 3. Łowiectwo – trujące działanie śrucin ołowianych tkwiących w ciałach ptaków postrzelonych przypadkiem lub śrucin połkniętych przez ptaki jako gastrolity. 4. Presja ze strony drapieżników, szczególnie niepokojący jest wzrost liczebności norki amerykańskiej. Choć wpływ tego czynnika nie został dotychczas w sposób wiarygodny określony, w najbliższym czasie może okazać się kluczowy dla funkcjonowania populacji cyraneczki, jak i wielu innych gatunków budujących gniazda na ziemi.	1. Dążenie do zachowania starorzeczy i obniżeń wypełnionych wodą. 2. Zaprzestać stosowania amunicji myśliwskiej ze śrutem ołowianym i zastąpić go śrutem wykonanym z nietoksycznego metalu. 3. Podjąć redukcję drapieżników, zwłaszcza norki amerykańskiej i jenota.	Ocena liczebności populacji lęgowej co 5 lat (cykl krajowy

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
REGULARNIR WYSTĘPUJĄCE PTAKI MIGRUJĄCE NIE WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A054 Rożeniec Anas Acuta	SFD 1para gniazdująca	Gniazduje w płytkim zagłębieniu na ziemi wśród traw i turzyc, często w pewnym oddaleniu od wody	Wraz z płaskonosem i cyranką należy do tzw. Kaczek łąkowych. Generalnie jest związany z otwartym krajobrazem, urozmaiconym znacznymi powierzchniami płytkich wód. W Polsce są to przede wszystkim najmniej przekształcone, szerokie pradoliny rzek, gdzie wśród niezakrzewionych, ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w okresie wiosennych wezbrań wód istnieją rozlewiska i starorzecza. W takich siedliskach zatrzymują się wiosną stada przelotnych rożeńców i spośród tych ptaków rekrutują się pary przystępujące do lęgów. Zatrzymywanie się wiosennych stad uzależnione jest u nas od charakteru zim i późniejszych roztopów. Rożeńce pojawiają się szczególnie licznie w dolinach rzecznych po śnieżnych zimach zakończonych szybkim topnieniem pokrywy śniegowej. W okresie wędrówki jesiennej przebywa w dolinach rzecznych, na stawach, jeziorach, w ujściach rzek.	1. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki, zmieniającej częstość, intensywność i czas trwania zalewów w dolinie. 2. Utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinie rzeki Narew. 3. Presja ze strony drapieżników, szczególnie niepokojący jest wzrost liczebności norki amerykańskiej. Choć wpływ tego czynnika nie został dotychczas w sposób wiarygodny określony, w najbliższym czasie może okazać się kluczowy dla funkcjonowania populacji omawianego gatunku, jak i wielu innych gatunków budujących gniazda na ziemi. 4. Wzmożona turystyka (również kwalifikowana turystyka ekologiczna).	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z □otychczaswą ewidencją gruntów. 4. Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych oraz zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza. 5. Ograniczenie pewnych form antropopresji (turystyka i rekreacja) na obszary łąkowe oraz na obszary przyzalewowe. 6. Protegowanie ekstensywnego rolnictwa, zwłaszcza użytkowania łąk i pastwisk.	Okresowa – co trzy lata – ocena liczebności populacji lęgowej Okresowa – co pięć lat – ocena trendów liczebności populacji wędrującej.
A056 Płaskonos Anas clypeata	SFD 16 par gniazdujących	Starorzecza z ich najbliższym sąsiedztwem.	W okresie lęgowym związany z płytkimi, zeutrofizowanymi wodami – gniazduje nad jeziorami i stawami z szerokim pasem roślinności wodnej i brzegowej, w zalewowych dolinach dużych rzek w sąsiedztwie starorzeczy, rozlewisk i torfianek, na nie zarośniętych krzewami i drzewami torfowiskach niskich i przejściowych z przestrzeniami otwartego lustra wody. W okresie przelotów występuje także na żyznych, stojących i wolno płynących wodach, co związane jest z obecnością preferowanego pokarmu i sposobem jego pobierania (odcedzanie)..	1. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinie Narwi. 3. Utrata siedlisk w wyniku osuszania torfowisk.. 4. Presja ze strony drapieżników, szczególnie niepokojący jest wzrost liczebności norki amerykańskiej. Choć wpływ tego czynnika nie został dotychczas w sposób wiarygodny określony, w najbliższym czasie może okazać się kluczowy dla funkcjonowania populacji. **5. W**zmożona turystyka (również kwalifikowana turystyka ekologiczna).	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z □otychczasową ewidencją gruntów. 4. Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych oraz zachować okresowo wypełnione wodą obniżenia i starorzecza. 5. Ograniczenie pewnych form antropopresji (turystyka i rekreacja) na obszary łąkowe oraz na obszary przyzalewowe. 6. Protegowanie ekstensywnego rolnictwa, zwłaszcza użytkowania łąk i pastwisk.	Coroczna ocena liczebności populacji lęgowej. Ocena trendów liczebności populacji wędrującej.
A156 Rycyk **(P)** *Limosa limosa*	28-32 pary. Od początku lat 90-tych odnotowuje się stały spadek liczebności rycyka.	Ptaki gnieżdżą się na obszarze całej doliny Narwi – nieco liczniej w części wschodniej.	Zasiedla, podmokłe łąki, wilgotne części stepu oraz brzegi różnorodnych wód, zarówno stojących jak i bieżących.	1. Przesuszenie doli Narwi oraz zmiana stosunków wodnych w wyniku niekontrolowanego otwierania przepustów i zastawek. 2. Dodatkowym zagrożeniem może być zbyt wczesny termin rozpoczęcia koszenia łąk.	1. Niedopuszczenie do dalszego przesuszenia doliny, bezwzględny zakaz spuszczania wody ze starorzeczy. 2. Ważnym elementem poprawy kondycji rycyka może być przejście na system jednokośny, z późnym terminem koszenia (po 1 sierpnia), w ramach pakietu rolno-środowiskowego Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000. W związku z późnym terminem koszeni, ptaki unikają niebezpieczeństwa związanego ze zbyt wczesnym terminem koszenia, zaś sam termin nie wymusza na rolnikach manipulowania stanem wody w celu szybszego dostępu łąki do koszenia.	Kontrolą należy objąć obszar doliny Narwi w granicach Ostoi. Należy wykonać trzy liczenia ptaków w okresie 20 kwiecień – 10 czerwiec. Termin pierwszego liczenia może być przesunięty (wcześniej lub później) w zależności od warunków panujących wiosną (zasięg wylewu rzeki).

Liczebność i rozmieszczenie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE oraz zagrożenia i zabiegi ochronne na terenie OSOP Przełomowa Dolina Narwi

Tabela nr 20 c.d.

Kod i Gatunek	Liczebność i trendy	Rozmieszczenie	Siedliska	Zagrożenia	Zabiegi ochronne	Monitoring
REGULARNIR WYSTĘPUJĄCE PTAKI MIGRUJĄCE NIE WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU I DYREKTYWY RADY 79/409/EWG						
A162 Krwawodziób Trinia totanus	SFD 39 – 43 pary gniazdujące	Starorzecza i zagłębienia terenu wypełnione wodą.	Gniazduje na otwartych, podmokłych obszarach porośniętych średniej wysokości roślinnością zielną, sąsiadującymi z terenami zalanymi płytką wodą. W Polsce związany jest przede wszystkim z wilgotnymi, zalewowymi łąkami kośnymi i pastwiskami w dolinach rzek nizowych, nielicznie zasiedla również łąki na obrzeżach jezior i stawów. Preferuje zalewowe pastwiska w dolinach dużych rzek, z licznymi płytko zalanymi obniżeniami terenu i dużymi płatami wyższej (15-30 cm w kwietniu) roślinności, przylegającymi do terenów z niską murawą. Na lęgowiskach wymaga dostępu do terenów zalanych płytką wodą - okresowo zalewanych zagłębień terenu, mulistych brzegów starorzeczy lub płycizn na brzegu rzeki. Zasiedleniu terenu sprzyja też dobrze wyrażona kępkowa struktura roślinności, charakterystyczna dla pastwisk o niskiej obsadzie bydła.	1. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzeki Narew, zmieniających częstość, wielkość i czas trwania zalewów w dolinach rzecznych. 2. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą). 3. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zaniechania wykaszania łąk w dolinach rzek i szybkie ich zarastanie przez wysoką roślinność zielną, trzcinę i krzewy. 4. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zwiększania intensywności użytkowania kośnego łąk - przyspieszanie terminu pierwszego pokosu, wysoki poziom nawożenia, łączenie sąsiadujących działek, podsiewanie wysokowydajnych traw. 5. Niska udatność lęgów w wyniku wzrostu intensywności ruchu turystycznego na terenach nadrzecznych. 6. Niska udatność lęgów spowodowana przez skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka) i czworonożne drapieżniki (lis, jenot, norka amerykańska i inne łasicowate) niszczące lęgi;	1. Wykluczenie przekształceń reżimu hydrologicznego rzeki Narew. 2. Korekta instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach już istniejących, tak by w dolinie rzeki poniżej piętrzenia utrzymane zostały okresowe zalewy wiosenne. 3. Użytkowanie doliny rzecznej zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów. 4. Utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych oraz zachowanie okresowo wypełnionych wodą obniżeń i starorzeczy. 5. Objęcie obszarów pastwiskowych stanowiących lęgowiska gatunku programami rolno-środowiskowymi promującymi ekstensywny system wypasu, przy obsadzie nie przekraczającej 1 DJP./ha, możliwie późnym terminie rozpoczęcia (optymalnie po 20 maja) i wolnym wypasie zwierząt na rozległych kwaterach. 6. Objęcie obszarów łąkowych stanowiących lęgowiska gatunku programami rolnośrodowiskowymi, promującymi ekstensywną gospodarkę łąkarską, z możliwie późnym terminem pierwszego pokosu (nie wcześniej niż 10 czerwca, najlepiej po 1 lipca), niskim poziomem nawożenia, metodą koszenia od środka lanu i rozdrobnioną strukturą własności. 7. Ograniczenie dostęp ludzi do lęgowisk gatunku w okresie od 1 kwietnia do 31 lipca, w szczególności uniemożliwienie dojazd samochodów na nadrzeczne łąki i pastwiska (ograniczenie nie powinno dotyczyć przedstawicieli społeczności lokalnych i powinno mu towarzyszyć wskazanie, w miarę potrzeby, alternatywnych miejsc biwakowania połączone z oznakowaniem i ułatwieniem dojazdu. 8. Podjęcie działań redukcyjnych liczebności drapieżników naziemnych (lis, jenot, norka amerykańska).	Coroczne liczenie ptaków lęgowych w pierwszej dekadzie maja, na losowych powierzchniach wyznaczonych w oparciu o znane występowanie gatunku.

(P) *gatunki priorytetowe*

§ 49. 1. W celu obserwacji i oceny stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej na OSOP i SOOS NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi, a także w celu oceny skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody, w tym obserwacji siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, koniecznym jest wdrożenie monitoringu Obszaru.

2. Monitoring gatunków/siedlisk przyrodniczych powinien być zintegrowany z Państwowym Monitoringiem Środowiska, w szczególności pod względem metodologii i uzyskania danych do raportów dla Komisji Europejskiej.

3. Odpowiedzialnym za monitoring jest pełniący nadzór nad OSOP i SOOS NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi. Dane powinny być gromadzone w bazie danych (również w GIS), nadzorowanej przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku.

4. Raporty długoterminowe powinny być sporządzane jako zlecone badania lub analizy – co trzy lata dla ptaków oraz co sześć lat dla pozostałych gatunków i siedlisk – lub jako wyniki badań i prac naukowych prowadzonych przez uczelnie i ośrodki naukowo-badawcze oraz organizacje pozarządowe.

Rozdział 4
Ochrona środowiska kulturowego i krajobrazu

§ 50. 1. Przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003.162.1568 z póź. zm.).

2. Na obszarze Parku występują następujące obiekty zabytkowe chronione ustawą wymienioną w ust. 1:

1) wieś Drozdowo - historyczny ruralistyczny układ zabudowy całej wsi, zespół dworsko-pałacowy, zespół kościoła parafialnego, cmentarz z kaplicą;
2) wieś Bronowo - historyczny ruralistyczny układ zabudowy całej wsi, zespół kościoła parafialnego, 10 domów drewnianych, 1 murowany, 1 glinolepny, młyn wodny murowany, cmentarz parafialny;
3) wieś Gać - cmentarz z I wojny światowej;
4) wsie: Stara Łomża N/Rzeką, Siemień Nadrzeczny i Pniewo - historyczne ruralistyczne układy zabudowy całych wsi;
5) stanowiska archeologiczne według poniższej tabeli nr 21.

Stanowiska archeologiczne Tabela nr 21

Adres na rys. planu	Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1	2	3	4
Wpisane do rejestru zabytków			
A-1	Łomża	Ślady osadnicze; osady, cmentarz	Epoka kamienia – okres nowożytny
A-2	Stara Łomża N/Rzeką	Ruiny kościoła, cmentarz	XI – XVII w.
A-3	Stara Łomża P/Szosie	Grodzisko	XI – XIV w.
Pozostałe			
A-4	Łomża	Obozowisko, ślad osadniczy	Mezolit
A-5	Stara Łomża N/Rzeką	Ślad osadniczy	Epoka kamienia
A-6	Stara Łomża P/Szosie	Ślady osadnicze; osada	Mezolit – okres nowożytny
A-7	Stara Łomża N/Rzeką	Osada	XI – XIII w.
A-8	Stara Łomża P/Szosie	Osady	X – XV w.
A-9	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy	XV – XVII w.

1	2	3	4
A-10	Siemień Nadrzeczny	Punkt osadniczy	XV – XVII w.
A-11	Siemień Nadrzeczny	Punkt osadniczy	XV – XVII w.
A-12.	Siemień Nadrzeczny	Osada, ślady osadnicze	Okres wpływów rzymskich - nowożytność
A-13	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy	XV – XVII w.
A-14	Siemień Nadrzeczny	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-15.	Siemień Nadrzeczny	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-16	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy, osada	Wczesne średniowiecze - nowożytność
A-17	Siemień Nadrzeczny	Osada	XV – XVII w.
A-18	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy	Neolit
A-19	Siemień Nadrzeczny	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-20	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy, wieś	Epoka kamienia – XVII w.
A-21	Siemień Nadrzeczny	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-22	Siemień Nadrzeczny	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-23	Siemień Nadrzeczny	Osada, ślad osadniczy	Neolit – XVII w.
A-24	Siemień Nadrzeczny	Osada	Epoka kamienna
A-25	Siemień Nadrzeczny	Osada, ślad osadniczy	Epoka kamienia – okres wpływów rzymskich
A-26	Siemień Nadrzeczny	Osada, ślad osadniczy	Epoka kamienia – okres wpływów rzymskich
A-27	Siemień Nadrzeczny	Osada, ślad osadniczy	Okres wpływów rzymskich - nowożytność
A-28	Siemień Nadrzeczny	Ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka brązu
A-29	Rybno	Ślady osadnicze	XIII – XVII w.
A-30	Rybno	Ślady osadnicze	Neolit – XVII w.
A-31	Rybno	Ślady osadnicze	Epoka kamienia - nowożytność
A-32	Pniewo	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w.
A-33	Pniewo	Ślady osadnicze	Okres wpływów rzymskich - średniowiecze
A-34	Pniewo	Ślady osadnicze	Epoka kamienia – XVII w
A-35	Pniewo	Punkt osadniczy	Późne średniowiecze - nowożytność
A-36	Rybno	Ślad osadniczy	Neolit – XIII w.
A-37	Rybno	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia - nowożytność
A-38	Rybno	Ślady osadnicze	Epoka kamienia - okres wpływów rzymskich
A-39	Pniewo	Ślady osadnicze	Średniowiecze - nowożytność
A-40	Pniewo	Ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka brązu
A-41	Pniewo	Osada	Epoka kamienia
A-42	Pniewo	Ślady osadnicze	Średniowiecze - nowożytność
A-43	Pniewo	Punkt osadniczy	Średniowiecze - nowożytność
A-44	Pniewo	Osada, ślad osadniczy	Epoka kamienia, brązu
A-45	Pniewo	Osady	Epoka kamienia - okres wpływów rzymskich
A-46	Pniewo	Osady	Mezolit - okres wpływów rzymskich
A-47	Pniewo	Ślady osadnicze	Neolit - okres wpływów rzymskich
A-48	Pniewo	Osada, ślady osadnicze	XII – XVII w.
A-49	Pniewo	Ślady osadnicze	Neolit – XVI w.
A-50	Pniewo	Ślady osadnicze	Neolit – XVII w.
A-51	Pniewo	Ślady osadnicze	Neolit – XVII w.
A-52	Pniewo	Punkt osadniczy	XV - XVII w.

1	2	3	4
A-53	Pniewo	Ślady osadnicze	Okres wpływów rzymskich
A-54	Pniewo	Ślady osadnicze	Średniowiecze – XVII w.
A-55	Pniewo	Ślady osadnicze	Epoka kamienia - nowożytność
A-56	Pniewo	Ślady osadnicze	Pradzieje – XVII w.
A-57	Pniewo	Osada, ślad osadniczy	Epoka brązu - nowożytność
A-58	Pniewo	Osady	Epoka kamienia - okres wpływów rzymskich
A-59	Pniewo	Osada, cmentarzysko, ślad osadniczy	Epoka kamienia - okres wpływów rzymskich
A-60	Pniewo	Osada, ślad osadniczy	Wczesna epoka żelaza – wcz. średniowiecze
A-61	Pniewo	Osada, ślad osadniczy	Epoka kamienia – epoka brązu
A-62	Pniewo	Ślad osadniczy, osad, osada jedno-dworcza	Epoka brązu - nowożytność
A-63	Pniewo	Osada, osada jednodworcza	Epoka kamienia – XVII w.
A-64	Pniewo	Osada jednodworcza	XV – XVII w.
A-65	Gać	Ślady osadnicze, obiekt kultowy	Epoka kamienia – XVIII w.
A-66	Kalinowo	Ślady osadnicze	Pradzieje – okres nowożytny
A-67	Kalinowo	Osada	XIV – XVII w.
A-68	Kalinowo	Osady	XI – XVII w.
A-69	Kalinowo	Ślady osadnicze	Epoka brązu – XV w.
A-70	Kalinowo	Osada, ślady osadnictwa	Pradzieje – XIV w.
A-71	Drozdowo	Osada, ślad osadniczy	Pradzieje – XVI w
A-72	Drozdowo	Osada	XIII – XV w.
A-73	Drozdowo	Osady	XII – XV w.
A-74	Niewodowo	Ślady osadnicze	Pradzieje - nowożytność
A-75	Niewodowo	Osady	XIII – XVII w.
A-76	Niewodowo	Osady	XI – XVI w.
A-77	Rakowo Czachy	Osady	XIII – XV w.
A-78	Rakowo Czachy	Osada, ślad osadniczy	Pradzieje – XIII w.
A-79	Krzewo	Osada	Nowożytność
A-80	Krzewo	Ślady osadnicze, osada	Epoka kamienia - nowożytność
A-81	Krzewo	Osady, ślad osadniczy	Epoka kamienia - nowożytność
A-82	Krzewo	Ślad osadniczy, osada	Wczesne średniowiecze - nowożytność
A-83	Krzewo	Obozowisko, ślad osadniczy	Neolit – wczesne średniowiecze
A-84	Krzewo	Obozowisko	Neolit – epoka brązu
A-85	Kossaki	Osady, ślad osadniczy	Późne średniowiecze - nowożytność
A-86	Kossaki	Osada	Nowożytność
A-87	Bronowo	Osada	Nowożytność
A-88	Bronowo	Osady	Wczesne średniowiecze - nowożytność
A-89	Bronowo	Osada	Nowożytność
A-90	Bronowo	Ślady osadnicze	Wczesne średniowiecze - nowożytność
A-91	Bronowo	Osada, ślady osadnicze	Epoka kamienia - późne średniowiecze
A-92	Bronowo	Obozowisko, osad, ślady osadnicze	Epoka kamienia - nowożytność
A-93	Bronowo	Osada, ślady osadnicze	Okres wpływów rzymskich - nowożytność
A-94	Bronowo	Osada	Nowożytność

3. Szczegółowy zakres i formy ochrony zabytków wymienionych w ust. 2, pkt. 1 oraz w pkt. 5 pod pozycjami 66 – 88 tabeli nr 20, zostały ustanowione w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Piątnica, wsie: Kalinowo, Drozdowo, Niewodowo, Rakowo Czachy, Rakowo Boginie, Krzewo Stare, Kossaki uchwalonym uchwałą nr 75/XIII/07 Rady Gminy Piątnica z dnia 28 grudnia 2007 roku.

§ 51. 1. Do czasu ustanowienia szczegółowych zakresów i form ochrony zabytków wymienionych § 50, ust. 2, pkt. 2, 3, 4 oraz w pkt. 5 pod pozycjami :1 – 65 i 87 – 94 tabeli nr 21, obiekty te obejmuje się ochroną w formie strefy ochrony krajobrazu kulturowego układów wiejskich – „K-1"

2. Przedmiotem ochrony w strefie „K-1" jest:

1) przebieg drogi głównej Siemień Nadrzeczny – Rybno – Pniewo, biegnącej równolegle do rzeki;
2) ulicowy charakter układów wiejskich;
3) obiekty zabytkowe;
3) struktura podziału własnościowego i funkcjonalnego (działki „głębokie", prostopadłe do drogi, z zabudową mieszkaniową od frontu i gospodarczą na zapleczu, zabudowa wpisana w naturalną rzeźbę terenu);

3. W strefie „K-1" należy dążyć do ochrony elementów kształtujących krajobraz (wyszczególnionych w ust. 2) oraz do przywrócenia poprawnego wyrazu architektoniczno-krajobrazowego, częściowo zdegradowanym obszarom skarpy i poskarpia, jak również do uporządkowania form budownictwa i jego rozplanowania.

4. Na obszarach znajdujących się w strefie „K-1" należy uwzględnić następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1) zachowanie historycznego – ulicowego układu założeń wiejskich, układu komunikacyjnego i parcelacyjnego (podziałów funkcjonalnych i własnościowych);
2) zachowanie zbliżonej do historycznej skali zabudowy;
3) zachowanie i ochrona naturalnego krajobrazu doliny Narwi i skarpy krawędzi wysoczyzny;
4) kształtowanie nowych elementów układu przestrzennego w dostosowaniu do historycznej kompozycji przestrzennej i dyspozycji funkcjonalnej układu oraz naturalnych uwarunkowań (ukształtowanie terenu, jego walory krajobrazowe i przyrodnicze);
5) dostosowanie nowej zabudowy oraz innych obiektów budowlanych do historycznej kompozycji ruralistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły i materiałów poprzez:
   a) ujednolicenie frontowej zabudowy mieszkalnej pod względem skali, gabarytów i proporcji bryły – wskazanym byłoby również ograniczenie gabarytów zabudowy gospodarczej, szczególnie na terenach o dużych walorach krajobrazowych i ekspozycyjnych;
   b) sytuowanie zabudowy zgodnie z historyczną dyspozycją funkcjonalno-przestrzenną, w nawiązaniu do najczęściej stosowanych miejscowych, tradycyjnych sposobów sytuowania budynków mieszkalnych i gospodarczych (zabudowa mieszkalna zlokalizowana w części frontowej działki, kalenicowo, w układzie wolnostojącym) oraz w harmonii z naturalnym ukształtowaniem terenu (zakaz sztucznych nasypów, plantowania terenu, niszczenia – podcinania skarpy);
   c) ograniczenie maksymalnej wysokości budynków do dwóch kondygnacji – druga jako poddasze użytkowe;
   d) kształtowanie dachów geometrii nawiązującej do form stosowanych w zabudowie historycznej (dwuspadowe, symetryczne);
   e) stosowanie pokryć budynków mieszkalnych z dachówki, gontu lub materiałów dachówkopodobnych w odcieniu ceglastym lub grafitowym;
   f) elewacje (podziały, proporcje, rytm i układ otworów) harmonizujące z rozwiązaniami stosowanymi w zabudowie historycznej (stosując tynki, szalunek drewniany, kamień – na cokoły).

§ 52. 1. W celu ochrony krajobrazu krawędzi wysoczyzn wyznacza się strefę ochrony krajobrazu naturalnego skarpy i poskarpia - „K-2", związaną z historycznymi założeniami wiejskimi.

2. Przebieg granicy strefy „K-2" należy uściślić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sporządzanych dla tych obszarów.

3. Przy planowaniu zagospodarowania obszarów strefy „K-2" należy przestrzegać następujących zasad:

1) zachowania i konserwacji naturalnego krajobrazu doliny i skarpy (odbudowanie uszkodzonych fragmentów skarpy) oraz uwolnienie tych obszarów od elementów dysharmonizujących;
2) dostosowania nowej zabudowy do uwarunkowań krajobrazowych w zakresie sytuacji, skali, bryły i materiałów,
3) harmonijnego wpisania projektowanych obiektów w otaczający krajobraz, między innymi, poprzez wprowadzanie architektury kontynuującej rodzime tradycje;
4) zakazu lokalizacji reklamy wielkoplakatowej.

DZIAŁ V

OBSZARY UDOSTĘPNIANIA PARKU DLA CELÓW NAUKOWYCH, EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH I REKREACYJNYCH

§ 53. Ustala się następujące zasady udostępnienia Parku dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych:

1) turystyczne, rekreacyjne i edukacyjne udostępnianie obszaru Parku należy podporządkować ochronie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;
2) celem udostępnienia terenu Parku dla turystyki i rekreacji jest zaspokojenie potrzeb w zakresie wypoczynku, rekreacji i regeneracji zdrowia mieszkańców oraz przebywających na jego obszarze turystów;
3) rodzaj, formy i wielkość zagospodarowania turystycznego, rekreacyjnego i edukacyjnego należy dostosować do warunków środowiskowych, uwzględniając w szczególności odporność na degradację poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
4) w zakresie edukacji ekologicznej powinny wskazanym jest:
   a) organizowanie zajęć terenowych w oparciu o ścieżki edukacyjne;
   b) podejmowanie działań mających na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody i środowiska przez organizację szkoleń, konkursów, akcji edukacyjnych;
   c) promowanie różnych form turystyki przyrodniczej i kulturowej;
5) działania z zakresu turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej powinny być prowadzone przede wszystkim przez Dyrekcję Parku, Nadleśnictwo Łomża, organizacje i przedsiębiorstwa turystyczno, administrację samorządową i inne zainteresowane (wyspecjalizowane) jednostki.

§ 54. Przyjmuje się następujący zakres udostępnienia obszaru Parku do celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych – tabela nr 22:

Zakres udostępniania obszaru Parku do celów naukowych edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych Tabela nr 22

Cel udostęp- niania	Obszar udostępniania	Formy i zasady udostępnienia
1	2	3
Naukowy	Cały obszar Parku	1. Prace badawcze na terenach rezerwatów przyrody lub dotyczące gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody wymagają zgody właściwego organu ochrony przyrody. 2. Prace badawcze na terenach lasów państwowych wymagają zgody Nadleśniczego Nadleśnictwa Łomża. 3. Prace badawcze w obrębie obszarów i obiektów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie dóbr kultury wymagają zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
Edukacyjny	Obszar Parku z wyjątkiem terenów objętych zakazem wstępu na podstawie przepisów szczególnych	1. Zajęcia edukacyjne i dydaktyczne należy ograniczyć do terenu wyznaczonych ścieżek edukacyjnych. 2. Dopuszcza się prowadzenie zajęć edukacyjnych na innych obszarach po uzgodnieniu z Dyrekcją Parku oraz właścicielem lub zarządzającym terenem.
Turystyczny i rekreacyjny	Obszar Parku z wyjątkiem terenów objętych zakazem wstępu na podstawie przepisów szczególnych	1. Dopuszcza się ruch turystyczny na obszarze Parku w okresie całego roku z zastrzeżeniem punktu 2. 2. W okresie lęgów ptaków tj. od 15 kwietnia do 15 lipca ruch turystyczny należy ograniczyć do wyznaczonych szlaków i ścieżek edukacyjnych. 3. Zaleca się uprawianie turystyki w oparciu o istniejące i planowane szlaki turystyczne. 4. Dopuszcza się możliwość uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, narciarskiej i przyrodniczej poza wyznaczonymi szlakami turystycznymi (nie dotyczy rezerwatów przyrody i ostoi zwierzyny), jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. 5. Na terenie dopuszcza się następujące formy turystyki: 1) turystyka aktywna - kwalifikowana: piesza, w tym turystyka przygodowa i szlaki na orientację oraz rowerowa, kajakowa, konna, narciarstwo; 2) turystyka poznawcza o charakterze krajoznawczym oraz edukacja ekologiczna dzieci, młodzieży i dorosłych; 3) turystyka pobytowa związana głównie z bazą agroturystyczną. 6. Wprowadza się zakaz biwakowania poza miejscami do tego wyznaczonymi. 7. Współdziałanie Dyrekcji Parku z Nadleśnictwem Łomża, administracją samorządową oraz zainteresowanymi jednostkami celem stworzenia spójnego systemu infrastruktury turystycznej oraz promocji turystyki na obszarze Parku. 8. Udostępnia się wszystkie wody powierzchniowe do amatorskiego połowu ryb na zasadach określonych przez dzierżawców obwodów rybackich lub właścicieli i użytkowników wód które nie wchodzą w skład obwodów rybackich., z zastrzeżeniem punktu 9 i 10. 9. Wprowadza się zakaz wędkowania na starorzeczach w okresie od 15 kwietnia do 15 czerwca. 10. Wprowadza się zakaz sieciowego połowu ryb na całym odcinki Narwi i jej dopływów oraz w starorzeczach.

§ 55. Ustala się następujące zadania w zakresie udostępniania Parku do celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i rozwoju infrastruktury turystycznej:

1) utrzymuje się istniejące szlaki turystyki pieszej i rowerowej oraz zaleca się renowację i uzupełnienie oznakowania na ich trasie, a także uzupełnienie wyposażenia w urządzenia turystyczne: miejsca odpoczynku z wiatami, ławkami, pojemnikami na odpady;
2) utrzymuje się przebieg ścieżek edukacyjnych oraz zaleca się oznaczenie ich przebiegu w terenie;
3) uzupełnienie połączeń ścieżek edukacyjnych ze szlakiem turystycznym;
4) ustawienie na szlakach turystycznych odpowiednich kierunkowskazów do atrakcyjnych przyrodniczo lub krajobrazowo miejsc: pomników przyrody, punktów widokowych, ścieżek edukacyjnych, stanowisk archeologicznych itp.;

5) opracowanie i wytyczenie nowych ścieżek edukacyjnych ukazujących specyfikę walorów Parku: rzeźba polodowcowa, geneza i funkcjonowanie doliny Narwi, zrównoważone krajobrazy rolnicze, rola obszarów Natura 2000, przekształcenia środowiska przyrodniczego i krajobrazu;
6) opracowanie i wytyczenie szlaków dla turystyki konnej i narciarstwa biegowego;
7) utrzymanie istniejących miejsc wypoczynkowo-widokowych oraz urządzenie kolejnych takich miejsc;
8) wyznaczenie miejsc wodowania - startu (kilku w zależności od planowanej długości spływów) i zakończenia dla spływów kajakowych po rzece Narwi oraz miejsc postojowych i biwakowych;
9) uzupełnienie systemu informacji turystycznej o Parku poprzez drogowskazy, tablice i znaki informacyjne:
   a) przebiegu szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych;
   b) trudnościach w pokonaniu szlaku: tablica z informacją „Szlak nieprzejezdny dla rowerów", „Szlak trudny dla dzieci i osób starszych";
   c) miejscach wypoczynkowych przy szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych.
10) popularyzacja walorów przyrodniczych i kulturowych Parku poprzez wydawanie i aktualizację map i przewodników, w tym:
   g) wydanie folderu opisującego walory przyrodnicze, krajobrazowe i historyczno-kulturowe Parku;
   h) wydanie mapy turystycznej w skali 1:25 000 zawierającej przebieg szlaków i ścieżek edukacyjnych wraz z informacją turystyczną (m. in. baza noclegowa, i gastronomiczna);
   i) wydanie broszury umożliwiającej samodzielne poruszanie się po szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych z charakterystyką ich walorów przyrodniczych i kulturowych, opisem możliwości wykorzystania poprzez różne formy turystyki aktywnej, a także utrudnień związanych
   z ich pokonaniem.
11) pogłębienie współpracy z Nadleśnictwem Łomża, Towarzystwem Naukowym im. Wagów, administracją samorządową, placówkami dydaktycznymi i naukowymi oraz instytucjami i osobami zainteresowanymi rozwojem turystyki w regionie, celem realizacji działań zmierzających do rozwoju produktu turystycznego, w tym w szczególności:
   a) propagowanie ekoturystyki jako elementu turystyki aktywnej;
   b) propagowanie agroturystyki;
   c) organizacja imprez popularyzujących Park, takich jak np.: plenerów rysunkowych, malarskich i fotograficznych;
   d) organizacja imprez popularyzujących tradycje regionalne.

DZIAŁ VI

OBSZARY UDOSTĘPNIANIA PARKU DLA INNYCH FORM ZAGOSPODAROWANIA, WARUNKI KORZYSTANIA Z TYCH OBSZARÓW ORAZ USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Rozdział 1
Zasady udostępnienia obszaru Parku do zainwestowania obowiązujące na terenie całego Parku

§ 56. 1. Nadrzędną zasadą przeznaczania gruntów rolnych i leśnych do zmiany użytkowania powinno być dążenie do zachowania, w możliwie największym stopniu, różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

2. Zainwestowanie związane z dopuszczonym przeznaczeniem terenu określonym w § 53 ust. 4 należy lokalizować wyłącznie w granicach obszarów wyznaczonych w dokumentach planistycznych obowiązujących przed dniem wejścia w życie planu ochrony oraz obszarów wskazanych przez plan ochrony w § 54 niniejszego rozporządzenia, o ile lokalizacja nie jest sprzeczna z przepisami odrębnymi.

3. Dla poszczególnych stref (zalewowe dno doliny, strefa krawędziowa, strefa wysoczyznowa) określa się dopuszczalne zagospodarowanie terenu zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych obowiązujących przed dniem wejścia w życie planu ochrony, jeśli plan ochrony nie stanowi inaczej.

4. Dopuszcza się następujące zainwestowanie na terenie Parku w granicach odpowiednich stref wyznaczonych w planie ochrony:
1) tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej – do adaptacji i rozwoju;
2) tereny zabudowy rekreacji indywidualnej – do adaptacji i rozwoju;
3) tereny usług publicznych i administracji – do adaptacji i rozwoju;
4) tereny sportu i rekreacji – do adaptacji i rozwoju;
5) tereny usług turystyki – do adaptacji i rozwoju.

5. Nie dopuszcza się realizacji:
1) przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) z wyjątkiem ewentualnej realizacji alternatywnego obejścia miasta Łomży w ciągu dróg krajowych nr 61 i nr 63;
2) zakaz, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego;
3) przedsięwzięć innych niż wymienione w punkcie 1 i 2 i nie związanych bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolin Narwi lub nie wynikających z tej ochrony a mogących znacząco oddziaływać na siedliska i gatunki, dla ochrony których obszar ten został powołany;
4) nowej zabudowy zagrodowej, za wyjątkiem uzupełniania zabudowy w zwartych ciągach istniejącej zabudowy i w bezpośrednim jej sąsiedztwie z ograniczeniem wielkości ściółkowych obiektów inwentarskich poniżej 40 DJP i wykluczeniem otwartych zbiorników na gnojowicę;

5) nowych obiektów budowlanych w pasie o szerokości 50 m od linii brzegów rzeki Narew, z wyjątkiem obiektów:
   a) służących turystyce wodnej i gospodarce wodnej;
   b) służących gospodarce rolnej w granicach zainwestowanej działki;
   c) zlokalizowanych na terenach wskazanych w dokumentach planistycznych obowiązujących przed wejściem w życie planu ochrony;
6) stacji bazowych telefonii komórkowej oraz elektrowni wiatrowych.

6. Adaptuje się istniejącą zabudowę zrealizowaną zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz dopuszcza się możliwość jej rozbudowy, podnoszenia standardu użytkowego i technicznego a także wymiany przy zachowaniu następujących zasad zabudowy i zagospodarowania terenu:
1) zachowanie warunków architektoniczno-urbanistycznych określonych w ust. 7 pkt. 4 - 5;
2) dopuszcza się zwiększenie powierzchni zabudowanej działki, tj. powierzchni zabudowy wraz z utwardzonymi dojściami i dojazdami, pod warunkiem zachowania współczynnika powierzchni terenu biologicznie czynnej, nie mniejszego niż 30%;
3) dopuszcza się adaptację zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz innych obiektów na cele turystyczne.

7. Dla terenów zabudowy rekreacji indywidualnej oraz terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – poza obszarami istniejącej zabudowy - dla których z chwilą wejścia w życie planu ochrony brak jest obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustala się następujące warunki architektoniczno-urbanistyczne:
1) minimalna szerokość działki 24 m, minimalna powierzchnia działki – 1500 m^2;
2) minimalny współczynnik powierzchni terenu biologicznie czynnej – 70 %;
3) maksymalna wysokość zabudowy – dwie kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, maksymalnie do 10 m;
4) dachy wysokie dwu- lub wielospadowe, o nachyleniu połaci w granicach 30° – 45°;
5) nie dopuszcza się ogrodzeń z betonowych materiałów prefabrykowanych; preferuje się ogrodzenia ażurowe bez podmurówki lub z przerwami w podmurówce, o maksymalnej wysokości do 1,5 m oraz żywopłoty.

8. Dla terenów usług sportu i rekreacji ustala się następujące zasady zagospodarowania:
1) dopuszcza się realizację terenowych urządzeń sportowych i rekreacyjnych oraz obiektów turystycznych;
2) minimalny współczynnik powierzchni terenu biologicznie czynnej - 60 %;
3) nie dopuszcza się ogrodzeń z betonowych materiałów prefabrykowanych; preferuje się ogrodzenia ażurowe bez podmurówki lub z przerwami w podmurówce, o maksymalnej wysokości do 1,5 m.

9. Dla terenów zieleni ustala się następujące zasady zagospodarowania:
1) nie dopuszcza się zmiany przeznaczenia na inne cele;
2) dopuszcza się realizację terenowych urządzeń sportowych i rekreacyjnych oraz obiektów małej architektury;
3) minimalny współczynnik powierzchni terenu biologicznie czynnego - 85%.

10. Adaptuje się ustalenia zawarte w obowiązujących dokumentach planistycznych uchwalonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia do czasu utraty mocy lub uchwalenia zmiany tych dokumentów.

11. Do spraw wszczętych i nie zakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w stosunku do których podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzania lub zmiany planu oraz zawiadomiono o terminie wyłożenia tych planów do publicznego wglądu, ale postępowanie nie zostało zakończone przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, można stosować ustalenia zawarte w Planie ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi ustanowionego rozporządzeniem nr 11/03 Wojewody Podlaskiego 24 kwietnia 2003 roku (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 46 z dnia 2 maja 2003 roku).

Rozdział 2
Zasady udostępniania obszaru Parku do zainwestowania w poszczególnych strefach

§ 57. Formy i zasady udostępniania obszaru Parku do zainwestowania w poszczególnych strefach przedstawia poniższa tabela nr 23:

Formy i zasady udostępniania obszaru Parku do zainwestowania w poszczególnych strefach — Tabela nr 23

Strefa i adres na rys. planu	Obszar i formy użytkowania terenu	Formy i zasady ochrony
1	2	3
Strefa I Zalewowe dno doliny S-1	1. Strefa obejmuje koryto rzeczne oraz terasę zalewową Narwi wraz z jej starorzeczami i dopływami. 2. Formy użytkowania - użytki rolne, nieużytki, wody, lasy na siedliskach olesowych. 3. Własność – prywatna i Skarb Państwa w zarządzie L. P., Nadleśnictwo Łomża oraz Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.	W strefie obowiązuje: 1. Zakaz zmian form użytkowania terenów, z wyjątkiem postulowanych w niniejszym rozporządzeniu. 2. Zakaz wznoszenia jakichkolwiek budowli z wyjątkiem nietrwałych, służących doraźnym celom gospodarczym (paśniki, brogi itp.) oraz z wyjątkiem obiektów służących edukacji ekologicznej prowadzonej przez ŁPKDN - zakaz nie dotyczy również przedsięwzięć wymienionych w art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zmianami) 3. Zakaz budowy dróg i grobli przegradzających dolinę Narwi, oprócz dróg i grobli już istniejących. W przypadku konieczności budowy obwodnicy wokół Łomży (pas terenu wyznaczony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łomża i gminy Piątnica), rozwiązania projektowe muszą minimalizować zagrożenia dla środowiska przyrodniczego dna doliny. 4. Zakaz biwakowania poza miejscami wyznaczonymi do tego celu. 5. Zakaz regulacji rzek i strumieni, z wyjątkiem udrażniania cieków istniejących, zamulonych na skutek działań gospodarczych. 6. Zakaz zasypywania i grodzenia naturalnych zbiorników wodnych, bagien i zastoisk. 7. Ochrona wód powierzchniowych przed ściekami gospodarczymi i bytowymi spływającymi z terenów wiejskich. Zakaz odprowadzania ścieków nie oczyszczonych – obowiązek budowy urządzeń oczyszczających ścieki. 8. Zakaz organizacji rajdów samochodowych i motokrosowych oraz używania quadów.

1	2	3
Strefa II Strefa krawędziowa S-2	1. Położenie - zbocza doliny Narwi po obu jej stronach od Łomży i Piątnicy po Gać i Kossaki. 2. Formy użytkowania - użytki rolne, grunty leśne, tereny zabudowane, nieużytki. Zbocza doliny poddane są silnej presji zabudowy. 3. Własność - grunty prywatne i Skarb Państwa w zarządzie L. P., Nadleśnictwo Łomża.	W strefie obowiązuje: 1. Zakaz zmian form użytkowania terenu, z wyjątkiem zmian postulowanych i dopuszczonych niniejszym rozporządzeniem. 2. Zakaz wyznaczania nowych terenów pod różne formy budownictwa, poza istniejącymi obszarami zabudowy wiejskiej i położonymi w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Za zgodą Dyrektora Parku dopuszcza się mniejsze powierzchnie działek niż 2 500 m^2, nie mniejsze jednak niż 1 500 m^2. 3. Wyposażanie nowych budynków mieszkaniowych i usługowych w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub podłączania ich do zbiorowych systemów oczyszczających ścieki. 4. Dopuszcza się budowę szczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków, tylko w przypadku braku warunków zastosowania innych rozwiązań służących utylizacji ścieków. 5. Likwidacja nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków i budowa nowych szczelnych lub zastosowanie innych rozwiązań służących do oczyszczania ścieków. 6. Zakaz odprowadzania do wód i gruntu ścieków nie oczyszczonych lub oczyszczonych w niedostatecznym stopniu. 7. Wyposażania nowych budynków mieszkaniowych w systemy grzewcze oparte na ekologicznych nośnikach energii: gaz, olej opałowy, zgazowywane drewno, energia elektryczna, ekogroszek. 8. Zakaz budowy napowietrznych linii energetycznych, telefonicznych i innych. 9. Dopuszcza się wykorzystanie strefy krawędziowej do celów rekreacyjnych (np. narciarstwo zjazdowe) z możliwością instalacji niezbędnej infrastruktury rekreacyjnej z zastrzeżeniem, iż nie będzie to zagrożeniem dla przedmiotu ochrony Parku i uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Parku i akceptacji Dyrekcji Parku. 10. Zakaz organizacji rajdów samochodowych i motokrosowych oraz używania quadów.
Strefa III Strefa wysoczyznowa S-3	1. Położenie - pozostałe obszary Parku położone poza doliną i strefą krawędziową. 2. Formy użytkowania - usżytki rolne i leśne, tereny zabudowane. 3. Własność - prywatna i Skarb Państwa w zarządzie L. P., Nadleśnictwo Łomża.	1. Dopuszcza się lokalizację nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w sąsiedztwie istniejącej zabudowy wsi. Wielkość działek budowlanych nie może być mniejsza od wielkości ustalonych w § 53, ust.7, pkt. 1 (tj. 1 500 m^2). 2. Dopuszcza się lokalizację terenów rekreacyjnych oraz niewielkich obiektów turystycznych z zastrzeżeniem, iż nie będzie to zagrożeniem dla przedmiotu ochrony Parku i uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrekcji Parku. 3. Dopuszcza się zalesienie gruntów nie przydatnych do produkcji rolnej z zastrzeżeniem, iż nie będzie to zagrożeniem dla przedmiotu ochrony Parku i uzyskaniu pozytywnej opinii Dyrekcji Parku. 4. Wyposażanie nowych budynków mieszkaniowych i usługowych w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub podłączania ich do zbiorowych systemów oczyszczających ścieki. 5. Dopuszcza się budowę szczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków, tylko w przypadku braku warunków zastosowania innych rozwiązań służących utylizacji ścieków 6. Likwidacja nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków i budowa nowych szczelnych lub zastosowanie innych rozwiązań służących do oczyszczania ścieków. 7. Zakaz odprowadzania do wód i gruntu ścieków nie oczyszczonych lub oczyszczonych w niedostatecznym stopniu. 8. Wyposażania nowych budynków mieszkaniowych i usługowych w systemy grzewcze oparte na ekologicznych nośnikach energii: gaz, olej opałowy, zgazowywane drewno, energia elektryczna, ekogroszek. 9. Zakaz organizacji rajdów samochodowych i motokrosowych i używania quadów.

Rozdział 3
Ustalenia w zakresie realizacji infrastruktury technicznej

§ 58. Ustala się następujące zasady realizacji infrastruktury technicznej:

1) wyposażenie wszystkich obiektów budowlanych w urządzenia zabezpieczające środowisko gruntowo – wodne przed zanieczyszczeniem lub włączenie do zbiorczych systemów odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków, zgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
2) rozbudowę sieci wodociągowych należy realizować w oparciu o istniejące ujęcia wód podziemnych;
3) postuluje się przeprowadzenie inwentaryzacji i likwidację niekontrolowanych zrzutów ścieków, w tym pochodzących ze zbiorników do gromadzenia ścieków, w tym odchodów zwierzęcych;
4) wszystkie projektowane sieci przesyłowe należy lokalizować w korytarzach infrastrukturalnych, z preferowaną lokalizacją wzdłuż dróg;
5) dla projektowanych, modernizowanych i przebudowywanych sieci elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych postuluje się stosowanie linii izolowanych, a docelowo kablowych linii podziemnych;
6) gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów stałych należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz w sposób określony w planach gospodarki odpadami;
7) postuluje się stosowanie nowoczesnych, energooszczędnych systemów grzewczych z wykorzystaniem niskoemisyjnych paliw (drewna, gazu ziemnego, lekkiego oleju opałowego, biomasy) oraz źródeł odnawialnych (kolektory słoneczne);
8) zabrania się umieszczania reklam nie związanych z Parkiem poza terenami zabudowy;
10) postuluje się rozpoznanie szlaków migracji ssaków i płazów w przecięciu z drogami publicznymi, w celu uwzględnienia i wykonania odpowiednich przejść dla zwierząt w trakcie prac remontowych lub modernizacyjnych dróg;
11) dla obszaru bezpośredniego zagrożenia powodziowego w strefie S-1 (zalewowe dno doliny), warunki realizacji infrastruktury technicznej określi decyzja dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej zgodnie z art. 83 ustawy Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z póź. zm.).

Rozdział 4
Ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

§ 59. 1. W przypadku zmiany studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin:

1) dopuszcza się wyznaczenie nowych terenów pod rozwój zainwestowania, po łącznym spełnieniu następujących warunków:
   a) dostępu nieruchomości do drogi publicznej;
   b) planowane zainwestowanie stanowi uzupełnienie istniejących ciągów zabudowy lub realizowane jest jako ich kontynuacja;
   c) uwzględnienie zasad realizacji zainwestowania określonych w § 56 i § 57;
   d) planowane zainwestowanie nie stanowi zagrożenia dla przedmiotu ochrony Parku oraz siedlisk i gatunków dla ochrony których zostały ustanowione obszary (OSOP i SOOS) NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLC20003;
2) podstawową zasadą kwalifikowania gruntów rolnych do zmiany użytkowania (np. zmiana przeznaczenia na cele nierolnicze, zalesienia, zamiana użytków zielonych na grunty orne) powinno być dążenie do zachowania w możliwie największym stopniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
3) przy wyznaczaniu nowych terenów zainwestowania należy dążyć do nie rozpraszania zabudowy - w pierwszej kolejności należy uzupełniać nie zabudowane nieruchomości położone wśród istniejącego zagospodarowania oraz lokalizować zabudowę wzdłuż istniejących dróg.

2. Postuluje się uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Narew.

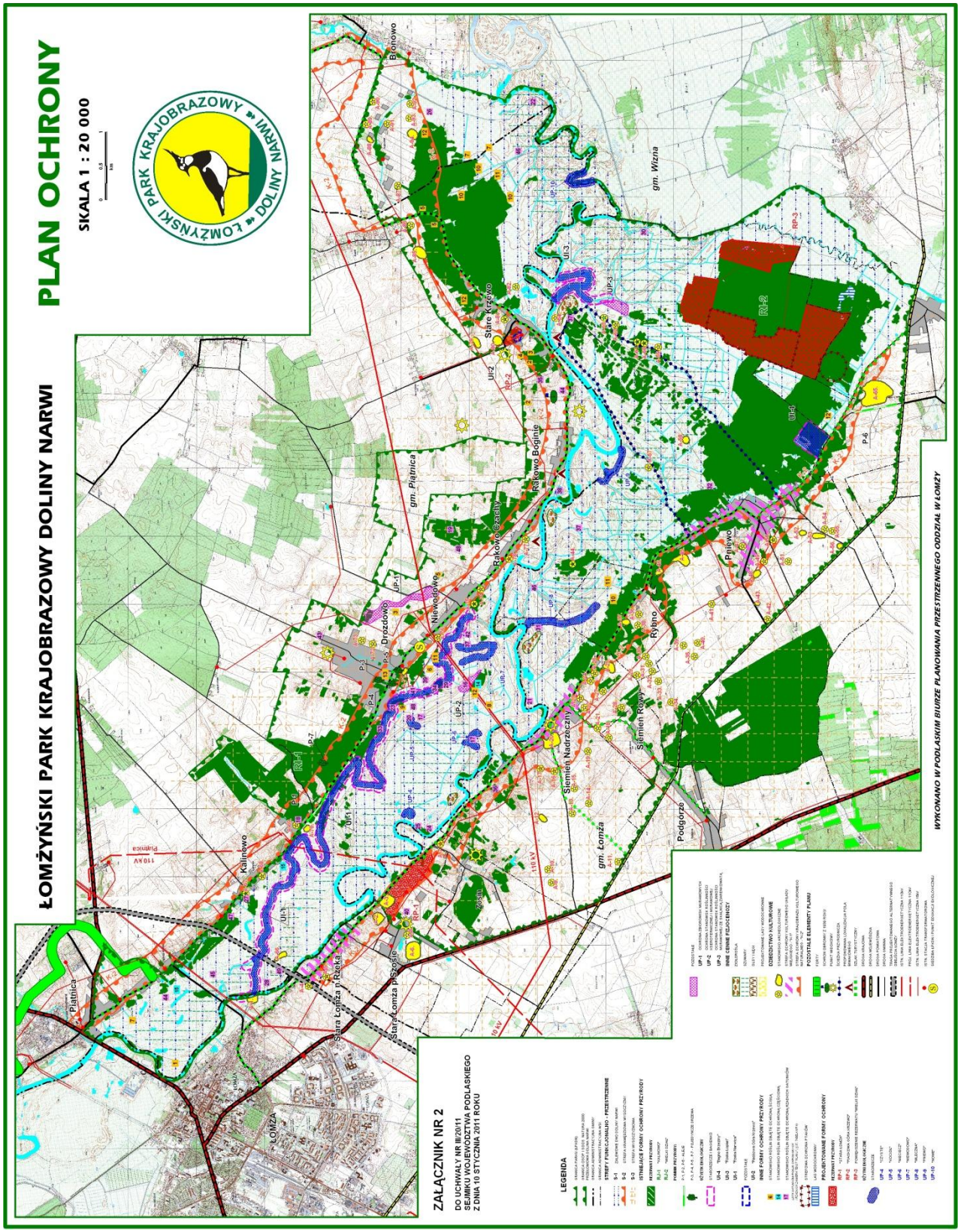
PLAN OCHRONY
ŁOMŻYŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY DOLINY NARWI
SKALA 1 : 20 000
ŁOMŻYŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY DOLINY NARWI
ZAŁĄCZNIK NR 2
DO UCHWAŁY NR III/20/11
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
Z DNIA 10 STYCZNIA 2011 ROKU
LEGENDA
WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO ODDZIAŁ W ŁOMŻY
Bronowo
gm. Wizna
Stare Krzewo
Rakowo Boginie
Rakowo Szacki
gm. Piątnica
Nietkowo
Drozdowo
Kalinowo
Piątnica
Stara Łomża i Rzeka
Stara Łomża przesiąp
ŁOMŻA
Siemień Nadrzeczny
Siemień Rowy
Rybno
Pijewo
Podgórze
gm. Łomża

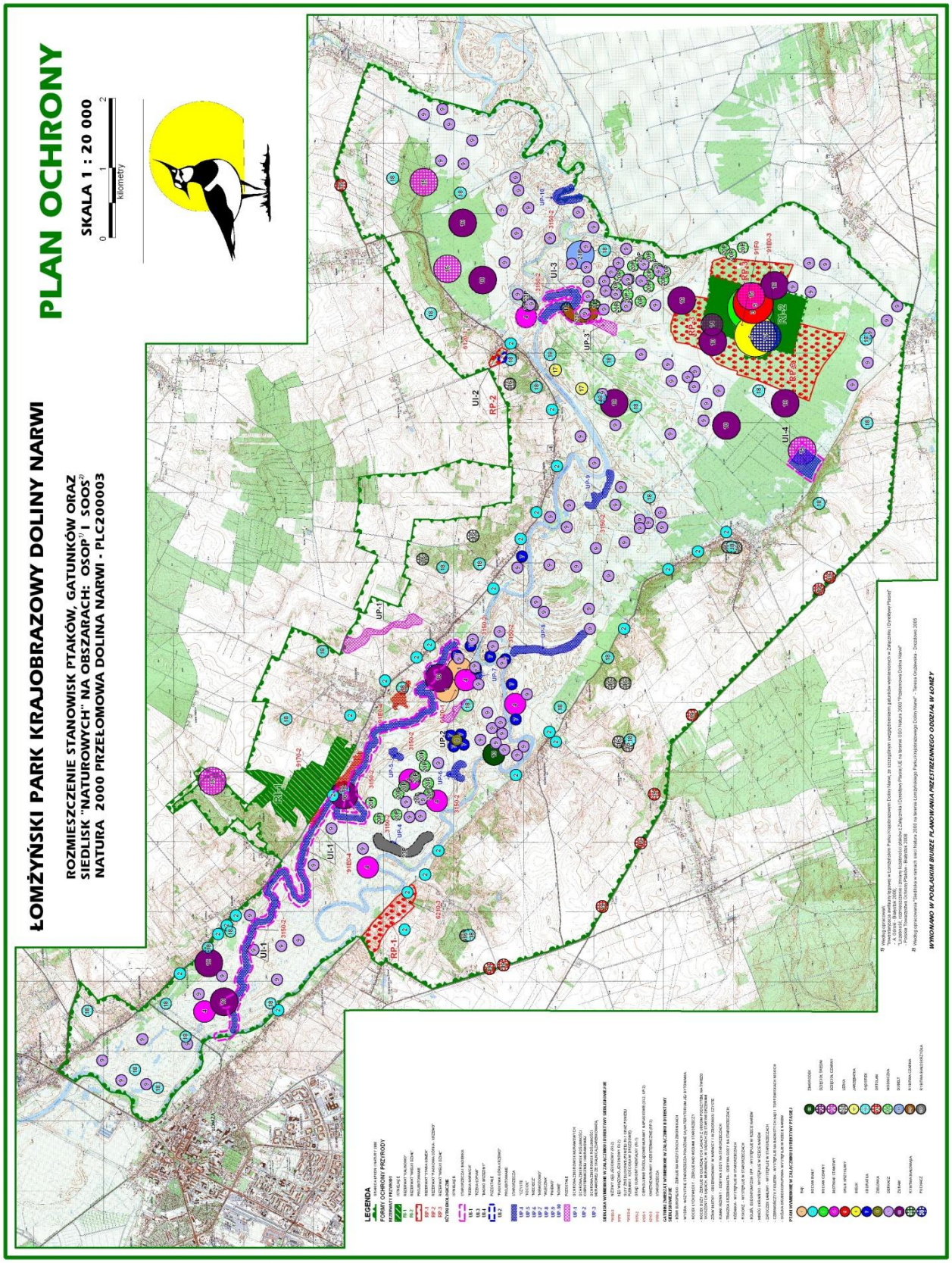
PLAN OCHRONY
SKALA 1 : 20 000
0 1 2
kilometry
ŁOMŻYŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY DOLINY NARWI
ROZMIESZCZENIE STANOWISK PTAKÓW, GATUNKÓW ORAZ
SIEDLISK "NATUROWYCH" NA OBSZARACH: OSOP[1] I SOOS[2]
NATURA 2000 PRZEŁOMOWA DOLINA NARWI - PLC200003
LEGENDA
WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO ODDZIAŁ W ŁOMŻY

335

UCHWAŁA NR III/21/11 SEJMIK WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 10 stycznia 2011 r.

w sprawie zmiany Rozporządzenia Wojewody Podlaskiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi"

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, zmiany: Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1206, Nr 214, poz. 1806; z 2006 r. Nr 126, poz. 875, Nr 227, poz. 1658; z 2007 r. Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 216, poz. 1370, Nr 223, poz. 1458; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 106, poz. 675) oraz z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, zmiany: Dz. U. z 2009 r. Nr 215, poz. 1664; z 2010 r. Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804) uchwala się, co następuje:

§ 1. W Rozporządzeniu Nr 9/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi" wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 1 ostatnie zdanie otrzymuje brzmienie:
„Obejmuje obszar Doliny Narwi o łącznej powierzchni 41.860 ha."

2) w § 2 uchyla się ust. 3.

3) § 3 otrzymuje brzmienie:

„Nadzór nad Obszarem sprawuje Zarząd Województwa Podlaskiego."

4) W załączniku Nr 1 po ostatnim zdaniu dodaje się akapit w brzmieniu:
„W skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Narwi" nie wchodzą grunty stanowiące działki o numerach ewidencyjnych: 114/2, 113/2 i 548 obręb wsi Koźliki, gmina Narew, położone w południowej części Obszaru przylegające do drogi Janowo – Kożyno Duże, stanowiącej na tym odcinku granicę Obszaru."

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Sejmiku
Bogdan Dyjuk

336

UCHWAŁA NR III/19/10 RADY POWIATU SEJNEŃSKIEGO

z dnia 30 grudnia 2010 r.

w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radą działalności pożytku publicznego oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji

Na podstawie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. Nr 96, poz. 873, z 2004 r. Nr 64 poz. 593, Nr 116 poz. 1203 i Nr 210 poz. 2135, z 2005 r. Nr 155 poz. 1298 i Nr 169 poz. 1420, z 2006 r. Nr 175 poz. 1462, Nr 249 poz. 2104 i Nr 94 poz. 651, z 2008 r. Nr 209 poz. 1316, z 2009 r. Nr 22 poz. 120, Nr 19 poz. 100 i Nr 157 poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28 poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 106, poz. 675) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się szczegółowy sposób konsultowania z radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, określony w regulaminie stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Sejnach .

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Andrzej Szturgulewski

Załącznik

do uchwały Nr III/19/10

Rady Powiatu Sejneńskiego

z dnia 30 grudnia 2010 r.

Regulamin konsultacji z radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

§ 1. Konsultacje z radą działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji ogłasza Zarząd Powiatu w Sejneńskiego

1. Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji powinno określać:

1) cel konsultacji,

2) przedmiot konsultacji,

3) czas rozpoczęcia i zakończenia konsultacji,

2. Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji jest zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej, w serwisie internetowym www.powiat.sejny.pl oraz na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Sejnach.

§ 2. 1. Konsultacje mogą być prowadzone z wykorzystaniem co najmniej jednej z niżej podanych form:

1) zamieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej, serwisie internetowym www.powiat.sejny.pl oraz na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Sejnach projektu aktu prawa miejscowego do wglądu wraz z formularzem zgłaszania opinii, stanowiącym załącznik do Regulaminu, z zaznaczeniem możliwości zgłaszania uwag drogą pisemną lub elektroniczną na wskazany adres e-mail.

1) otwarte spotkanie z przedstawicielami podmiotów, o których mowa w § 1,

2. Dopuszczalne są także inne formy, zapewniające szeroki dostęp do uczestnictwa w konsultacjach, zwłaszcza formy uwzględniające użycie nowoczesnych technik informatycznych.

3. Z konsultacji przeprowadzonych w formie, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 sporządza się protokół.

4. Forma konsultacji zostaje określona w ogłoszeniu o konsultacji.

5. Termin na wyrażanie opinii przez przedstawicieli podmiotów, o których mowa w § 1, nie może być krótszy niż 14 dni od dnia doręczenia projektu, bądź zamieszczenia ogłoszenia.

§ 3. 1. Opinie i uwagi przedstawicieli podmiotów zgłoszone w czasie konsultacji kierowane są do Zarządu Powiatu w Sejnach .

2. Wyniki konsultacji, zawierające zestawienie zgłoszonych opinii i uwag, wraz ze stanowiskiem Zarządu Powiatu w Sejnach zamieszczane są w Biuletynie Informacji Publicznej, w serwisie internetowym www.powiat.sejny.pl nie później niż w ciągu 30 dni od zakończenia konsultacji.

3. Wyniki konsultacji Zarząd Powiatu w Sejnach przedstawia Radzie Powiatu w Sejnach w uzasadnieniu do konsultowanych projektów aktów prawa miejscowego.

§ 4. Konsultacje uznaje się za ważne bez względu na liczbę podmiotów biorących udział w konsultacjach, jeżeli zostały przeprowadzone w sposób przedstawiony w Regulaminie.

§ 5. Wyniki konsultacji nie są wiążące dla organów Powiatu Sejneńskiego.

Załącznik

do uchwały nr III/19/10

Rady Powiatu Sejneńskiego

z dnia 30 grudnia 2010 r.

Formularz zgłaszania opinii.

Projekt uchwały w sprawie*: ……

Termin zgłaszania opinii
do projektu uchwały*: od……do……

Nazwa podmiotu
wnoszącego opinię: ……
……
Zmiany**: ……
……
……
……
……
……
……
……
Uzasadnienie
wprowadzanych zmian: ……
……
……
……

…… ……
(miejscowość, data) imię i nazwisko upoważnionego przeds
podmiotu zgłaszającego opinię

* wypełnia komórka organizacyjna Starostwa Powiatowego w Sejnach lub jednos
organizacyjna Powiatu w zależności od przedmiotu konsultacji.
** Zmiany należy zapisywać wskazując dotychczasowy zapis w projekcie uchwał
wymaga zmiany wpisując dosłowne brzmienie przepisu oraz proponowane zmier
brzmienie zapisu lub treść nowego

337

UCHWAŁA NR III/7/10 RADY MIEJSKIEJ W ŁAPACH

z dnia 21 grudnia 2010 r.

w sprawie zatwierdzenia statutu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. h ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153 , poz. 1271, Nr 214 poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162 poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167 poz. 1759; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz.1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223 poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157 poz. 1241; z 2010 r. Nr 28 poz. 142, Nr 28 poz. 146; Nr 40 poz. 230, Nr 106 poz. 675) oraz art. 16 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157 poz. 1240., Nr 28 poz. 146, Nr 96 poz. 620, Nr 123 poz. 835, z 2010 r. Nr 152 poz. 1020) Rada Miejska w Łapach uchwala co następuje:

§ 1. Zatwierdza się statut Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały

§ 2. Traci moc § 6 uchwały Nr XVI/81/91 Rady Miasta i Gminy w Łapach z dnia 28 czerwca 1991 r. w sprawie powołania zakładu budżetowego

§ 3. Traci moc uchwała Nr XVII/251/07 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 21 grudnia 2007 r. w sprawie zatwierdzenia statutu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łap

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Andrzej Witold Mojkowski

Załącznik

do uchwały Nr III/7/10

Rady Miejskiej w Łapach

z dnia 21 grudnia 2010 r.

STATUT

Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach

DZIAŁ I

Postanowienia ogólne

§ 1. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łapach zwany dalej „Zakładem" działa na podstawie:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym /Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami/,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych /Dz. U. z 2009 r. Nr 157 poz. 1240 z późniejszymi zmianami /,
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 czerwca 2006 roku w sprawie gospodarki finansowej jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych oraz trybu postępowania przy przekształceniu w inną formę organizacyjno-prawną /Dz. U. Nr 116, poz. 783/.
- niniejszego statutu.

§ 2. 1. Zakład ma swoją siedzibę w Łapach

2. Zakład działa na terenie gminy Łapy

3. Zakład jest samorządowym zakładem budżetowym

§ 3. Bezpośredni nadzór nad działalnością zakładu sprawuje w imieniu Rady Miejskiej Burmistrz Łap.

DZIAŁ II

Zadania zakładu

§ 4. 1. Zakład wykonuje zadania własne Gminy Łapy o charakterze użyteczności publicznej w zakresie:

1) gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi
2) dróg, ulic, mostów oraz organizacji ruchu drogowego
3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania odpadów komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych
4) zieleni gminnej i zadrzewień
5) targowisk i hal targowych
6) cmentarzy

2. Zakład wykonuje zadania o charakterze użyteczności publicznej określone w pkt 1, powierzone Gminie Łapy w drodze porozumienia międzygminnego, zawartego w trybie art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.)

DZIAŁ III

Organizacja zakładu

§ 5. 1. Zakładem kieruje Dyrektor, który jest odpowiedzialny za jego działalność. Dyrektora zatrudnia i zwalnia Burmistrz Łap.

2. Uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do Dyrektora Zakładu wykonuje Burmistrz Łap.

3. Dyrektor działa jednoosobowo w ramach pełnomocnictw udzielonych przez Burmistrza Łap.

4. Dyrektor jest zwierzchnikiem służbowym pracowników i pracodawcą w rozumieniu Kodeksu Pracy w stosunku do pracowników Zakładu.

5. Dyrektor w drodze zarządzenia nadaje Regulamin Organizacyjny Zakładu.

§ 6. Do zadań Dyrektora należy w szczególności:

1. Reprezentowanie Zakładu na zewnątrz.

2. Zapewnienie właściwej organizacji i funkcjonowania Zakładu.

3. Opracowanie planu finansowego Zakładu.

4. Racjonalne gospodarowanie funduszami i majątkiem, zgodnie z ich przeznaczeniem i obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

5. Sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań.

6. Przedstawianie coroczne Radzie Miejskiej sprawozdań z działalności Zakładu.

7. Ustalenie systemu kontroli wewnętrznej.

§ 7. Organizację Zakładu określa Regulamin.

DZIAŁ IV

Gospodarka finansowa Zakładu

§ 8. 1.Zakład prowadzi gospodarkę finansową oraz rachunkowość na zasadach określonych w przepisach prawa właściwych dla samorządowych zakładów budżetowych.

2. Podstawą gospodarki finansowej Zakładu jest roczny plan finansowy obejmujący przychody i wydatki stanowiące koszty działalności oraz stan środków obrotowych i rozliczenia z budżetem Gminy.

3. Kontrolę prawidłowości rozliczeń Zakładu z budżetem Gminy sprawuje Skarbnik Gminy.

4. Zakład posiada odrębny rachunek bankowy.

DZIAŁ V

Nadzór nad Zakładem

§ 9. Nadzór nad działalnością Zakładu sprawuje Burmistrz Łap

DZIAŁ VI

Postanowienia końcowe

§ 10. Zmiany lub uzupełnienia niniejszego statutu mogą być dokonywane w drodze uchwały Rady Miejskiej w Łapach.

338

UCHWAŁA NR II/22/10 RADY MIEJSKIEJ W CHOROSZCZY

z dnia 30 grudnia 2010 r.

w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu na obszarze Gminy Choroszcz

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146 i Nr 106, poz. 675), art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857 i Nr 151, poz. 1014) uchwala się, co następuje:

§ 1. Określa się warunki i tryb finansowania rozwoju sportu na obszarze Gminy Choroszcz, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Choroszczy.

§ 3. Traci moc uchwała Nr X/67/07 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 29 października 2007 r. w sprawie określenia Warunków i trybu wspierania, w tym finansowego, rozwoju sportu kwalifikowanego na obszarze Gminy Choroszcz (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 253, poz. 2648 i z 2009 r. Nr 111, poz. 1246).

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Choroszczy
Piotr Paweł Dojlida

Załącznik

do uchwały Nr II/22/10

Rady Miejskiej w Choroszczy

z dnia 30 grudnia 2010 r.

WARUNKI I TRYB WSPIERANIA FINANSOWANIA ROZWOJU SPORTU NA OBSZARZE GMINY CHOROSZCZ

§ 1. Postanowienia ogólne

1. Gmina Choroszcz wspiera sport tworząc warunki, w tym organizacyjne, sprzyjające rozwojowi sportu.

2. Przez cel publiczny z zakresu sportu rozumie się:

1) poprawę warunków uprawiania sportu przez zawodników klubów sportowych;

2) poprawę kondycji fizycznej i zdrowia mieszkańców poprzez uczestnictwo w aktywnym stylu życia;

3) osiągnięcie wyższych wyników sportowych przez zawodników klubów sportowych;

4) promocję sportu i aktywnego stylu życia;

5) umożliwienie dostępu do różnorodnych form sportowej aktywności jak największej liczbie mieszkańców Gminy Choroszcz.

3. Ilekroć poniżej jest mowa o:

1) gminie - należy przez to rozumieć Gminę Choroszcz;

2) Radzie - należy przez to rozumieć Radę Miejską w Choroszczy;

3) Burmistrzu - należy przez to rozumieć Burmistrza Choroszczy;

4) dotacji - należy przez to rozumieć wydatki budżetu gminy przeznaczone na dofinansowanie rozwoju sportu na terenie Gminy Choroszcz, określone corocznie w uchwale budżetowej;

5) zadaniu - należy przez to rozumieć współzawodnictwo sportowe w określonych ramach czasowych nie dłuższych niż jeden rok kalendarzowy; jeżeli współzawodnictwo sportowe toczy się w ramach rozgrywek jesień-wiosna, sezon jesienny i sezon wiosenny należy traktować jako odrębne zadania.

§ 2. Warunki wspierania rozwoju sportu oraz wysokość dotacji

1. Wsparcie, o którym mowa w § 1 ust. 1, udzielane będzie w formie dotacji na prowadzenie statutowej działalności sportowej. Klub sportowy może otrzymać dotację na rozwój sportu po zapewnieniu udziału środków własnych, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Dotacje na zadania w zakresie rozwoju sportu mogą otrzymać kluby sportowe, które:

1) realizują cel publiczny wskazany w § 1 ust. 2,

2) mają siedzibę na terenie gminy,

3) prowadzą systematycznie szkolenie dzieci i młodzieży z terenu gminy w danej dyscyplinie sportu;

4) dysponują odpowiednią bazą i kadrą szkoleniową oraz uczestniczą w zorganizowanym współzawodnictwie sportowym.

3. W przypadku dofinansowania (wsparcia) zadania wysokość dotacji nie może przekroczyć 70 % całkowitych kosztów jego realizacji, jednak nie więcej niż 70.000,00 PLN.

4. Na wniosek klubu sportowego, Burmistrz, po zapoznaniu się z sytuacją finansową klubu może zwiększyć stawkę dofinansowania do 90 %.

5. Do kosztów, klub sportowy zaliczyć może również skalkulowany koszt nakładów pracy związanych z realizacją zadania.

6. Klub sportowy w ciągu roku może otrzymać z budżetu gminy dotację na więcej niż jedno zadanie.

7. Łączna kwota dotacji przyznanych klubowi sportowemu w ciągu roku nie może przekroczyć 90.000,00 PLN.

8. Dotacja może zostać udzielona po przeprowadzeniu przez Burmistrza postępowania konkursowego.

§ 3. Konkurs

1. Burmistrz ogłasza konkurs w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Urzędu Miejskiego, a także na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu.

2. W ogłoszeniu o konkursie powinny być zawarte co najmniej następujące informacje:

1) nazwa i siedziba organu ogłaszającego konkurs;
2) dyscypliny sportu objęte zamiarem udzielenia dotacji;
3) miejsce i termin składania ofert;
4) miejsce i termin rozstrzygnięcia konkursu;
5) miejsce i termin, w którym można zapoznać się ze szczegółowymi warunkami konkursu;
6) zasady przyznawania dotacji;
7) tryb i kryteria stosowane przy dokonywaniu wyboru ofert;
8) zastrzeżenie o prawie odwołania konkursu oraz przesunięcia terminu składania ofert.

3. Oferta złożona przez klub sportowy ubiegający się o przyznanie dotacji powinna zawierać co najmniej:

1) nazwę i siedzibę oferenta;
2) szczegółowy opis realizacji zadania;
3) kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania z zaznaczeniem udziału środków własnych oraz wysokości planowanej do uzyskania dotacji z budżetu gminy (kosztorys);
4) terminy i miejsce realizacji zadania (harmonogram).

4. Do oferty, o której mowa w ust. 3 należy dołączyć:

1) aktualny dokument potwierdzający prawo klubu sportowego do występowania w obrocie prawnym lub uwierzytelniony odpis dokumentu, wystawiony najpóźniej na miesiąc przez terminem składania ofert;
2) potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię statutu klubu sportowego;
3) informacje o posiadanych zasobach kadrowych i rzeczowych, zapewniających wykonanie zadania, w tym o wysokości środków finansowych uzyskanych na realizację tego zadania z innych źródeł.

5. Ofertę należy złożyć w zamkniętej kopercie z oznaczeniem rodzaju zadania, w formie pisemnej pod rygorem nieważności, w terminie określonym w konkursie.

§ 4. Rozpatrywanie ofert

1. W celu przeprowadzenia konkursu Burmistrz powołuje w drodze zarządzenia komisję konkursową.

2. W skład komisji konkursowej wchodzi:

1) dwóch przedstawicieli Rady, w zakresie działania których znajdują się zadania przeznaczone do realizacji przez kluby sportowe;
2) merytoryczny pracownik Urzędu Miejskiego.

3. Do zadań komisji konkursowej należy w szczególności:

1) przeprowadzenie postępowania konkursowego;

2) przedłożenie wyników konkursu do zatwierdzenia Burmistrzowi.

4. Szczegółowy zakres zadań oraz tryb pracy komisji konkursowej określa Regulamin zatwierdzony przez Burmistrza.

5. Dokonując wyboru najkorzystniejszej oferty komisja konkursowa bierze pod uwagę:

1) zgodność oferty z zadaniami statutowymi klubu sportowego;

2) wartość merytoryczną oferty;

3) kalkulację kosztów realizacji zadania, w tym wysokość udziału środków własnych klubu sportowego oraz oczekiwaną wysokość dotacji;

4) możliwość realizacji zadania przez oferenta;

5) dotychczasową współpracę klubu sportowego z gminą, w tym staranne i terminowe wywiązywanie się z zawartych w ciągu ostatnich 2 lat umów i porozumień.

6. Z przebiegu rozstrzygnięcia konkursu sporządza się protokół, który powinien zawierać:

1) imiona i nazwiska członków komisji konkursowej;

2) liczbę zgłoszonych ofert, w tym spełniających warunki określone w § 3 ust. 3 i 4 oraz ofert odrzuconych;

3) wskazanie najkorzystniejszej oferty, i propozycji wysokości dotacji;

4) ewentualne uwagi członków komisji konkursowej;

5) wzmiankę o odczytaniu protokołu;

6) podpisy członków komisji konkursowej.

7. Konkurs powinien być rozstrzygnięty najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia otwarcia ofert.

8. Wyniki konkursu doręcza się wnioskodawcom i ogłasza się w Biuletynie Informacji Publicznej.

9. Komisja konkursowa ulega rozwiązaniu z chwilą rozstrzygnięcia konkursu.

§ 5. Umowa

1. Uruchomienie środków na realizację zadań nastąpi na podstawie umowy zawartej pomiędzy gminą a klubem sportowym, którego oferta została wybrana.

2. Umowa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

3. Umowa powinna zawierać w szczególności:

1) oznaczenie stron umowy;

2) szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana, i sposób jego realizacji;

3) wysokość dotacji przyznanej klubowi sportowemu na realizację zadania i warunki jej uruchomienia;

4) termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji zadania;

5) warunki przesunięcia środków w ramach dotacji;

6) sposób kontroli realizacji zadania i wydatkowania dotacji;

7) sposób i termin rozliczenia dotacji;

8) postanowienia dotyczące okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy;

9) zasady zwrotu niewykorzystanej części dotacji lub niewłaściwie wykorzystanej dotacji;

10) postanowienia dotyczące wydatkowania dotacji zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych oraz o finansach publicznych.

4. Dotacja powinna być wykorzystana w trakcie roku budżetowego, na który została przyznana.

5. Umowa nie może być zawarta na okres dłuższy niż rok budżetowy.

§ 6. Kontrola wykonania zadania i rozliczenie

1. W trakcie realizacji zadania gmina ma prawo do oceny realizacji zadania, a w szczególności:

1) żądania informacji o jego przebiegu;

2) efektywności, rzetelności i jakości wykonania zadania;

3) prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania;

4) wglądu do dokumentacji księgowej oraz sporządzania kserokopii dokumentów.

2. W przypadku stwierdzenia wydatkowania dotacji niezgodnie z jej przeznaczeniem, pobranie nienależnie lub w nadmiernej wysokości, dotacja podlega zwrotowi na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych.

3. Po zakończeniu realizacji zadania, klub sportowy składa sprawozdanie z jego wykonania, w terminie 30 dni od dnia upływu okresu, na który została zawarta umowa.

4. Okresem sprawozdawczym jest rok budżetowy.

5. Sprawozdanie powinno zawierać:

1) informację o przebiegu realizacji zadania;

2) szczegółowe rozliczenie finansowe;

3) oświadczenie o wydatkowaniu dotacji zgodnie z ustawą prawo zamówień publicznych oraz ustawą o finansach publicznych;

4) inne istotne informacje o realizacji zadania.

6. Informacja z rozliczenia dotacji zostanie podana do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej, po zakończeniu roku budżetowego, nie później jednak, niż do 30 kwietnia następnego roku.

7. Niewykorzystane przez klub sportowy środki finansowe podlegają zwrotowi do budżetu gminy na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych.

§ 7. Postanowienia końcowe

1. Burmistrz Choroszczy w terminie do 30 kwietnia każdego roku, po roku, w którym nastąpiła realizacja zadań, przedstawia Radzie zbiorcze sprawozdanie z realizacji tych zadań przez kluby sportowe.

2. Do postępowań w sprawie udzielenia dotacji na rozwój sportu wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszej uchwały stosuje się przepisy dotychczasowe.

3. Zmiany niniejszych warunków następują w formie przewidzianej dla ich ustanowienia.

339

UCHWAŁA NR III/11/10 RADY GMINY MILEJCZYCE

z dnia 29 grudnia 2010 r.

w sprawie ustalenia dla terenu Gminy Milejczyce liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu /z wyjątkiem piwa/ przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży jak i w miejscu sprzedaży

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /t.j. z 2001 r. Dz. U. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm./ i art. 12 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U z 2007 r., Nr 70, poz. 473 z późn. zmianami/ Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się na terenie Gminy Milejczyce liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu z wyjątkiem piwa:

1. przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży – 15,
2. przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 5.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Traci moc Uchwała XVII/107/2000 Rady Gminy Milejczyce z dnia 23 sierpnia 2000 r. w sprawie zwiększenia liczby punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do sprzedaży poza miejscem sprzedaży na terenie gminy Milejczyce

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego,

Przewodniczący Rady
Adam Fiłoc

340

UCHWAŁA NR III/12/10 RADY GMINY MILEJCZYCE

z dnia 29 grudnia 2010 r.

w sprawie określenia zasad usytuowania na terenie gminy Milejczyce miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.) Rada Gminy uchwala co następuje:

§ 1. Sprzedaż/podawanie napojów alkoholowych nie może być prowadzona:

a) na straganach i placach targowych
b) na terenie kąpielisk i basenów
c) na stadionach i innych obiektach sportowych podczas trwania imprez i zawodów sportowych
d) na terenie krytych pływalni, w halach sportowych i innych obiektach sportowych

§ 2. Sprzedaż/podawanie napojów alkoholowych nie może być prowadzona w bezpośrednim sąsiedztwie:

a) szkół, przedszkoli i placówek oświatowych, w rozumieniu ustawy o systemie oświaty
b) innych zakładów i placówek opiekuńczo-wychowawczych: żłobka, internatu, bursy, świetlicy socjoterapeutycznej, wydzielonego placu zabaw dla dzieci
c) kościołów

d) szpitali, ośrodków zdrowia.

§ 3. Za bezpośrednie sąsiedztwo w rozumieniu niniejszej uchwały rozumie się odległość nie mniej niż 10m mierzoną od wejścia lub wyjścia z terenu chronionego do wejścia do punktu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, najkrótszą drogą, którą możliwe jest dotarcie do punktu. Odległość tę należy mierzyć wzdłuż osi dróg publicznych.

§ 4. Dopuszcza się odstępstwo od ustaleń zawartych w § 1, w przypadku:

a) wydania jednorazowego zezwolenia na sprzedaż /podawanie napojów alkoholowych zgodnie z art.18^1 ust. 1 ustawy na terenie stadionu miejskiego i wiejskich boisk sportowych.

b) miejsc sprzedaży/podawania napojów zawierających do 4,5 % alkoholu oraz piwa na terenie basenów i kąpielisk.

c) miejsc mających wydzielony, niezależny od funkcji obiektu dostęp komunikacyjny.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy

§ 6. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Adam Fiłoc

341

UCHWAŁA NR III/9/10 RADY GMINY NOWINKA

z dnia 29 grudnia 2010 r.

w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Nowince oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 422, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675) oraz art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 260, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842) uchwala się co następuje:

§ 1. W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Nowinka, uchwala się tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego zajmującego się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.

Tryb powoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

§ 2. 1. Gminny Zespół Interdyscyplinarny, zwany dalej „Zespołem" powołuje Wójt Gminy Nowinka w drodze zarządzenia.

2. W skład Zespołu wchodzą przedstawiciele następujących instytucji, organizacji i jednostek organizacyjnych działających na terenie Gminy:

1) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowince;

2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowince;

3) Komendy Powiatowej Policji w Augustowie;

4) oświaty;

5) ochrony zdrowia;

6) organizacji pozarządowych, w szczególności działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

7) kuratorzy sądowi.

3. W skład Zespołu wchodzić mogą prokuratorzy z Prokuratury Rejonowej w Augustowie.

4. Zespół działa na podstawie Porozumień zawartych pomiędzy Wójtem Gminy Nowinka, a podmiotami, których przedstawiciele powołani zostaną do Zespołu.

Tryb odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

§ 3. Wójt Gminy Nowinka odwołuje członka Zespołu przed upływem kadencji:

1) na jego wniosek;

2) na wniosek podmiotu, którego jest on przedstawicielem;

3) na wniosek przewodniczącego Zespołu w uzasadnionych przypadkach;

4) w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Szczegółowe warunki funkcjonowania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

§ 4. 1. Kadencja Zespołu trwa 3 lata.

2. Pierwsze posiedzenie Zespołu zwołuje Wójt Gminy Nowinka w terminie 30 dni od daty zawarcia Porozumień z podmiotami, o których mowa w § 2 ust. 4.

3. Na pierwszym posiedzeniu Zespołu wybierany jest przewodniczący Zespołu spośród jego członków, większością głosów w głosowaniu jawnym.

4. Na wniosek przewodniczącego, podczas pierwszego posiedzenia Zespołu wybierany jest zastępca przewodniczącego oraz sekretarz Zespołu, spośród jego członków większością głosów w głosowaniu jawnym.

5. Szczegółowy zakres prac Zespołu, w tym zadania przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego i sekretarza Zespołu oraz tryb ich odwoływania zostaną określone w regulaminie organizacyjnym opracowanym przez Zespół i zatwierdzonym przez Wójta Gminy Nowinka w drodze zarządzenia.

6. Posiedzenia Zespołu zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy, a gdy jest to niemożliwe – zastępca przewodniczącego lub sekretarz, wskazując termin, miejsce oraz cel posiedzenia, o czym powiadamia na piśmie członków Zespołu, nie później niż 3 dni przed terminem posiedzenia.

7. Posiedzenie Zespołu może być zwołane także na wniosek co najmniej jednej czwartej liczby członków Zespołu.

8. Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

9. Prace Zespołu są prowadzone, jeżeli w posiedzeniu Zespołu bierze udział co najmniej połowa jego członków.

10. Z posiedzenia Zespołu sporządza się protokół, zawierający w szczególności: informację o składzie Zespołu uczestniczącym w posiedzeniu, opis przebiegu posiedzenia oraz podjęte uchwały lub ustalenia.

11. Zespół może powoływać grupy robocze na zasadach określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w celu rozwiązywania indywidualnych problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie.

12. Grupy robocze składają informacje Zespołowi o wynikach swej pracy.

13. Przewodniczący Zespołu zobowiązany jest do przedkładania Wójtowi Gminy Nowinka sprawozdań z pracy Zespołu w terminach:

- do 31 lipca roku, którego sprawozdanie dotyczy – sprawozdanie półroczne;
- do 31 stycznia roku następującego po roku, którego sprawozdanie dotyczy – sprawozdanie roczne.

14. Jawność posiedzenia Zespołu może zostać wyłączona na podstawie przepisów ustawowych.

15. Członkowie Zespołu i grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.

16. Siedziba Zespołu mieści się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowince.

17. Obsługę organizacyjno – techniczną Zespołu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowince.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nowinka.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Grzegorz Pietrewicz

342

UCHWAŁA NR III/10/10 RADY GMINY NOWINKA

z dnia 29 grudnia 2010 r.

w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675) w związku z art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536) uchwala się , co następuje:

§ 1. 1. Konsultacje z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zwanymi dalej łącznie podmiotami, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, zwane dalej Konsultacjami, przeprowadza się po zamieszczeniu ogłoszenia o przeprowadzeniu Konsultacji przez Wójta Gminy Nowinka.

2. Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji powinno określać:

1) cel konsultacji,
2) przedmiot konsultacji,
3) czas rozpoczęcia i zakończenia konsultacji,
4) formy Konsultacji

3. Ogłoszenie o przeprowadzeniu Konsultacji zamieszcza się w Biuletynie Informacji Publicznej, oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Nowinka.

§ 2. 1. Konsultacje mogą być prowadzone z wykorzystaniem co najmniej jednej z niżej podanych form:

1) otwarte spotkanie z przedstawicielami podmiotów, o których mowa w § 1 ust. 1,

2) zamieszczając na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Nowinka i na stronie internetowej gminy projektu aktu prawa miejscowego wraz z formularzem zgłaszania opinii z zaznaczeniem możliwości zgłaszania uwag drogą pisemną lub elektroniczną na wskazany adres e-mail.

2. Z przeprowadzonych Konsultacji sporządza się protokół końcowy.

3. Termin na wyrażanie opinii przez przedstawicieli podmiotów, o których mowa w § 1 ust. 1, nie może być krótszy niż 14 dni od dnia doręczenia projektu, bądź zamieszczenia ogłoszenia o którym mowa w ust.1 pkt 2.

§ 3. 1. Opinie i uwagi przedstawicieli podmiotów zgłoszone w czasie konsultacji kierowane są do Wójta Gminy Nowinka.

2. Wyniki konsultacji, zawierające zestawienie zgłoszonych opinii i uwag, wraz ze stanowiskiem Wójta Gminy Nowinka zamieszczane są na Portalu Internetowym, nie później niż w ciągu 30 dni od zakończenia konsultacji.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Grzegorz Pietrewicz

343

UCHWAŁA NR II/14/10 RADY GMINY PUŃSK

z dnia 29 grudnia 2010 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie górnych stawek opłat za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Na podstawie art. 6 ust. 2 oraz ust. 4 ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z 2006 r. Nr 144, poz. 1042, z 2008 r. Nr 223, poz. 1464, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 79, poz. 666, Nr 92, poz. 753, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 47, poz. 278)) oraz art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458 z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675), uchwala sie co następuje:

§ 1. W uchwale Nr II/9/06 Rady Gminy Puńsk z dnia 5 grudnia 2006 roku w sprawie górnych stawek opłat za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego Nr 303, poz. 3211, z 2008 r. Nr 47, poz. 450), w § 1 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 otrzymują brzmienie:

1) „za jednokrotne odebranie niesegregowanych odpadów komunalnych z jednego pojemnika o objętości 120 dm^3 - brutto 9,- zł,

2) za jednokrotne odebranie niesegregowanych odpadów komunalnych – za 1 worek 120 litrowy - brutto 9,- zł,"

§ 2. Wykonywanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Puńsk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Waldemar Krakowski

344

UCHWAŁA NR III/8/10 RADY GMINY AUGUSTÓW

z dnia 30 grudnia 2010 r.

w sprawie uchwalenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków lokalnego zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania

Na podstawie art. 9a, art. 9b, art. 9 c i art. 9 d ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 czerwca 2010 r. (tekst jednolity Dz. U. Nr 125, poz. 842) i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 106, poz. 675) uchwala się, co następuje:

§ 1. Lokalny Zespół Interdyscyplinarny powołuje Wójt Gminy Augustów i ustala jego skład osobowy, na czas nieokreślony.

§ 2. 1. Członek Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego może być odwołany przez Wójta Gminy Augustów:

- na jego wniosek;
- na wniosek podmiotu, którego jest on przedstawicielem;
- w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- w przypadku niewywiązywania się z przyjętych obowiązków.

2. Członkostwo również wygasa z przyczyn naturalnych.

§ 3. 1. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego jest wybierany na pierwszym posiedzeniu zespołu spośród jego członków, zwykłą większością głosów, obecnych na posiedzeniu zespołu.

2. Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał.

3. Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu zapewnia ośrodek pomocy społecznej.

4. Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

5. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, stanowiącym integralną część gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych.

6. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;

3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;

4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;

5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

7. Do zadań grup roboczych należy, w szczególności:

1) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;

2) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;

3) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

§ 4. 1. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań, mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie, dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, bez zgody i wiedzy osób, których dane dotyczą.

2. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań, o których mowa w art. 9b ust. 2 i 3. Obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach roboczych.

3. Przed przystąpieniem do wykonywania czynności, o których mowa w art. 9b ust. 2 i 3, członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych składają Wójtowi Gminy Augustów oświadczenie o następującej treści:

„Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz, że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym.”

4. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

5. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych ops, gminnych komisji rpa, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

6. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w pkt. 5 realizują procedurę „Niebieskiej Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

7. Wszczęcie procedury „Niebieskiej „Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Augustów.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Zdzisław Chmielewski

345

UCHWAŁA NR III/21/10 RADY GMINY BARGŁÓW KOŚCIELNY

z dnia 30 grudnia 2010 r.

w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania

Na podstawie art. 50 ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, Nr 202, poz.1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221, poz.1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842) uchwala się, co następuje:

§ 1. W celu pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, zapewniania opieki higienicznej zleconej przez lekarza, pielęgnacji oraz w miarę możliwości zapewniania kontaktów z otoczeniem, określa się szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania.

§ 2. Usługi opiekuńcze przyznaje się na podstawie decyzji administracyjnej, określającej okres przyznanej usługi, zakres świadczonych usług, miejsce świadczonych usług oraz wysokość odpłatności, którą ponosi świadczeniobiorca, a także miejsce i termin dokonywania wpłat za przyznane usługi.

§ 3. Wysokość odpłatności za usługi opiekuńcze określa się w decyzji przyznającej usługi opiekuńcze, od 1 godziny w zależności od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub osoby w rodzinie, w następującej wysokości:

Dochód na osobę w rodzinie, na podstawie kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej	Wysokość odpłatności wyrażona w zł za 1 godzinę usługi	
	Osoba samotnie gospodarująca	Osoba w rodzinie
do ≥ 120%	nieodpłatnie	nieodpłatnie
powyżej 120% do ≥ 150 %	1,50	1,50
powyżej 150% do ≥ 200 %	2,00	2,00
powyżej 200% do ≥ 250 %	2,50	2,50
powyżej 250% do ≥ 300 %	4,50	4,50
powyżej 300%	w całości	w całości

§ 4. Potrzeby w zakresie usług opiekuńczych, liczbę godzin, okres i miejsce ich świadczenia proponuje pracownik socjalny z uwzględnieniem osoby potrzebującej pomocy.

§ 5. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być częściowo lub w całości zwolnione od opłat na wniosek świadczeniobiorcy lub pracownika socjalnego, jeżeli:

1) zobowiązany do opłat poniósł straty materialne w wyniku klęsk żywiołowych lub innych wypadków losowych;

2) wystąpiły znaczne – powyżej 30 % miesięcznego dochodu – wydatki związane z kosztami leczenia i rehabilitacji.

§ 6. Traci moc uchwała Nr V/35/07 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 20 lipca 2007 r. w sprawie zasad zwrotu wydatków poniesionych na świadczenia pomocy społecznej w ramach zadań własnych Gminy Bargłów Kościelny, szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, tryb ich pobierania oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od odpłatności za te usługi (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 190, poz. 1928, Nr 232, poz. 2394).

§ 7. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 8. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Jan Romanowski

346

UCHWAŁA NR III/8/10 RADY GMINY SZUDZIAŁOWO

z dnia 30 grudnia 2010 r.

w sprawie zmiany Statutu Gminy

Na podstawie art. 3 ust. 1 i art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt.1, art. 40 ust. 1 i art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568 i z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz. 1759, z 2005 r. Nr 172 poz. 1441, Nr 175 poz. 1457, z 2006 r. Nr 17 poz. 128 , Nr 181 poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173 poz. 1218, z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458, z 2009 r. Nr 52 poz. 420, Nr 157 poz. 1241, z 2010 r. Nr 28 poz. 142 i 146, Nr 40 poz. 230, Nr 106 poz. 675) - uchwala się, co następuje:

§ 1. W Statucie Gminy przyjętym Uchwałą Nr III/25/03 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 28 stycznia 2003 r. (Dz. U. Woj. Podl. Nr 15. poz. 392) i Uchwałą Nr XXXI/163/10 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 28 kwietnia 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 106 poz. 1569) w § 41a wykreśla się w całości ust. 2.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia jej treści w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący
Leszek Olchowik

347

UCHWAŁA NR III/11/10 RADY GMINY WYSZKI

z dnia 31 grudnia 2010 r.

w sprawie zmian w Statucie Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyszkach

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568 , z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327 , Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 27, poz. 142 i 146, Nr 106, poz.675), art. 11 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2004 r. Nr 238, poz. 2390 i z 2006 r. Nr 220, poz. 1600) i art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123, z 2002 r. Nr 41, poz. 364, 2003 r. Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 r. Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1110, z 2006 r. Nr 227, poz. 1658 i z 2009 r. Nr 62, poz. 504) uchwala się, co następuje:

§ 1. W Statucie Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyszkach stanowiącym załącznik do uchwały Nr XIV/157/04 Rady Gminy Wyszki z dnia 22 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 76, poz. 1186) wprowadza się następujące zmiany:

1) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Biblioteka posiada osobowość prawną i podlega wpisowi do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez organizatora."

2) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. 1. Biblioteka może prowadzić działalność gospodarczą, z której przychody przeznaczone są na realizację celów statutowych i pokrywanie kosztów działalności bieżącej.

„2. Działalność gospodarcza, o której mowa w ust. 1 nie może kolidować z realizacją zadań statutowych, "

3) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8.1. Na czele Biblioteki stoi Dyrektor.
2. Dyrektora powołuje i odwołuje Wójt.
3. Do zakresu działania Dyrektora należy w szczególności:
1) kierowanie bieżącą działalnością Biblioteki;
2) reprezentowanie Biblioteki na zewnątrz;
3) zarządzanie majątkiem Biblioteki;
4) zatrudnianie i zwalnianie pracowników;
5) wydawanie instrukcji, zarządzeń i poleceń służbowych;
6) ustalanie rocznego planu pracy oraz rocznego planu finansowego."

4) w § 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady i warunki korzystania z Biblioteki określa regulamin nadany przez Dyrektora."

5) § 12 otrzymuje brzmienie:

„§ 12. Biblioteka samodzielnie gospodaruje przydzieloną częścią mienia oraz samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową zgodnie z Rozdziałem 3 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.) oraz według zasad określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223)."

6) skreśla się § 13,

7) § 14 otrzymuje brzmienie:

„§ 14. Podstawą gospodarki finansowej Biblioteki jest roczny plan finansowy ustalany przez Dyrektora i zatwierdzany przez Radę Gminy. "

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wyszki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Janusz Wyszyński

348

ZARZĄDZENIE NR 2/2011 MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 14 stycznia 2011 r.

w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej „Spokojna Przystań" w Garbarach

Na podstawie art. 60 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 6 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.[1]), zarządza się co następuje:

§ 1. Ustala się średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej „Spokojna Przystań" w Garbarach w roku 2011 na kwotę 2 075,32 zł (słownie: dwa tysiące siedemdziesiąt pięć złotych trzydzieści dwa groszy).

§ 2. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Marszałek Województwa
Jarosław Zygmunt Dworzański

[1] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362.

Egzemplarze bieżące oraz z lat ubiegłych można zamówić i nabyć:

1) w Biurze Obsługi Urzędu Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku p. 39, tel. 85 743-95-52;

2) prenumerata na podstawie nadesłanego zamówienia (płatne z góry): kwartalna 1.516,32 zł (w tym 8 % VAT), półroczna 3.032,64 zł (w tym 8 % VAT). Należność za prenumeratę z określeniem kwartału należy wpłacać na konto NBP O/O Białystok 94 1010 1049 0000 3922 3100 0000 Wydział Finansów i Budżetu Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Zbiory Dziennika Urzędowego wraz ze skorowidzami są do wglądu w Redakcji Dziennika Urzędowego Województwa Podlaskiego, ul. A. Mickiewicza 3, 15-213 Białystok, p. 231, tel./fax: 85 743-93-25 Treść wydawanych dzienników dostępna jest w Internecie na stronie http://www.bialystok.uw.gov.pl/PUWMCMS/Dziennik_Urzedowy/

Wydawca: Wojewoda Podlaski

Redakcja: Wydział Nadzoru i Kontroli Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku,
Redakcja Dziennika Urzędowego Województwa Podlaskiego, 15-213 Białystok, ul. A. Mickiewicza 3,
tel. 85 743-93-75, e-mail: tkoczta@bialystok.uw.gov.pl

Skład, druk: Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku 15-213 Białystok, ul. A. Mickiewicza 3,
tel. 85 743-95-06, e-mail: amatusiak@poczta.bialystok.uw.gov.pl

Kolportaż: Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, Biuro Obsługi Urzędu
15-213 Białystok, ul. A. Mickiewicza 3, tel. 85 743-95-52, e-mail: jwaszkiewicz@bialystok.uw.gov.pl

Tłoczono z polecenia Wojewody Podlaskiego
w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku, ul. A. Mickiewicza 3

nakład 20 egz. PL ISSN 1508-4809 **Cena** **20,64** zł (w tym 8% VAT)